

SOS.-DEM. NAISLIITON

XXII

EDUSTAJAKOKOUKSEN

P Ö Y T Ä K I R J A

KOKOUS PIDETTIIN HELSINGISSÄ
LOKAKUUN 25. JA 26. PÄIVINÄ 1959

L i i t t e e n ä :

**Liiton toimintakertomukset vv. 1956—1958
ja kokoukselle esitetyt alustukset**

Toimittaneet: Kokouksen sihteerit.

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
KIRJASTO

•1290640089*

329.14-055.2(480) Sos.dem. Naiset 2 K
Sos. dem. naisliiton kahdennenkymmene

SISÄLLYSLUETTELO:

	Sivu
Kokouksen avaus	5
Kutsuvieraiden tervehdykset	11
Valtakirjojen tarkastajien lausunto ja edustajavaltuuksien hyväksyminen	19
Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen	27
Kokouksen virkailijat	28
Puhe- ja läsnäolo-oikeuden myöntäminen	28
Haudoilla käynti	30
Pöytäkirjan painattaminen	30
Kokouksen esityslista, työohjelma ja kokoussäännöt	31
Valiokunnat	32
Lfton toimintakertomukset vv. 1956—57—58	33
Tilikertomukset vv. 1956—1958	36
Vastuuvapauden myöntäminen	36
Puheenjohtajanvaali	37
Liiton toimikunnan jäsenten vaali	40
Liittoneuvoston asettaminen	40
Katsaus poliittiseen ja taloudelliseen tilanteeseen	41
Julkilausuma	50
Toimintasuunnitelmia	51
Sääntöjen muutokset	52
Sos.-dem. Naisliiton sosiaalinen ohjelma ja tavoitteet	58
Yhtenäiskoulukysymys	59
Kuluttajain suojelu	61
Raittiiden elämäntapojen korostaminen	63
Muutoksia kansaneläkelakiin	63
Lasten mielenterveys	63
Aistivallisten toimeentulon turvaaminen	63
Naistyöttömyyden ongelma Pohjois-Suomessa	64
Naisten työllisyyskysymys	64
Samapalkkaisuuskysymys	64
Liiton säännöt	68
Piirijärjestön säännöt	77
Naisyhdistyksen säännöt	80
Liittotoimikunnan ja liittoneuvoston vaalien vahvistaminen	87
Tilintarkastajien vaali	87
Enemmän huomiota lasten leikkikaluihin	87
Nuorisoriollisuus	87
Sivillileskien ja -orpojen eläketurvan järjestäminen	90
Naisten ammattikasvatuksen kehittäminen	90

	Sivu
Retkeilyt ja illanvietto	92
Kokouksen lopettaminen	92
Pöytäkirjantarkastajien lausunto	93
Liiton, piirijärjestöni ja naisyhdistyksen säännöt	95

LIITTEEN SISÄLLYSLUETTELO:

Esityslista	3
Sos.-dem. Naisliiton toimintakertomukset v:lta 1956—57—58	5
Alustuksia:	
Toimintasuunnitelmia	66
Sos.-dem. Naisliiton ohjelma ja tavoitteet	68
Yhtenäiskoulukysymys	72
Kuluttajien suojelusta	73
Liiton sääntöjen muuttaminen	78
Ehdotus sääntöjen muuttamiseksi	80
Raittiiden elämäntapojen korostaminen	83
Muutoksia kansaneläkelakiin	84
Naistyöttömyyden ongelma Pohjois-Suomessa	85
Naisten työllisyyskysymys	86
Lasten mielenterveys	86
Aistiviallisten toimeentulon turvaaminen	88
Enemmän huomiota lasten leikkikaluihin	89
Nuorisorikollisuus	89
Siviililaskien ja -orpojen eläketurvan järjestäminen	91
Naisten ammattikasvatuksen kehittäminen	92
Samapalkkaisuuskysymys	94

**Sos.-dem. Naisliiton XXII edustaja-
kokous Helsingissä lokakuun
25. ja 26. p:nä 1959.**

P ö y t ä k i r j a

Sos.-dem. Naisliiton XXII edustajakokous alkoi lokakuun 25. päivänä 1959 klo 11 Helsingin Työväentalon juhlasalissa. Sali oli koristettu Suomen, Ruotsin ja Sos.-dem. Naisliiton lipuin ja näyttämön reunustaa kiersivät viherkasvit ja kukat. Valkoisten pöytäliinojen peittämällä pöydillä oli kukkia ja liiton pienoislippuja. Puheenjohtajan korokkeen yläpuolella oli suurikokoinen liiton merkki.

Kokousedustajien, kutsuvieraiden ja veteraanien saavuttua paikoilleen esitti Trio Hopeavuo soittoa, Viipurin Sos.-dem. Naisyhdistyksen kuoro laulua ja Helinä Tuomi lausuntaa. Tämän jälkeen Sos.-dem. Naisliiton puheenjohtaja Tyne Leivo-Larsson piti seuraavan avauspuheen:

Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunnan puolesta toivotan teidät kaikki sydämellisesti tervetulleiksi tähän liittomme toiseenkolmatta edustajakokoukseen.

(Ruotsiksi). Osoitan sydämellisen tervehdyksen Ruotsin sos.-dem. naisliiton edustajille. Meille on suuri ilo saadessamme teidät tänne keskuuteemme ja me toivomme, että teillä on käyntinne aikana tilaisuus tutustua olosuhteisiin maassamme ja tavata sekä vanhoja että uusia ystäviä sosialidemokraattisten naisten parissa ja päästä perille meidän pyrkimyksistämme.

Tällä kertaa kokoonnumme jonkin verran erikoisissa olosuhteissa. Kokousedustajani lukumäärä on pienempi kuin edellisellä, kerralla ja kokousta edeltäneet tapahtumat ovat nekin olleet edellisistä kokouksista poikkeavat, olkoonkin, että viimeksi pidetyssä kokouksessa jo saatettiin havaita eräitä merkkejä siihen suuntaan, mihin sitten tähän kokoukseen tultua voidaan todeta joudutun. Liittomme jäsenistä osa on eronnut ja perustanut uuden, joskin kuulemamme mukaan vielä rekisteröimättömän keskustelimen naisliitosta eronneiden yhdyssiteeksi. Miksi nämä järjestöt pitivät välttämättömänä erota muutamaa kuukautta ennen liitto-

kokousta on asia, joka varmaan herättää ihmettelyä laajemmalti-
kin kuin vain liittomme jäsenistön piirissä.

Sosialidemokraattinen Naisliitto on koko toimintansa ajan ollut ja on edelleenkin itsenäinen ja itsenäisesti rekisteröitynyt järjestö, joka kokouksissaan on luonut itselleen omat toimintaperiaatteet. Ne eivät aina ole olleet sos.-dem. puolueen miestovereiden mielen mukaisia, mutta siitä huolimatta on liiton omassa keskuudessa pysynyt yksimielisyys vallalla. Sos.-dem. puolueen jäsenistössä on aina ollut joukko naisia, jotka joko eivät ole pitäneet tarpeellisena erillistä naisliittoa tai muusta syystä ovat pysyttäytyneet erossa naisten toiminnasta. Sensijaan naisliiton jäsenistön piirissä on itsenäisen naisliiton toiminta nähty sekä tarpeelliseksi että menestykselliseksi. Tätä, tosiasiaa ei muuta se, että, nyt eräät sen kasvatit ja entiset jäsenet ovat lähteneet tätä liittoa horjuttamaan.

Sos.-dem. Naisliitto on paitsi poliittista kasvatustyötä, pitänyt tärkeänä myöskin sosiaalisen avustustyön suorittamista heikommassa asemassa olevien kansalaisten keskuudessa ja heidän hyväkseen. Tämä työ on kohdistunut lasten, perheenäitien ja vanhusten hyväksi.

Suuri uhrimieli, joka on innoittanut tuhansia ja taas tiuhansia sosialidemokraattisesti ajattelevia naisia, on konkretisoitunut äitikoodeiksi, kesäkoodeiksi ja vanhainkoodeiksi. Näin siitä huolimatta, että jäsenistömme enemmistö koostuu naisista, joiden rahakukkarosta pohja aina on paistanut näkyviin. Heidän antinsa hyviin tarkoituksiin on ollut omakohtainen uhri ja on merkinnyt luopumista jostakin, mitä mieli olisi tehnyt hankkia omaksi tai perheen hyväksi.

Sos.-dem. Naisliiton poliittisen työn tehostamista silmälläpitäen jo edellisessä liittokokouksessa päätettiin, että liiton eri työkohteisiin suuntautuva työ on järjestettävä itsenäiseksi kotitaloudelliseksi toiminnaksi. Tämä, päätös ei kuitenkaan merkinnyt sitä, että liiton poliittinen toiminta erottautuisi sosiaalisista tavoitteista, päinvastoin tekisi mieleni sanoa, sen uskottiin voivan tehostaa sitä, omistautumalla periaatteellisuuteen poliittiseen työhön, johon itsestään jo ohjelmallisena osana kuuluu yhteiskunnallisten epäoikeudenmukaisuuksien poistaminen.

Kuluneen toimintakauden aikana on tätä rinnakkaiseloa kaikin tavoin edelleen kehitetty ja viime liittokokouksen päätöksen mukaisesti myös kotitaloudellinen neuvontatyö on organisoitunut oman keskuselimensä varaan.

Kulunut toimintakausi on ollut tuloksiltaan heikompi kuin mihin liittomme piirissä on totuttu, mutta syy siihen voidaan, vaikeuksista osoittaa. Onhan viime liittokokouksesta lähtien eräitten henkilöitten pääasiallisena pyrkimyksenä ollutkin liiton toiminnan heikentäminen, liiton äänenkannattajan levikin vähentäminen ja epäluulon kylväminen kaikkeen siihen, mitä naisliiton taholla on tehty. Mitä mielikuvituksellisimpia huhuja on ollut liikkeellä, sekä liiton toimistosta että liiton luottamushenkilöistä. Voidaankin sanoa, että se, että liitto on näinkin hyvin kestänyt, on selitettävissä vain siten, että liiton toiminta sinänsä on osoittanut ajatteleville ihmisille, että liiton toimintaa vastaan tähdättyjen huhujen lähde voi olla löydettävissä vain niistä piireistä, joiden

perimmäisenä tarkoituksena on kehityksen pyörän kääntäminen taaksepäin ja sellaisen voimakkaan yhteiskunnallisen taantumuksellisuuden vastustajan, kuin millaiseksi Sos.-dem. Naisliitto on tunnettu ja tunnustettu, vahingoittaminen ja heikentäminen.

Valitettavaa on, että nämä vastustajat ovat saaneet tukea niiltä, jotka puolueen omasta piiristä ja naisliiton jäsenenä ovat ryhtyneet naisliiton vastustajiksi.

Sos.-dem. naisten toiminta on useissa maissa yhdistetty välittömästi puoluetoimikunnan johdon alaiseksi niin hyvin taloudellisesti kuin muutoinkin. Näin ei meillä ole ollut, ei myöskään naapurimaassamme Ruotsissa. Naisliitto on pitänyt välttämättömänä perustamisestaan lähtien toimia itsenäisenä joskin, läheisessä yhteistyössä sos.-dem. puolueen kanssa. Naisliitto on jäsenilleen sälyttänyt suuremman velvollisuuden n.k. »ukkopuoluetta» kohtaan kuin mitä puolue on omasta puolestaan halunnut sälyttää omille naispuolisille jäsenilleen. Sos.-dem. Naisliitto on vaatinut jäseniltään, että näiden on ollut oltava puolueen jäseniä, mutta puolue ei ole vaatinut, että puolueosastoihin kuuluvat naisjäsenet vastavuoroisesti olisivat naisliiton jäseniä. Naisliiton jäsenistö on vuosittain maksanut puolueen kassaan jäsenmaksuina moninkertaisesti suuremman summan kuin mitä samat jäsenet ovat naisliitolle maksaneet. Joskus puolue on suostunut naisliiton esitykseen ja maksanut osan siitä takaisin järjestäjien, palkan muodossa, mutta useimmiten jäsenmaksuista saatu taloudellinen hyöty on kokonaan jäänyt puolueen hyväksi.

Näin tapahtuu tänäkin päivänä niiden osalta, jotka ovat puolueen jäseniä.

Puolue on jäsenyydestään erottanut joukon sellaisia, naisyyshdistyksiä, jotka ovat sen mielestä toimineet liian itsenäisesti, mutta nämä järjestöt toimivat edelleenkin puolueen omien, mallisääntöjen mukaisesti laadittujen sääntöjen varassa. Jäsenet katsovat edelleenkin olevansa yhtä hyviä sosialidemokraatteja, kuin kuka tahansa muukin, eikä tätä vastaan ole muistutusta puolueen taholta tehtykään. Erimielisyydet ovat johtuneet menettelytapakysymyksistä, joista puolueessamme on ennenkin riideltä. Erimielisyyksien saamat muodot ovat kulloinkin olleet riippuvaisia siitä, millä tavalla ne henkilöt, jotka kulloinkin ovat olleet puolueen johdossa, ovat asiaan suhtautuneet. Toiset ovat lähteneet siitä ajatuksesta, että demokratiaan sisältyy sovinnollinen erimielisyyden viljely, mutta toiset taas siitä lähinnä diktatoorisesta suhtautumisesta, että minkä kirjoitin, sen kirjoitin ja sitä kaikki asianosaiset noudattakoot.

Valitan aivan erityisesti sitä, että sos.-dem. puolue ei ole edustettuna tässä kokouksessa, vaikka tietääksemme mitään päätöstä yhteistyön katkaisemisesta ei ole tehty. Viimeksi pidetyssä puolueuuvoston kokouksessa, kesäkuussa liitto oli tavanmukaisesti edustettuna, eikä ainakaan silloin päätetty mitään välien katkaisemisesta.

Nykyinen poliittinen, tilanne maassamme on vaikea ja siihen on suurelta osalta vaikuttanut sos.-dem. puolueen sisäinen erimielisyys, mikä on jo johtanut toisen sos.-dem. eduskuntaryhmän muodostumiseen ja Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. Liiton perustamiseen.

Monipuoluejärjestelmä saattaa olla lähempänä todellista demokratiaa kuin harvoin puolueitten muodostama poliittinen järjestelmä, mutta kaikella on rajansa. Suomessa on jo nyt mitä erilaisimmilla mielipiteillä mahdollisuus saada näkemyksensä esille, joten tuntuu siltä kuin ei olisi tarkoituksenmukaista jakaa jo olevia puolueita yhä uusiin pienempiin tai suurempiin ryhmiin, vaan pyrkiä suurempaa suvaitsevaisuutta osoittaen pitämään joukot koossa.

Pakko-yksimielisyys ei ole demokratiaa kun sensijaan oikeaan demokratiaan sisältyy toisen ihmisen persoonallisuuden ja vakaumuksen kunnioittaminen. Vakaumus ei ole vallattomuutta. Uskollisuus vakaumukselle on todistus henkilökohtaisesta vastuuntunnosta.

Sos.-dem. Naisliitto on tänään alkavassa kokouksessaan vaikeiden ja vakavien kysymysten edessä. Sen on ratkaistava suhteensa poliittisiin puolueisiin keskusjärjestönä. Se ei ole mikään uusi kysymys, mutta tässä vaiheessa se on saanut toisenlaisen lähtökohdan kuin mitä se olisi saanut, jos tämä ratkaisu olisi tapahtunut esim. kolme vuotta sitten. Eroaminen sos.-dem. puolueesta näyttää väistämättömältä, koska puolue omalta, taholtaan on jo julkisuudessa ryhtynyt rinnakkaisjärjestön perustamiseen ja eräissä yhteyksissä selittänyt tosin epävirallisesti meidän mielestämme sanoneensa irti suhteensa Sos.-dem. Naisliittoon.

Naisliiton poliittinen maailmankatsomus ei muutu miksiäkään, tekipä se minkä päätöksen tahansa tässä puoluetta koskevassa asiassa, koska se edelleenkin tunnustaa sos.-dem. puolueen periaateohjelman ja myöskin kansainvälisen sosialistisen keskusjärjestön periaateohjelman. Ehdotetun sääntöjen muutoksen tarkoituksena on antaa sekä yksityisille järjestöille että niiden jäsenistölle valta päättää kunkin kohdaltansa, haluavatko he kuulua puolueeseen vai ei. Nykyisin voitaneen sitäpaitsi asettaa: vähintään kysymyksenalaiseksi yhdistyslain kannalta tällainen säännöissä määrätty alistussuhde kahteen järjestöön. Liitto voi tietysti päättää kuulua puolueeseen mutta tehdyn päätöksen perusteella eikä sääntöjen.

Puolueesta irralliseksi jättäytyminen merkitsee sekä etua että haittaa, mutta kumpaa enemmän, siitä voimme keskustella seuraavassa edustajakokouksessa. Tässä tilanteessa tuntuu kuitenkin siltä kuin täysi itsenäisyys olisi kaikinpuolin kannatettava.

Tuleva aika vaatii joka tapauksessa tarmokasta työtä ja entistä suurempaa henkilökohtaista panosta poliittiseen toimintaan liittomme piirissä. Liittomme äänenkannattaja, joka on tunnustettu jäsenistömme piirissä hyväksi lehdeksi, on saatava levikkiinsä nähden entisen suuruiseksi ja suuremmaksikin, sillä mitä suurempi levikki, sitä, parempi lehti. Järjestöjen toimintaa on myös tehostettava, sillä poliittisiin kysymyksiin on itsenäisenä järjestönä entistä selvemmin asennoiduttava ja toiminta on saatava sellaiseksi kuin se liittossamme on ollut sen parhaina päivinä. Se, että liitto on ulkopuolella »ukkopolueitten» antaa sille vastuun naisten kysymysten hoitamisesta yhteiskunnassa ja siitä, että naisten ääni kuuluu kaikkialla; sillä yhteiskunta on yhteinen niin naisille kuin miehillekin, vaikka sitä tällä hetkellä miehet voimakkaammin hai-

litsevat ja päättävät myöskin naisten asioissa, missä on kaapin paikka.

Liittotoverit, me olemme todella tässä kokouksessa suurten ja tärkeitten ratkaisujen edessä. Tällaisella hetkellä ajatus usein haakeutuu niiden tovereitten luo, joita emme enää tavoita inhimillisessä mielessä. Olen monasti kysynyt itseltäni mitä olisivat tehneet Miina Sillanpää ja Ida Aalle-Teljo. Olisiko heidän myötäolonsa voinut vaikuttaa nykyisiin tapahtumiin.

Mieleen palautuvat myös monet muut, joiden työn ansiosta liittomme on voinut suorittaa sen suuren ja todella kiitettävän yhteiskunnallisen rakennustyön, josta se on saanut usein kiitosta ja niittänyt kunniaa myös »ukko-puolueelle». Viimeksi kiitettiin tätä meidän liittoamme viime kesänä Hampurissa nais-internationalen kokouksessa ja tällöin nimenomaan niistä saavutuksista, joihin olemme yltäneet niinhyvin poliittisen kuin sosiaalisenkin toiminnan piirissä.

Monet ovat joukostamme poistuneet tuolle puolen elämän ja kuoleman rajan. Monet ovat kuluneen kolmivuotiskauden aikana siirtyneet sinne, mistä emme puheillamme voi heitä tavoittaa.

Mainitsen heistä muutamia suuremmallekin jäsenjoukolle tunnettuja. Ensimmäisenä mainitsen silloin *Mandi Freybergin*, liittomme ehkä ensimmäisen agitaattorin. Nuori tulisieluin hän oli kun hän ompelukoneineen matkusti eri paikkakunnilla puhumassa työväenliikkeestä ja naisten velvollisuudesta itse tulla mukaan omia oikeuksiaan valvomaan ja niitä itselleen hankkimaan. Koskaan ei *Mandi Freybergin* aatteellinen innostus sammunut ja hänen elämänsä kelpaa monella tavalla esimerkiksi myöhemmille sukupolville.

Lyyli Takki, oma runoilijamme, on jättänyt maallisen kynänsä. Hän oli vuosikymmenien ajan ollut ajatustemme ja tunteittemme herkkä tulkki, jonka sanoiksi pukemat, monien sisimmät tunteet, juhlistivat mitä erilaisempia yhteisiä tilaisuuksiamme.

Hilda Herrala on niinikään poistunut joukostamme. Hän kuului niihin ensimmäisiin sosialidemokraattisiin naisiin* jotka eduskunnan palkeilta puhuivat työläisnaisten puolesta. Lämmin, herkkä ihmisenä, ja uskollinen toverina, oli *Hilda Herrala*. Hänen päivätyönsä oli pitkä ja sen arvo toistaiseksi vielä arvioimatta täysin, niinkuin muidenkin samalla saralla uurastaneitten, sillä aatteellisen työn hedelmät kypsyvät hitaasti ja arvostus vielä hitaammin.

Fiina Pietikäinen, todellinen herättäjäveteraanimme poistui joukostamme vuoden 1956 alussa. Hänessä oli yhtyneenä suuri tarmo, äly ja monipuolisuus. Hänen suurimpia avujansa oli hänen erittäin naseva väittelytaitonsa, jota varsinkin työväenliikkeen alkuaikoina paljon käytettiin mitä erilaisimmissa tilaisuuksissa hyväksi. Hän oli senlisäksi kaksikielinen, joten hän, varsinkin silloin, kun keskusteltiin naisten ja ennen muuta ruumiillista työtä tekevien naisten aseman parantamisesta, oli paras mahdollinen väittelemään silloisten n.k. herrasrouvien kanssa esim. kotiapulauskysymyksestä.

Piina Pietikäinen oli ensisijassa ammattiyhdistysnainen, mutta lukemattomat ovat myös ne poliittiset luottamustehtävät» joita hän pitkän elämänsä aikana hoiti,

Poismenneitten joukosta tahtoisin mainita myös ruotsinkielisiin tovereihimme lukeutuneen *Edith Stoltin*. Hänen panoksensa sos.-dem. naisten työkentällä, näkyi monasti skandinaavisten suhteitten käytännöllisessä hoitamisessa. Hän oli oppaana usein, myöskin liittokokoustemme vieraille, ja ennen muuta hänen panoksensa oli varsin suuri sotiemme aikana Ruotsin ja Suomen välisessä avustustyössä. Hänen ystävällinen, aina iloinen olemuksensa katkaisi kärjen väittelyiltä ja loi ystävyyttä kaikkialle, missä hän liikkui.

Monet ovat ne, joitten nimeä en ole maininnut, mutta jotka ovat antaneet erittäin arvokkaan panoksen liittomme työhön ja koko Suomen vähävaraisen kansan hyväksi suoritettuihin voimannostuksiin. Kaikkien heidän muistonsa velvoittaa meitä jatkaamaan, uskollisina sosialidemokratian parhaiten ihanteitten mukaan, työtämme sosialidemokraattisen naisten toiminnan lujittamiseksi oman itsenäisen liittomme piirissä,

Kunnioittakaamme poismenneitten muistoa hetken hiljaisuudella. — (Hiljaisuus.)

. Arvoisat läsnäolijat!

Työmme alkaa, olkoonkin, että kokouksemme ei kokoonnu yhtä onnellisten tähtien alla kuin olimme toivoneet silloin kun viimeksi olimme koolla. Meillä, on joka tapauksessa tässäkin kokouksessa esillä laaja ja arvokas tulevaisuuteen tähtäävä ohjelma. Se sisältää jokaiselle nykyaikaiselle valistuneelle naiselle kiintoisia, kysymyksiä, samalla kun ne asiaolemukseltaan ovat arvokkaita tavoitteita toteutettavaksi tulevan kolmivuotiskauden aikana tai mikäli ne eivät siinä ajassa toteutuisi, ne ovat joka tapauksessa senlaatuaisia, että niiden eteen kannattaa tehdä työtä.

Niiden tarkoitus on toteuttaa sosialidemokratiaa sellaisena kuin puolueohjelmassamme on sanottu ja sellaisena kuin maailman sosialistipuolueet yhteisissä kansainvälisissä kokouksissaan ovat toimintamme viitoittaneet.

Meidän tehtävämme on antaa, sisältöä yksityisen ihmisen elämälle, antaa hänelle aate, jonka puolesta hän tahtoo ja voi toimia. Meidän on näytettävä maailmalle, että aattemme on sellainen, joka kestää arvostelun ja pystyy innoittamaan yhä uusia joukkoja mukaan tähän työhön. Kehittyneistä yksilöistä koostunut joukkoliike luo maailman, missä vallitsevana on tahto toimia hyvinvoinnin ja oikeudenmukaisen elämän luomiseksi jokaiselle, eikä vain erälle etuoikeutetuille.

Nykyajan henkisesti usein yksinäiseksi itsensä tunteva yksilö voi tällaisesta joukkoliikkeestä saada sisältöä elämäänsä ja sen kannustamana tuoda omana osanaan yhteiseen taisteluun parhaat ominaisuutensa ja arvokkaimman panoksensa.

Joukkoliikkeen ja yksilön suhde on silloin oikea, jos näiden välillä vallitsee hedelmällinen vuorovaikutus.

Kriisihetkinä aina, nähdään, miten nämä kaksi ovat kyenneet innoittamaan toisiaan. Sos.-dem. Naisliiton edustajakokous, joka nyt aloittaa työnsä, joutuu näinä päivinä arvioimaan tätä puolta

omassa työssään ja toisaalta luomaan uusia suuntaviivoja toiminnan kehittämiseksi yhä parempaan suuntaan.

Omasta puolestani valitan, että tässä vaiheessa, jolloin liiton tulevaisuuskuvaan sisältyy monia, vielä tuntemattomia tekijöitä, joudun kieltäytymään mahdollisesta uusintavaalista luottamustehtäviin liiton piirissä, mutta toivotan liiton toiminnalle jo näin kokouksen alussa menestystä ja toivon, että tämä kokous sujuisi rauhallisen rakentavan yksimielisyyden vallitessa.

Kunnioitettujen veteraanienme läsnäolo kokouksessamme ilahduttaa meitä kaikkia ja esitänkin teille, liittomme perinteiden luojat, kiitoksemme ja erityisen tervetulon toivotuksen.

Samoin kiitän kaikkia kutsuvieraita, jotka läsnäolollaan ovat tahtoneet kunnioittaa liittomme edustajakokousta.

Näillä, sanoilla pyydän saada lausua teidät kaikki tervetulleiksi ja julistan kokouksen avatuksi.

KUTSUVIERAIDEN TERVEHDYKSET

Puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson luovutti ensimmäisen puheenvuoron Sos.-dem. Opposition eduskuntaryhmän, jonka edustajina olivat *Olli Uoti*, *Aili Siiskonen* ja *Valdemar Liljeström*, edustajalle *Valdemar Liljeströmille*. Hän lausui seuraavaa: Sos.-dem. Naisliiton ja Sos.-dem. Oppositiorhman väliset suhteet ovat aina olleet hyvät ja läheiset ja useita liiton jäseniä kuuluu eduskuntaryhmäämme. Molemmat ovat voineet tukea, toisiansa niissä vaikeissa olosuhteissa, joissa tämän päivän sosialidemokraattinen liike elää. Nyt alkava kokous joutuu tekemään kauaskantoisia ratkaisuja, joilla tulee olemaan suuri merkitys sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle. Eduskuntaryhmämme uskoo, että tämä kokous onnistuu tekemään hyviä ratkaisuja, kuten liitto on onnistunut jo kuusikymmentävuotisen olemassaolonsa aikana, niin että ne eivät koidu vain naisliikkeen hyödyksi vaan tukevat koko sosialidemokraattista työväenliikettä niiden periaate- ja menettelytapapäätösten toteuttamiseksi, joita sos.-dem. puoluekokoukset ovat hyväksyneet, mutta jotka päätökset nykyinen sos.-dem. puoluetoimikunta on unohtanut ja jättänyt täyttämättä. Sos.-dem. naisliikkeellämme on kunniakkaat perinteet sos.-dem. työväenliikkeen historiassa ja se on suorittanut vaikeina aikoina sellaisia voimannäytteitä, jotka ovat herättäneet ihailua ei vain omassa maassamme vaan maamme rajojen ulkopuolellakin. Kun vuoden 1918 jälkeen työväenliike oli maahanlyöty ja miehet viruivat vankiloissa, niin naiset seuraavissa eduskuntavaaleissa täyttivät heidän ipaikkansa ja niin saattoi sos.-dem. puolue lähettää eduskuntaan 80 edustajaa. Vaara uhkaa jälleen ja sosialidemokraattisten naisten työtä tarvitaan jälleen pelastamaan sosialidemokraattinen, liike siitä umpikujasta, mihin se tällä, hetkellä on joutunut.

Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. Liittoa, Sos.-dem. Opposition Neuvottelukuntaa ja Päivän Sanomia edustivat *Emil Skog* ja *Aarne Kesänen*, joka esitti seuraavaa: Olemme suurella mielenkiinnolla seuranneet liiton kamppailua oikean ja rehdin sosialidemokratian puolesta. Liiton johto ja jäsenistö on onnistunut estämään hajoitustyön, jolla liiton on pyritty saamaan maam-

me vanhoillisimpien voimien palvelukseen. Sosialidemokraattiset naiset ovat pysyneet uskollisina sosialidemokraattisille ihanteille, mistä on seurauksena, että naisliikkeelle ovat pysyneet uskollisina ne naiset, jotka ovat olleet luomassa tähän maahan kansanvaltaa ja voimiaan säästämättä taistelleet ennenkaikkea naisten ja lasten sosiaalisen turvan puolesta. Voitte olla iloisia siitä, että teidän keskuudessanne toimivat kaikki ne naiset, jotka ovat saaneet kansainvälistä arvontantoa osakseen joka puolella maailmaa. On ilahduttavaa todeta, että myös nuorempaa väkeä on tullut mukaan ja se antaa uskoa, että naisliitto pystyy tulevaisuudessakin saamaan voittoja. Liittonne säännöt edellyttävät itsenäistä naisliittoa, joka toimii tasavertaisena muiden työväenjärjestöjen rinnalla. On sen vuoksi ymmärrettävää, että liittonne johto on pitänyt kiinni itsenäisyydestä, sillä muuten ei ole mahdollista ajaa naisten asiaa. Tämän kokouksen osanottajat tietävät, että sosialidemokraattisesti ajattelevilla ihmisillä on suuri tehtävä edessään, jotta saisimme aikaan nekin sosialidemokraatit, jotka ovat joutuneet porvariston lumoihin, vanhalle sosialidemokratian kunniakkaalle tielle. Rohkenemme uskoa, että vielä tulee aika, jolloin kaikki sosialidemokraattisesti ajattelevat ihmiset uskovat, että taistelumme on ollut oikea ja välttämätön. Tällöin on myös mahdollista saada aikaan se puoluesovinto, jota kaikki hartaasti toivomme.

Sos.-dem. Nuorisoliiton tervehdyksen esitti puheenjohtaja *Pentti Kymensalo*. Hän lausui mm. seuraavaa: Jos me katselemme historiaa, niin me voimme todeta, että Sos.-dem. Naisliiton ja Nuorisoliiton historia on ollut hyvin suuressa määrin samanlainen. Tänä päivänä me voimme jälleen todeta kulkevamme samoja teitä. Meillä on paljon tehtäviä, jotka ovat samantapaisia. Me voimme varmasti toinen toistamme tukien päästä tämänkin vaikean kriisitilanteen yli onnellisempaan tulevaisuuteen ja sosialidemokratian yhdistämiseen.

Suomen Pienviljelijäin Liiton tervehdyksessä kotitalousteknikko *Ellä Kallioranta* toivotti jatkuvaa menestystä sille työlle, jota Sos.-dem. Naisliitto on vuosikymmenien aikana suorittanut ja kiitti pienviljelijäkotien naisten hyväksi tehdystä työstä. Sade tietää onnea, silloin kun jotain merkityksellistä on tekeillä, ja hän toivotti yhtä suurta menestystä kuin mitä ulkona oleva lumipyry näytti osoittavan.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton tervehdyksen toi toimitsija *Leo Piitulainen* esittäen seuraavaa: Naisten erikoiskysymykset, joita liitto on ajanut ovat samalla koko yhteiskuntamme vähäväkisten kysymyksiä. Nämä voivat saada ratkaisunsa ja tulla kuulluiksi vain voimakkaan naisliikkeen avulla. Viimeksi kuluneina vuosina on maassamme käyty kovaa aatteiden välistä taistelua työntekijäin keskuudessa ja työntekijäin nimissä. Ammattiyhdistysliike on niinkuin naisliikekin joutunut taistelujen tiimellykseen. Ammattiyhdistysliikkeen osalta taistelu on ollut samaa kuin naisliikkeenkin osalta nimittäin taistelua itsemääräämisoikeudesta. Varmana siitä, että sos.-dem. naisliikkeen päämäärä ja periaatteet ovat samat kuin vapaan kansanvaltaisen ammattiyhdistysliikkeen, ammattiyhdistysliike tuntee suurta kiinnostusta sos.-dem. naisliikkeen menestystä kohtaan, sillä tarvitaan todella työväen oikeista ihanteista kiinnipitäviä järjestöjä muutenkin kuin juhlapuheiden osalta. Täytyy löytyä mahdollisuudet paremman arkipäivän tur-

vallisuuden luomiseksi. SAK:lla ja naisliitolla on tällä hetkellä yhteisiä ohjelmallisia kysymyksiä. Näistä tärkein ja ajankohtaisin on työttömyysvakuutuslain toteuttaminen. Työajan lyhennys ja sairausvakuutuslaki ovat myös lähiajan ohjelmassa. Näiden tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista vain, jos kykenemme käyttämään voimaamme oikein ja tehokkaasti. Päämäärien tiellä eivät saa olla yksityiset henkilöt eikä yksityisten henkilöiden edut, meidän on pystyttävä näkemään kaiken yläpuolella kokonaisuuden etu.

Työväen Urheiluliiton ja sen naistoimikunnan tervehdyksessä maisteri *Helvi Raatikainen* muistutti mieliin, että jo routavuosina Sos.-dem. Naisliitto lähti taistelemaan itsenäisenä vaikeissa poliittisissa olosuhteissa suomalaiselle työläisnaiselle ja suomalaiselle naiselle valtiollisia oikeuksia. Kansalaissodan jälkeisenä vaikeana aikana syntyi Työväen Urheiluliitto. Niille, jotka ovat kasvaneet työväen urheiluliikkeessä on selvinnyt se aatemaailma, jolle sosialidemokraattinen työväenliike rakentuu. Kun hajoitustoiminta sosialidemokraattisessa liikkeessä alkoi, hyökkäystoiminta kohdistui ensimmäiseksi työväen urheiluliikkeeseen. Tässä taistelussa, jota naisliittokin tällä hetkellä käy, oman itsenäisyytensä puolesta, Työväen Urheiluliiton jäsenet tuntevat mitä suurinta ihailua teitä kohtaan. He toivovat, että ne päätökset, jotka tässä kokouksessa tehdään, koituvat työväenliikkeen parhaaksi.

Työväen Sivistysliiton tervehdyksessä opintoneuvoja *Kerttu Värn* totesi, että Työväen Sivistysliitto on ollut hyvin kiinteässä yhteistyössä Sos.-dem. Naisliiton kanssa ja Sos.-dem. Naisliiton kerhot ovat kerhorekisterissä kärkipäässä ja yli 2.000 naista vuosittain on kiinteässä yhteistyössä sivistysliiton kanssa. Työväen Sivistysliitto pitää tänä vuonna 40-vuotisjuhliansa ja näiden juhlien järjestelyssä sos.-dem. naiset ovat myös olleet mukana ja sillä tavoin rakentaneet yhteistä sarkaa. Naisliitto on työväenliikkeen saralla ollut kuin työkone, jonka ulottuvaisuudet ovat hyvin monitahoiset. Samanaikaisesti kun on rakennettu aatteellista työkenttää on lähdetty poistamaan yksilöllistä inhimillistä hätää rakentamalla suuri sosiaalinen toimintakenttä, samalla kun on käyty poliittista taistelua on myös oivallettu, että yksilön hengen kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää.

Nuorten Kotkain Keskusliiton sihteeri *Pentti Sulonen* toi kokoukselle nuorimman polven tervehdyksen. Nuoret Kotkat edustavat työväenliikkeen tulevaisuutta tekemällä työtä, joka aikanaan koituu koko sosialidemokraattisen työväenliikkeen hyväksi. Me toivomme, että kun meidän työssämme mukana olevat pojat ja tytöt astuvat teidän paikallenne, että näkymät silloin olisivat toiset ja rauhallisemmat. Me emme ole voineet kiinnittää riittävää huomiota tyttöjen toimintaan, mutta toivomme, että tässä suhteessa meidän työmme kohentuisi. Sitä on omiaan auttamaan se, että meidän työssämme on mukana runsaasti sosialidemokraattisia naisia. Tämä on meille hyvin suuriarvoista ja me olemme siitä hyvin kiitollisia.

Työväenyhteisöjen Keskuskeskuksen toimitusjohtaja *Janne Hakulinen* tervehti kokousta mainiten, että TYK on yksi niitä työväenliikkeen keskusjärjestöjä, joka on joutunut sos.-dem. puolueen nykyisen johdon vainon kohteeksi. Vastoin puoluekokouksen päätöstä katkaisi puoluetoimikunta suhtensa, TYK:hon ja perusti oman elo-

kuvatoimiston, arpajaistoimiston ja ohjelmapalvelun. TYK on viiden toimintavuotensa aikana rakentanut ja korjannut 239 työväentaloa. Yksistään tänä vuonna on rakennustoiminnan kohteena lähes viisikymmentä työväentaloa. Huviverolainsäädännön uudistaminen on sekin erittäin tärkeä samoinkuin aatteellisten yhdistysten valtionverotuksen uudistaminen ja työväenyhdistysten oikeus lunastaa vuokra tonttinsa. TYK on itsenäinen järjestö, joka ei saa olla ulkopuolisten komennettavissa. Suunnittelemme ja rakennamme työväentaloja kaikille ryhmille, jotka meidän apuamme kaipaavat, välitämme ohjelmaa ja filmejä jokaiselle, joka niitä tarvitsee. Sos.-dem. Puolueen nykyinen johto olisi halunnut, että olisimme mukana ammattiyhdistysliikkeen, nuorisotoiminnan ja naistoiminnan hajoittamistyössä. Sellaisessa työssä emme ole voineet olla mukana.

Työväen Matkailuliiton sihteeri *Antti Hietanen* kiitti siitä tuesta, jota Työväen Matkailuliitto, jota perustamassa Sos.-dem. Naisliitto on ollut, on vuosien aikana saanut. Työväen matkailutoiminnan kehittäminen on tärkein tehtävämme. Jo nyt on matkailusta muodostunut kansanliike verrattuna siihen, mitä se aikaisemmin oli. Matkailulla on merkitystä työväen järjestötoiminnankin kannalta. Matkat valaisevat veljämme ja sisartemme toimintaa muissa maissa ja muilla paikkakunnilla omassa maassamme. Toivomme, että naisliikkeen tuki olisi edelleenkin toimintamme takana.

Äitien Lömahuollon edustajana oli läsnä puheenjohtaja *Elli Nurminen*, Ensi Kotien Liiton /puolesta puheenjohtaja *Selma Hiisivaara-Mörk*, Koteja Vanhuksille ry:stä sihteeri *Linnea Valkama* ja Kotineuvontaliitosta maisteri *Marjatta Joutsen*. Kaikkien näiden järjestöjen puolesta esitti tervehdyksen *Selma Hiisivaara-Mörk* lausuen seuraavaa: Nämä sosiaaliset järjestöt, "joiden toiminta on saanut tunnustusta kaikissa kansalaispiireissä, ovat sosial demokraattisten naisten aikaansaamia ja syntyneet Sos.-dem. Naisliiton piirissä. Viime vuosina on sosiaalinen työkenttä maassamme joutunut vaaravyöhykkeeseen. Maassamme vallinnut taloudellinen pulakausi on aiheuttanut sen, että määrärahoja hyvin mielellään käydään pienentämään juuri sosiaalisten menojen kohdalla. Tämän vuoksi on tärkeätä, että meillä on vahva sosialidemokraattinen edustus eduskunnassa, joka joutuu vartioimaan, ettei sosiaalinen työkenttä pääse taantumaan. Tämän vuoksi me hartaasti toivomme, että tämä kokous vahvistaisi sosialidemokraattisten naisten rintamaa. -

Oy. Ursulan tervehdyksessä toimitusjohtaja *Terttu Sainio* mainitsi, että Ursula-yhtiö on nuorimpia niistä toimintamuodoista, jotka ovat lähtöisin Sos.-dem. Naisliiton piiristä. Ajatuksen tällaisen toiminnan alkamisesta esitti noin kahdeksan vuotta sitten liiton puheenjohtaja *Tyyne Leivo-Larsson* ja sen on hyväksynyt liiton liittotoimikunta ja sen ovat toteuttaneet liittomme toimihenkilöt. Ursulan toiminta poikkeaa aikaisemmista toimintamuodoista siinä, että se on puhdasta liiketoimintaa. Sen toiminnasta tulevat varat lankeavat niiden järjestöjen hyväksi, joiden tervehdyksen täällä edellinen puhuja esitti.

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton tervehdyksen esitti maisteri *Margit Borg-Sundman* kiittäen hyvästä yhteistyöstä naisia ja koteja koskevien yhteisten kysymysten hoitamisessa. Meidän johtokunnassamme on Sos.-dem. Naisliitto ollut vuosikausia edustettuna.

On tärkeätä tällaisena rikkinäisenä ja hajanaisena aikana, että me todellakin rohkenemme etsiä sitä, mikä yhdistää meitä. Onkin yllättävän paljon yhteisiä tehtäviä, joista mainittakoon vain nuorisorikollisuuden ja kansalaismoraalin esilleottaminen. Olemme vedonneet hallitukseen poliisivoimien, ennenkaikkea naispoliisien lisäämiseksi, rikollisuutta edistävien sarjakuvien tuonnin estämiseksi ja puhuneet kansalaiskasvatuksen kehittämisen puolesta. Toinen asia, jossa viime aikoina olemme liikehtineet, on naisten samapalkkaisuuskysymys, mikä asia teidän liittonne taholta on vuosisikymmenten aikana tuotu voimakkaasti esille.

Naisten Raittiuskeskuksen tervehdyksessä kanslisti *Senja Majanto* mainitsi, että tänään alkavan raittiusviikon tunnus on: Raitis ja reilu, ei horju ei heilu. Raittiusväki on tällä raittiusviikolla halunnut kiinnittää erikoisesti huomiota raittiustyöhön nuorison parissa. Naisjärjestöissä, olivat ne mitä tahansa, ei pyritä, ainoastaan parantamaan nykyhetken oloja, vaan pyritään työskentelemään tulevaisuuden ja nuorten hyväksi. Naisten Raittiuskeskus on saanut työhönsä aivan erikoista apua Sos.-dem. Naisliitolta ja siitä haluamme lausua kiitokset. Jos hiukan laajennamme raittiusviikon tunnuksen »raitis ja reilu, ei horju ei heilu» ja ajattelemmme syvällisemmin niin jos me rehellisesti toimimme vakaumuksemme mukaan ja ajamme niitä asioita, jotka tuovat onnea meidän aikamme ihmiselle, niin se tuottaa menestystä sekä järjestölle että niille ihmisille, joiden hyväksi teemme työtä,

Lomaliiton tervehdyksen esitti maisteri *Raili Ruusala*, joka toteasi, että Sos.-dem. Naisliiton sosiaalinen toiminta on tuonut sen hyvin lähelle Lomaliiton toimintaa. Yhteinen ja hedelmällinen työkenttä on löytynyt perheenäitien ja naisten lomanviettokysymysten ratkaisemisessa. Lomaliiton naisjaoston toimintaan ovat liittonne edustajat antaneet hyvän panoksen. Kiitämme aloitteistanne ja rohkeasta toiminnasta, jota naisjaostomme piirissä on tehty.

Veteraanien tervehdyksen esitti *Helmi Peiramo* lausuen seuraavaa: Meille on tavattoman mieluista tulla verestämään nuoruuden aikaisia muistoja. Haluaisin laajentaa tämän tervehdyksen ja kiitoksen ja tuoda tervehdyksen kaikilta vanhuksilta Suomen saloseuduilta, koska heidän elämänsä ehtooseen on tuonut lohtua juuri naisliiton työ vanhusten eläkkeen muodossa ja he tuntevat suurta kiitollisuutta siitä, että heidän ei tarvitse käydä pyytämässä apua huoltolautakunnan ovilta. Mieleeni on muistunut ne monet kokoukset ja monet asiat, joita me olemme täällä pohtineet juuri ensi kädessä työläiskotien hyväksi. Me olemme jättäneet eduskuntanaisille lakisääteisen työn ja me muut olemme lähteneet uurastamaan kukin omalla paikkakunnallamme niitten asioiden hoitamiseksi, jotka kokous on meille velvoittavana antanut. Liiton monista puheenjohtajista muistan harmaahapsisen Anni Huotarini, muistan Ida Aalle-iTeljon ja jokaisen kunnioittaman ja rakastaman Miina Sillanpään. Nykyisen kunnioitetun puheenjohtajamme nuijannapautus on ikäänkuin yhteisessä mielessä annettu määräys, joka on sinetöity ja jota me lähdemme toteuttamaan. Tahtoisin muistuttaa mieliinne Miina Sillanpään vetoomuksen: Sosialismi on vietävä koteihin. Ei riitä, että asioista puhutaan kokouksissa ja juhlapuheissa, vaan sosialismi on vietävä koteihin, sitä on jokaisen elettävä ja toteutettava vointinsa mukaan omassa ympäristös-

sään. Me olemme täyttäneet Miina Sillanpään antaman tehtävän ja kutsuneet kodin naiset mukaan toimintaan. Tästäkin kokouksesta meidän on vietävä Miina Sillanpään eväät mukaamme. Aineellisen puolen kohentamisen lisäksi meidän on kiinnitettävä enemmän huomiota ihmiseen itseensä, ihmisen sisäiseen kasvuun, jolloin voimme rikastuttaa jokaisen ihmisen elämää.

Ruotsin Sos.-dem. Naisliiton edustajina olivat kokouksessa kansanedustaja *Gunnel Ohlsson*, taloudenhoitaja *Vera Söderström* ja liitto toimikunnan jäsen *Annie Jäderberg*. *Gunnel Ohlsson* esitti ruotsinkielisessä tervehdyksessään, jonka Irja Salmela tulkitsti suomeksi, seuraavaa: Kiitämme kutsusta saapua kongressiin ja sydämellisestä vastaanotosta, jonka olemme saaneet. Meille on aina suuri ilo saapua Suomeen. Olemme olleet yötä hotelli Ursulassa ja vasta eilen saimme tietää, että teillä on oma hotelli. Me harkitsimme kerran Ruotsin naisliitossa hotellin hankkimista, mutta emme uskaltaneet. Olemme täynnä ihailua teitä kohtaan niin tällä kuin monilla muillakin aloilla. Me tiedämme, että te niinkuin koko Suomen työväenliikekin on nyt hyvin vaikeassa tilanteessa. Me emme ota kantaa siihen, mikä on teidän oma puolueaslanne, me vain odotamme sitä tulosta, johon teidän itsenne on vähitellen päästävä. Me, jotka olemme seuranneet teidän saavutuksianne sodan aikana ja määrättyssä mielessä vielä vaikeampina sodanjälkeisinä vuosina, emme epäile, että te ette pystyisi löytämään tietä myös näistä vaikeuksista. Varmana siitä esitän teille Ruotsin liiton lämpimän tervehdyksen ja menestyksen toivotuksen. Useimmat teistä eivät ole ymmärtäneet sanaakaan siitä, mitä olen sanonut, niin että on pyydettävä, niinkuin tavallista, kääntäjän apua, mutta nyt me olemme siinä onnellisessa asemassa, että meillä on suomenkielen taitoinen liitto toimikunnan jäsen, joten annan hänelle nyt tilaisuuden kertoa, millaista meillä on Ruotsissa tällä hetkellä.

Annie Jäderberg lausui seuraavaa: Henkilökohtaisesti on minulle suuri ilo tulla kokoukseenne varsinkin kun olen kasvanut Tornionjoen laaksossa, missä meillä on vilkas vuorovaikutus yli rajojen ja liittojemme jäsenet hyvin tuntevat toisensa. Pohjoismainen yhteistyö on voimakasta. Tuntuu ikäänkuin kuuluisimme yhteen perheeseen. Pohjolan kansoilla onkin paljon yhteistä, sama näkökanta yksityisen ihmisen arvosta, jota varsinkin meidän naisten tulee vaalia. Pyrimme myös turvaamaan kaikkien ihmisten aseman sosiaalisessa mielessä. Tässäkin me naiset voimme toimia eräänlaisena omanatuntona yhteiskunnassa. Juuri meillä sosiaalidemokraateilla on luja käsitys siitä, että yksilö ei ole olemassa yhteiskunnan vuoksi, vaan yhteiskunta on olemassa yksilön vuoksi. Olemme iloisia siitä, että Suomenkin edustajat ovat mukana Pohjoismaiden neuvoston työssä. Olimme vilpittömästi iloisia silloin, kun Suomi ryhtyi Pohjoismaiden neuvoston jäseneksi. Tiedämme hyvin, että on ollut aikoja, jolloin pohjoismainen yhteistyö ei ollut muotia. Meidän on aina muistettava, että nykyaikainen pohjoismainen yhteistyö ei tähtää muuhun kuin siihen, että meillä kaikilla olisi etua ja hyötyä tästä työstä. Eihän ole kysymys siitä, että yksi maa edistyisi toisen kustannuksella. Meillä on laajat yhteistyösuunnitelmat Pohjoiskalotilla ja me uskomme ja toivomme, että tämän yhteistyön avulla voimme saada paremmat toimeentulomahdollisuudet Lapissa ja Norrbottenissa niin myös Finnmarkenis-

sa, maakunnissa, joissa työttömyys on ollut suuri. On myös muistettava, että pohjoismainen yhteistyö ei halua loukata ketään pohjoismaiden ulkopuolella olevaa.

Sosialidemokraattisella naisliikkeellä on velvoittavia tehtäviä. Liittomme vanha veteraani, Helmi Peiramo Oulusta, joka mainitsi samat sanat Luulajassa, sanoi, että naisten velvollisuus on viedä sosialidemokratian aate koteihin. Tämä on totta. Kun meidän puolueemme Ruotsissa rakentaa uutta yhteiskuntaa, se antaa suuren arvon sille työlle, mitä sos.-dem. naisliitto suorittaa. Me puolestamme olemme ylpeitä tästä arvonnasta, mutta myös kiitollisia yhteistyöstä, joka antaa meille arvokkaan taloudellisen ja muun tuen puolueväen taholta.

• Olemme viime keväänä vieneet valtiopäivillä läpi ehkä suurimman sosiaalisen uudistuksen, mitä koskaan on saatu läpi Ruotsissa, nimittäin kansaneläkekysymyksen. Olemme täten ratkaisseet vähäosaisten, leskien ja lasten turvallisuuden miltei lopullisesti. Mutta, taistelu on ollut kova. Kolme kertaa kävimme vaaliuurnilla tämän asian merkeissä, Taloudelliset kysymykset ovat meillä nyt etutilalla. Laaja yhteiskunnallinen toiminta vaatii rahaa. Hallitus on esittänyt kulutustarvikeveron, joka turvaa lapsiperheiden, vanhuksien, ansiotyöläisten ja pienveronmaksajien toimeentulon. Turvaamme tällä tavoin myös asuntotuotannon nousun ja työllisyyden maassamme.

Porvaristo on julistanut taistelun tätä suunnitelmaa vastaan. Ja varsinkin äärimmäinen oikeisto tahtoo saavuttaa taloudellisen tasapainon sosiaalisten menojen supistamisen kautta. Myös kommunistit ovat heittäneet taisteluhansikkaan hallitusta vastaan, vaikka heidän edustuksensa onkin varsin pieni, nimittäin 5 edustajaa 231:stä. •

Kommunistit ja oikeisto ovat siis samoilla linjoilla. Jos kommunistit antavat äänensä porvareille — niinkuin ovat antaneet verotuskysymyksessä — silloin meillä tulee hallitusvaihdos ja maa saa todennäköisesti porvarillisen hallituksen.

Vaikka kommunistit näkisivät mielellään porvarillisen hallituksen — se olisi edullista kommunisteille — niin en kuitenkaan usko, että kommunistit ratkaisevassa äänestyksessä uskaltavat äänestää porvareiden mukana. Työväestön tuomio tulisi siinä tapauksessa lankeamaan niin raskaasti kommunistien yli, että mitä musertavin vaalitappio olisi heille seurauksena.

Puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson kiitti kutsuvieraita heidän ystävällisistä tervehdyksistään ja ilmoitti, että kahvitauko alkaa ja sen aikana nautitaan Työväenyhteisöjen Keskuksen tarjoamat kahvit. Kokous jatkuu klo 15. Ennen kahvitauolle siirtymistä laulettiin yhteisesti Työväen marssi.

Kokouksen jatkuessa klo 15 puheenjohtaja esitti liiton kunniapuheenjohtaja *Olga Tainion* tervehdyksen. Hän ei voi sairauden vuoksi osallistua kokoukseen, mutta tervehdii kokousta omasta puolestaan ja toivottaa sille mitä parhainta menestystä. Kokous päätti lähettää hänelle kukkatervehdyksen.

Irja Salmela esitteli saapuneet sähkösanomat ja tervehdykset.

Italian Sosialistipuolueen veteraani *Angelica Balabanoff* oli lähettänyt seuraavan tervehdyksen: Valitamme kovasti, että meillä ei ole mahdollisuuksia lähettää edustajia kongressiinne. Pyytään teitä suomaan sen meille anteeksi tervehdimme teitä toverillisesti ja toivomme teidän jatkavan työtänne, jota olette tehneet niin rohkeasti ja arvokkaasti, jotta meidän kaikkien ponnistukset johtaisivat menestykseen ja sosiaalisten vääryyksien ja epäoikeudenmukaisuuksien lopettamiseen, jonka vain sosialismin voitto koko maailmassa voi saada aikaan.

Belgian Sosialistipuolueen naisten komitean tervehdyksessä *Alex Fontaine-Borquet* esittää seuraavaa: Sosialistinaiset eivät saa pitää ohjelmassaan vain perhekysymyksiä ja niitä taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia, jotka niihin liittyvät, vaan sen lisäksi ja ennenkaikkea palavaa halua aikaansaada lopultakin rauhankausi, aseistariisunta, joka panee atomivoiman elämän palvelukseen. Yhdessä me maailman sosialistinaiset voimme vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen, niin että kaikki lapset maailmassa voisivat nähdä Geneven sopimusta sovellettavan täytenä ja puhtaana. Voitteko esittää kongressiinne nämä muutamet yhteiset ajatukset samoin kuin vakuutuksen syvästi sosialistisista tunteistamme.

Hollannin Työväenpuolueen Naisjaoston sihteeri *Rita de Bruyn Ouboter* tervehtii kokousta: Valitamme, että emme voi lähettää edustajaamme. Lähetämme teille parhaat toivotuksemme ja toivotamme teille menestystä toiminnassanne sosialististen aatteiden hyväksi. Toivomme, että kongressinne on tärkeänä lisänä yhteisten pyrkimystemme toteuttamisessa.

Itävallan Sosialistipuolueen Naisten Keskuskomitean puolesta tervehtivät *Gabriella Prof t, Rosa Jochmann* ja *Rudolf ine Muhr*: Tiedätte, että meillä on jo kauan ollut tarkoitus kerran tulla osallistumaan kokoukseen. Valitettavasti sattuu aina niin, että kongressinne on sellaisena ajankohtana, jolloin meidän on mahdotonta tulla. Vaalit Wienissä, jotka ovat erittäin tärkeät koko Itävalle, sillä Wien on voimakkain osavaltio, ovat lokakuun 25. päivänä ja on aivan mahdotonta, että joku tovereistamme olisi tänä päivänä poissa Itävallasta. Sen lisäksi on joissakin muissakin osavaltioissa vaalit samana päivänä ja varmasti ymmärrätte, että tämän vuoksi on mahdotonta noudattaa kutsuamme. Toivomme, että joskus toisen kerran meille tulee siihen mahdollisuus, mutta silti emme jätä tilaisuutta käyttämättä toivottaa kokouksellenne parasta menestystä ja ennenkaikkea toivoa, että me yhteisin ponnistuksin onnistumme rauhan säilyttämisessä koko ihmiskunnan onneksi. Me tunnemme olevamme sidottuja teihin sisarellisella kiintymyksellä ja puristamme jokaisen kokouksen osanottajan kättä ja toivomme, että kerran sosialidemokratian voitto on mahdollinen koko ihmiskunnan onneksi.

Saksan Sos.-dem. Puolueen naisten puolesta tervehti kokousta naisten toimikunnan puheenjohtaja *Marta Schanzenbach* seuraavasti: Valitettavasti emme voi lähettää saksalaisia tovereita edustajiksemme kongressiinne, sillä meillä on samanaikaisesti viikon kestävä kurssi Friedrich Ebert Säätiön koulussa Bergneustadtissa

ja johtavat naisemme joutuvat kaikki olemaan siellä. Haluamme kuitenkin käyttää tilaisuutta hyväksemme ja tällä tavoin toivottaa kokouksellenne ja jatkuvalle työllenne menestystä sosialismin merkeissä.

Sveitsin Sos.-dem. Naisjaoston sihteeri *Mascha Oettli* lausuu tervehdyksessään: Olisimme luonnollisesti kaikki mielellämme tulleet, sillä suomalaisilla naisilla ja erikoisesti suomalaisilla sosialidemokraattisilla naisilla on ajatuksissamme hyvin korkea paikka: hehän ovat ensimmäiset eurooppalaiset naiset, jotka saivat äänioikeuden. Sen kerromme sveitsiläisille miehille jokaisessa sopivassa tilaisuudessa ja ilmeisesti puheemme on ainakin hiukan vaikuttanut: kahdessa kantoonissa ovat myös meillä naiset saaneet äänioikeuden viime vuosina. Samana päivänä, jolloin kokouksen pidetään, meillä valitaan uusi parlamentti. Senvuoksi ovat puolueemme rahavarat kireällä eikä matkaa Suomeen voitu myöntää. Valitamme sitä kovasti ja "lähetämme teille tällä tavalla sydämelliset onnentoivotukset kokouksellenne.

Japanin Sos.-dem. Puolueen naissihteeri *Satoko Togano* esittää kiitoksensa siitä, että kutsuimme kaksi toveria Sumiko Tanakan ja Mariko Kobayashin vierailulle luoksemme, ja mainitsee: Olemme kuulleet, että liitonne toimii aktiivisesti ja menestyy työssä. Haluamme esittää liitollenne vilpittömän ihailumme suurten saavutusten johdosta monilla aloilla. Toivoisimme myös yhteistyötä liitonne kanssa laajentaaksemme sosialistisia voimia maailmanrauhan aikaansaamiseksi ja naisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Ranskan Sosialistipuolueen naissihteeri *Jeannette Brutelle* on lähettänyt kokoukselle sähkösanoman, jossa sanotaan: Valittaen että emme voi osallistua kokoukseenne toivotamme teille hyvää menestystä työssänne ja esitämme teille toverillisen tervehdyksemme.

Veteraaneista lähetti kokoukselle kirjallisen tervehdyksen, *Agda Jalkanen*, *Jenny Laine*, *Fanny Varpela* ja *Tilda Enne*. *Hilma Laienen* holhooja ilmoitti, että hän on niin sairas, ettei hän voi tulla kokoukseen.

Kansalaisjärjestöjen Raittiustoiminnan Keskusliiton sihteeri *Eero Kiviranta*, joka ei voinut saapua kokoukseen, tervehti sähkösanomalla.

VALTAKIRJOJEN TARKASTAJIEN LAUSUNTO JA EDUSTAJA VALTUUKSIEN HYVÄKSYMINEN

Järjestösihteeri *Marjatta Kangas* toimitti nimenhuudon, jossa todettiin seuraavien järjestöjen edustajien olleen läsnä:

Helsingin piiri:

* H:gin Ammattiyhdistysväen Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaosto	Eeva Mäki
H:gin Kristillisen Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaosto	Emmi Leimu

H:gin Putki työntekijäin Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaosto	Aino Silvan
* Herttoniemen Sos.-dem. Naiset	Outi Nurmi
* Humaliston Sos.-dem. Naisjaosto	Toini Skog
* Konttorityöntekijäin Sos.-dem. Naiset	Milja Penttilä
Kallion Sos.-dem. Naisyhdistys	Rauha Ruohonen
Munkkiniemen Sos.-dem. Seuran Naisjaosto	Kerttu Liljeström
* Sos.-dem. Maatalousmiehet r.y:n Naisjaosto	Ida Ristimäki
* Sos.-dem. Virkanaisten Klubi	Helvi Raatikainen
* Taivaskallion Sos.-dem. Naisjaosto	Anna-Liisa Ahtola
* Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys	Salli Hantunen
	Laila Lindbergh
* Vartiokylän Sos.-dem. Naisjaosto	Klaara Kuukkanen
Viipurin kaup. Sos.-dem. Naisyhdistys	Elsa Joenpolvi

Uudenmaan piiri:

* Gresan Sos.-dem. Naisjaosto	Fanni Borgman
* Itä-Espoon Ty:n Naisjaosto	Saara Rantala
* Itä-Tapiolan Sos.-dem. Naisjaosto	Anna-Liisa Roine
* Koivikon Sos.-dem. Naiset	Martta Lojola
Korson Sos.-dem. Naisyhdistys	Elisabeth Järvinen
	Mirja Niemi
Kuivannon Ty:n Naisjaosto	Aili Syväso
Lohjan Sos.-dem. Naisyhdistys	Ida Rosendahl
	Elin Sundvik
Myrskylän Ty:n Naisjaosto	Elma Bergholm
Nummen Ty:n Naisjaosto	Helvi Ahlgren
Otalammen Ty:n Naisjaosto	Toini Karjalainen
* Pitkäljärven Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Anna Timonen
* Pohj.-Tapiolan Sos.-dem. Naisjaosto	Eira Marttinen
* Savion Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Lempi Laine
* Tapiolan Sos.-dem. Naisjaosto	Lempi Antikainen
* Vanhankylän Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Ester Teikari

Turun eteläinen piiri:

* Arvassalon Ty:n Naisjaosto	Elma Grönlund
* Halikon Sos.-dem. Ty. Yrityksen Naisjaosto	Aili Talonen
Ihalan Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Tyney Virtanen
Iso-Heikkilän alueen Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Lempi Kuusisto
Kalannin Ty:n Naisjaosto	Ruth Honkasalo
Kyrön Ty:n Naisjaosto	Anna Vuori
* Liedon Ty. Murtajan Naisjaosto	Maila Hemming

Maskun Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Martta Mäkelä
Mathildedahlin Sos.-dem. Nais- jaosto	Pirkko Suomi
Muurlan Ty:n Naisjaosto	Ester Ilola
Oripään Latvan Ty:n Naisjaosto	Impi Aalto
Oripään Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Kyllikki Koski
Piikkiön Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Jenny Koski
Pöytyän Ty. Iskun Naisjaosto	Elli Lehtonen
Raunistulan Ty:n Naisjaosto	Sylvi Kaskinen
Salon Ay-väen Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Alli Salmi
Taalintehtaan Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Kerttu Kohonen
Turun linnan ai. Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Eila Jylhävuori
Turun Mäntymäen-Luolavuoren Sos.-dem. Naisjaosto	Lea Mäkynen
Turun Rantakulman Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Bertta Kangas
Uskelan Pohj. Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Senja Virtanen

Satakunnan piiri:

Eurajoen Ylisenpään Ty:n Naisjaosto	Elsa Hakala
Jämsijärven Ty:n Naisjaosto	Esteri Sillanmäki
Koiviston Ty:n Naisjaosto	Tyyne Henriksson
Lönnströmin työläisten Sos.-dem. Naisjaosto	Sylvi Vesiheimo
Mäntyluodon Ty:n Naisjaosto	Ester Palenius
Porin Keskustelukerhon Sos -dem. Naisjaosto	Aune Stenroos
Porin Sirkat Sos.-dem. Naisjaosto	Sylvi Wallin
Porin Sos.-dem. Paperityöntekijäin Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaosto	Annikki Järvenpää
Rauman Uotilan Ty:n Naisjaosto	Tyyne Kuusela
Riititalan Ty:n Naisjaosto	Fanni Salonen
Risteen Ty:n Naisjaosto	Sylvi Salonen
Räisälän Voitoisten Ty:n Naisjaosto	Eila Rouhiainen
Särkisalon Ty:n Naisjaosto	Helmi Heino
Yyterin Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Alma Vesanen

Hämeen eteläinen piiri:

Humppilan Ty:n Naisjaosto	Ada Peltola
Hämeenlinnan Sos.-dem. Nais- yhdistys	Elin Toivonen
Jokioisten Ty:n Naisjaosto	Annikki Lahtinen
Riihimäen Karjalaisten Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Alma Kaiponen

Riihimäen Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Irja Manninen
Ruokosuon Sos.-dem. Naisjaosto	Lahja Tervomaa
Suotaalan Sos.-dem. Nuoriso- osaston Naisjaosto	Helmi Keskinen
Valkeakosken Sos.-dem. Nais- yhdistys	Martta Kajanto
Vaulammin Ty:n Naisjaosto	Esteri Aaltonen

Hämeen pohjoinen piiri:

Eerolan Ty:n Naisjaosto	Liisa Siiro
* Höytämön Ty:n Naisjaosto	Aino Henriksson
Jämsänkosken Ty:n Naisjaosto	Olga Salminen
Oriveden Pappilankylän Ty:n Naisjaosto	Martta Pajunen
Tampellan Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Aino Raittila i
Tampereen Ay-väen Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Kaisa Hiilelä
Tampereen Jalkinetyöläisten Sos.- dem. Yhd. Naisjaosto	Martta Mattila
Tampereen Karjalaisten Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Aino Nikoskelainen
Tampereen Paperityöv. Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Jenny Mäkinen
Tampereen Sos.-dem. Naisyhdistys	Elsa Kolinen
	Aino-Kaarina Ketonen
Vuohijoen Sos.-dem. Naisjaosto	Eeva Leinonen

Kymen piiri:

Metsolan Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Greta Muuri
Myllykosken Ty:n Naisjaosto	Hilkka Ampuja
Otsolan Ty:n Naisjaosto	Helvi Löppönen
* Turvalan-Hovilan Sos.-dem. Naiset	Saara Martikainen

Saimaan piiri:

* Lappeenrannan Rautatiel. Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaosto	Toini Kemppi
Lappeenrannan Sos.-dem. Naisyhdistys	Kerttu Karhu
	Aino Räisänen
Lappeenrannan Teollisuustyöv. Sos.-dem. Naisjaosto	Inki Taipale
Rautjärven Ty:n Naisjaosto	Anna Tirkkonen
Taipalsaaren Ty:n Naisjaosto	Lahja Kapiainen
Teppanalan Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Maila Vehviläinen

Mikkelin piiri:

Haapakosken Ty:n Naisjaosto	Helga Hämäläinen
Kuomion Ty:n Naisjaosto	Elvi Vahlman
Mikkelin Seudun Ay-väen Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto	Martta Laukkarinen
Mikkelin Sos.-dem. Naisyhdistys	Aune Vilhunen
	Aili Collan
	Aili Siiskonen
	Airi Vilhunen
Mikkelin Ty:n Naisjaosto	Aune Lähdesmäki
Mäntyharjun Ty:n Naisjaosto	Martta Tiitinen
Pieksämäen Ty:n Naisjaosto	Aili Parkkonen
Ristiinan Löydön Ty:n Naisjaosto	Aune Partanen
Saarten Ty:n Naisjaosto	Maija Kekäläinen
Savonlinnan uusi Sos.-dem. Naisyhdistys	
Vihtarin Ty:n Naisjaosto	Hilja Koponen

Kuopion läntinen piiri:

* Hankasalmen as. Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Laila Martikainen
Könönpellon Ty:n Naisjaosto	Lempi Venäläinen
* Paloisten Sos.-dem. Naisyhdistys	Irma Koistinen
* Pirttimäen Sos.-dem. Naisjaosto	Lilja Puttonen
* Sirkkamäen Ty:n Naisjaosto	Aili Minkkinen
* Uimalan Ty:n Naisjaosto	Saimi Komulainen
* Varkauden Ay-väen Sos.-dem. Yhd, Naisjaosto	Signe Hirvonen
Varkauden Sos.-dem. Naisyhdistys	Liisa Kilpeläinen

Kuopion itäinen piiri:

Haarajärven Ty:n Naisjaosto	Hilja Lipponen
Heraniemen Ty:n Naisjaosto	Martta Leppänen
Honkavaaran Ty:n Naisjaosto	Hilkka Lihavainen
Hukkalan Ty:n Naisjaosto	Katri Räsänen
Joensuun Sos.-dem. Toveriseuran Naisjaosto	Helga Holopainen
	Lyyli Raninen
Kalattoman Sos.-dem. Naisjaosto	Signe Tahvanainen
Kolin Ty:n Naisjaosto	Eila Kukkonen
Mutalan Pataluodon Ty:n Naisjaosto	Tyyne Romppanen
Mutalan Ty:n Naisjaosto	Rauni Sallinen
Möhkön Ty:n Naisjaosto	Saimi Leppänen
Outokummun Ty:n Naisjaosto	Laina Leskinen
Pankakosken Ty:n Naisjaosto	Hanna Karppinen
Ranta-Mutalan Sos.-dem. Naisjaosto	Vieno Hyttinen
Utran Ty:n Naisjaosto	Aino Pakarinen
Varislahden Ty:n Naisjaosto	Orvokki Härkönen

Vaasan itäinen piiri:

Huopanan Ty:n Naisjaosto	Aino Hämäläinen
* Jyskän Ty:n Naisjaosto	Aili Lehtonen
Jyväskylän Sos.-dem. Naisyhdistys	Aune Tähtinen
	Kirsti Laukkanen
Keljonkankaan Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Työne Suntioinen
Keski-Palokan Ty:n Naisjaosto	Anna-Liisa Pirttinen
* Kivilammen Sos.-dem. Naisjaosto	Kerttu Hintikka
Lohikosken Ty:n Naisjaosto	Hilkka Lilja
Parantalan Ty:n Naisjaosto	Lydia Ulmanen
Puuppolan Ty:n Naisjaosto	Lempi Väänänen
* Tölskän Sos.-dem. Naisjaosto	Eila Nieminen
* Vaajakosken Ty:n Naisjaosto	Martta Tuominen
* Vesangan Ty:n Naisjaosto	Eeva Häkkinen
Ähtärin Vääräkosken Sos.-dem. Naisjaosto	Elli Ylänen
Äänekosken Sos.-dem. Naisyhdistys	Vieno Jauhiainen
	Siiri Pollari
	Irma Rahkonen

Vaasan pohjoinen piiri:

Kannuksen Ty:n Naisjaosto	Helli Märsylä
Kokkolan Rikkihappotehtaan Sos.-dem. Naisjaosto	Aino Silvennoinen
Kokkolan Sos.-dem. Naisyhdistys	Martta Miettinen
Kokkolan Sos.-dem. Toveriseuran Naisjaosto	Eini Pikkarainen
Kokkolan Ty:n Naisjaosto	Siviä Ala-Pöllänen
Lapuan Mustamaan Ty:n Naisjaosto	Elvi Halmesmäki
Lestijärven Ty:n Naisjaosto	Salli Brandt
Maringaisten Ty:n Naisjaosto	Rauha Niemi
Sykaräisten Sos.-dem. Nuorisosaston Naisjaosto	Saimi Kangas

Oulun piiri:

* Alpuan" Sos.-dem. Naiset	Raili Lehikoinen
Haukiputaan Ty:n Naisjaosto	Toini Ervasti
* Karjasillan, Sos.-dem. Naisjaosto	Eeva-Liisa Eskola
* Kastellin Sos.-dem. Naisjaosto	Hanna Rautiainen
* Lampinsaaren Ay.-väen Naiset	Aune Nikulainen
Oulun Vaaran Sos.-dem. Naisyhdistys	Hanna Eskola
* Pyhäsalmen Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Lempi Lammiaho
* Ristonahon Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto	Eila Ikola
* Takahaan Sos.-dem. Naisjaosto	Mirja Mannermaa

Lapin piiri:

* Jäätilan Ty:n Naisjaosto	Annikki Koivusaari
Pajusaaren Sosialistit r.y:n	
Naisjaosto	Hilda Lappalainen
Rovaniemen Ay-väen Sos.-dem.	
Yhd. Naisjaosto	Edith Pitkäniemi
* Rovaniemen Rautatiel. Sos.-dem.	
Yhd. Naisjaosto	Aino Honkonen

Valtakirjan tarkastajien lausunto:

* Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunnan valitsemina valtakirjain tarkistajana olemme tarkastaneet Liiton XXII edustajakokouksen edustajien valtakirjat ja verranneet ne verotilityksiin ja niissä esiintyviin jäsenmääriin. Tässä tarkastuksessa olemme todenneet kaikkien näiden 204 järjestön suhteet Sos.-dem. Naisliittoon olevan täysin kunnossa ja että ne taloudelliset velvoitteet, jotka sääntöjen mukaan järjestöjen on hoidettava edustuksen saamiseksi liittokokouksessa, on sääntömääräisenä aikana hoidettu Metso-lan Sos.-dem. Ty:n Naisjaostoa lukuunottamatta, jonka jäsenmaksut I vuosineljännekseltä on maksettu myöhästyneenä eli 29/5—59. Kaikkien näiden 204 järjestön 216 edustajan-valtakirjat ovat asianmukaiset. Näistä edustajista 118 edustaa järjestöä, jonka suhde Sos.-dem. Puolueeseen on epäselvä ja on nämä järjestöt edustajaluettelossa merkitty rastilla.

Helsingissä lokakuun 25. päivänä 1959.

Aune Seme.

Marjatta Kangas.

Puheenjohtaja *Tyine Leivo-Larsson* mainitsi alustavassa puheenvuorossaan seuraavaa: Liiton sääntöjen mukaan »liiton muodostavat itsenäiset naisyhdistykset, jotka rekisteröityinä yhdistyksinä ovat merkityt yhdistysrekisteriin ja ovat Sosialidemokraattisen Puolueen osastoja puoluesääntöjen määräämällä tavalla ja naisjaostot, joita muodostavat Sosialidemokraattiseen Puolueeseen kuuluvan rekisteröidyn yhdistyksen naisjäsenet joko kokonaan tai osa heistä». Tämä on yksi kohta tähän asiaan kuuluvista säännöissä olevista määräyksistä. Säännöt siis edellyttävät, että ne järjestöt, jotka ovat Sos.-dem. Naisliiton jäseniä ovat siis myös Sos.-dem. Puolueen jäseniä. Kuten kaikki tiedämme, on puolue erottanut eräitä näistä osastoista ja eräät ovat eronneet itse. Kuitenkin on liiton sääntöjen 5 pykälässä kohta, jossa sanotaan, että »yhdistys tai jaosto, joka toimii liiton sääntöjen tai edustajakokousten päätösten vastaisesti, voidaan liittoneuvoston päätöksellä erottaa liitosta. Liittoneuvoston päätöksestä voidaan valittaa liiton edustajakokoukseen. Valituskirjelmä on 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaattamisesta jätettävä liittotoimikunnalle, jonka on esitettävä, kysymys lähinnä seuraavan liiton edustajakokouksen ratkaistavaksi». Näin ollen on tulkinnanvarainen asia, onko katsottava että vain nämä, joiden suhde puolueeseen on selvä, ovat edustusoiikeutettuja tässä kokouksessa sääntöjen mukaan, vai

onko asia käsitettävä niin, että myös ne, jotka ovat joutuneet erotetuksi puolueesta.,, mutta joita liittoneuvosto ei ole erottanut naisliitosta, olisivat edustusoikeutettuja tässä kokouksessa. Tämä kysymys vaatisi hyvinkin pitkän selvittelyn, johon tässä ei ole mahdollisuuksia. Samoin on tietenkin kysymys epäselvä niiden kohdalla, jotka ovat itse eronneet puolueesta. Jotta ei syntyisi mitään tulkinnanvaraisuutta siitä, onko kokous laillinen ja päätösvaltainen päättämään niistä kysymyksistä, jotka edustajakokouksen esityslistalla ovat, alistan kokouksen harkittavaksi sellaisen menettelyn, että kokous yksimielisesti hyväksyisi niiden edustusoikeuden, joiden jäsenyys on selvä, paitsi tämän yhden osalta, joka on suorittanut maksunsa liian myöhään. Ne, joiden suhde Sos.-dem. Puolueeseen on epäselvä, voisivat kokouksen laillisen menon, varmistamisen vuoksi luopua oikeudestaan käyttää äänioikeutta, jolloin he eivät siis vaikuta kokouksen päätöksiin eikä siis voisi tulla kysymykseen valittaminen kokouksen laillisuudesta. Päätösvaltaa käyttäisivät siis vain niiden järjestöjen edustajat, joiden jäsenyys sekä Sos.-dem. Puolueessa että Sos.-dem. Naisliitossa on täysin selvä. Ensiksi olisi siis hyväksyttävä täydet edustajavaltuudet niille 97 edustajalle, joiden osastojen jäsenyys sekä liitossa että puolueessa on täysin selvä, lukuunottamatta Metsolan ty:n Naisjaostoa, jonka verot on suoritettu liian myöhään.

Asian johdosta käydyssä keskustelussa sai ensimmäisen puheenvuoron *Aili Siiskonen*, joka lausui seuraavaa: Edustan järjestöä, joka on erotettu Sos.-dem. Puolueesta. Olemme valittaneet tästä päätöksestä ja asia tulee lopullisesti päätettäväksi vasta seuraavassa puoluekokouksessa. Meiltä pyritään riistämään puolueen jäsenyys mutta aatetta meiltä ei voida viedä. Jotta me emme vaarantaisi liittomme työtä ja jotta tämä kokous sujuisi rakentavan yhteistyön merkeissä, me pidättäydymme osallistumasta kokouksen päätöksiin nimenomaan sen vuoksi, ettei tämän kokouksen päätöksistä voitaisi valittaa.

Siviä Ala-Pöllänen: Vaasan pohjoinen piiri kuuluu kokonaisuudessaan puolueesta erotettujen listalle ja niin ollen piirimme edustus on sääntöjen mukaan kyseenalainen. Olemme tuolla harkinneet tilannetta ja piirimme edustajat ovat tulleet siihen tulokseen, että pidättäydymme äänestyksistä, sikäli kun niitä tulee, emmekä siis osallistu päätöksiin tekoon. Toivon, että meille myönnettäisiin läsnäolo- ja puheoikeus. Samalla toivomme myös, että ne edustajat, joiden edustusoikeus on samalla tavalla kyseenalainen, tekisivät samoin. Me luotamme, että tämä kokous tekee hyviä päätöksiä siitä huolimatta, että me emme osallistu niiden tekoon,

Helga Holopainen: Me Kuopion itäisen piirin edustajat olemme myös pohtineet tätä asiaa ja olemme yksimielisesti päätyneet puheenjohtajan ja aikaisempien puheenvuorojen käyttäjien esittämälle kannalle. Tunneimme tosin olevamme aivan yhtä hyviä liiton jäseniä kuin kuka muu tahansa ja varmasti parempia sosiaalistejakin kuin nämä puolueeseen vielä kuuluvat ainakin omasta mielestämme, mutta emme halua vaarantaa tämän kokouksen laillisuutta. Niinpä omasta ja piirimme edustajien puolesta esitätkin, että puheenjohtajan esittämä menettely hyväksyttäisiin ja puolueen ulkopuolella olevat edustajat luopuisivat äänioikeudesta.

P ä ä t ö s : Yksimielisesti hyväksyttiin täydet edustusoi-
keudet niille 97 edustajalle, joiden perusjärjestöjen suh-
teet sekä Sos.-dem. Naisliittoon että Sos.-dem. Puolueeseen
nähdessä ovat täysin selvät.

Nimenhuudon perusteella todettiin, että kokouksessa oli
läsnä 175 edustajaa 164 järjestöstä. Näistä 82 edustajaa
edusti sellaista järjestöä, jonka suhteet sekä Sos.-dem.
Naisliittoon että Sos.-dem. Puolueeseen ovat täysin selvät,
joten vain heillä on kokouksessa oikeus osallistua päätök-
sien tekoon.

KOKOUKSEN LAILLISUUDEN JA PÄÄTÖS- VALTAISUUDEN TOTEAMINEN

Liiton sääntöjen 8 §:n mukaan on kutsu varsinaiseen
edustajakokoukseen julkaistava vähintään viisi kuukautta
ennen kokousta ja edelleen sääntöjen 12 §:n mukaan on
toimikunnan tiedonannot toimitettava järjestöille liiton
äänenkannattajan ja puolueen päivälehtien välityksellä se-
kä kiertokirjeillä. Tästä edustajakokouksesta on ilmoitettu
järjestöille toukokuun 14 p:nä 1959 lähetetyssä kiertokir-
jeessä N:o 4, Tulevaisuuden toukokuun numerossa, joka
ilmestyi toukokuun 9 päivänä sekä puolueen päivälehdissä
toukokuun 15 ja 24 päivien välisenä aikana näin kuuluvalla
kokouskutsulla:

Kutsu Sos.-dem. Naisliiton XXII edustajakokoukseen.

Sos.-dem. Naisliiton XXII edustajakokous pidetään Helsingissä
lokakuun 25. ja 26. ja sitä seuraavina päivinä 1959 alkaen Helsin-
gin Työväentalon juhlasalissa ensinmainittuna päivänä klo 11.

Edustajia kokoukseen ovat oikeutettuja lähettämään liiton sään-
töjen 9 §:n mukaan kukin osasto yhden edustajan jokaista jäsen-
määrän alkavaa satalukua kohden. Laskuperusteena pidetään ku-
luvan vuoden ensimmäisen neljänneksen jäsenmäärää. Edustajia
valittaessa valitaan myös tarpeellinen määrä varaedustajia.

Edustajakokousvero, joka on 250 mk jäseneltä, peritään jokai-
selta järjestöltä ensimmäisen neljänneksen jäsenmäärän mukaan,
ja on se suoritettava syyskuun 15. päivään mennessä,

Vakinaisten edustajien matkakulut maksaa liitto suorittamalla
rautatiepöytä hinnojen toisen luokan mukaan ja linja-automatkat.
Edustajien päivärahat sekä mahdolliset varaedustajien matkaku-
lut suorittaa edustajat lähettänyt järjestö tai asianomaiset itse.

Edustajakokouksessa ovat esillä sääntömuutokset. Esityksiä liiton edustajakokoukselle ovat oikeutettuja tekemään kalkki liiton jäsenet sääntöjen 8 §:ssä mainitulla tavalla. Alustukset ja esitykset on lähetettävä liittotoimikunnalle heinäkuun 25. päivään mennessä.

Helsingissä toukokuun 4. p:nä 1959.

SOS.-DEM. NAISLIITTO r.y.

Aino Malkamäki
varapuheenjohtaja.

Anu Karvinen
sihteeri.

Kokouskutsussa on mainittu sääntöjen muutoksen tulevan esille kokouksessa. Näinollen on tästä kokouksesta ilmoitettu sääntöjen määräämällä tavalla. Sääntöjen 8 §:n mukaan on liittotoimikunnan lähetettävä edustajakokoukselle aiotut esitykset lausuntoineen järjestöille vähintään kuusi viikkoa ennen kokousta. Sääntöjen 18 §:n mukaan on sääntöjen muutokset esitettävä varsinaiselle edustajakokoukselle 8 §:ssä mainitulla tavalla. Edustajakokoukselle aiotut esitykset lausuntoineen lähtivät liitosta syyskuun 8 päivänä eli runsaat kuusi viikkoa ennen kokousta.

P ä ä t ö s : Todettiin yksimielisesti kokous sääntöjen määräämällä tavalla koollekutsutuksi ja lailliseksi ja päätösvaltaiseksi käsittelemään kokouksen esityslistalla olevat asiat.

KOKOUKSEN VIRKAILIJAT

Liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti valittiin yksimielisesti kokouksen puheenjohtajiksi *Tyyne Leivo-Larsson* Helsingistä, *Aino Malkamäki* Turusta, *Kaisa Hiilelä* Tampereelta ja *Vieno Jauhiainen* Äänekoskelta, sihteeriksi *Anu Karvinen*, *Marjatta Kangas* ja *Irja Salmela*, kaikki Helsingistä sekä pöytäkirjan tarkastajiksi *Elsa Joenpolvi* ja *Helvi Raatikainen* Helsingistä ja varalle *Ida Rosendahl* Lohjalta.

PUHE- JA LÄSNÄOLO-OIKEUDEN MYÖNTÄMINEN

Yksimielisesti päätettiin myöntää niiden järjestöjen edustajille, joiden suhteet Sos.-dem. Puolueeseen ovat epäselvät, läsnäolo- ja puheoikeus kokouksessa. Samoin myönnettiin läsnäolo- ja puheoikeus seuraaville piiritoimi-

kuntien edustajille, veteraaneille, liittotoimikunnan jäsenille, liiton toimihenkilöille ja tilintarkastajien edustajille, joiden todettiin nimenhuudolla olevan läsnä kokouksessa:

Piiritoimikuntien edustajat:

Helsingin piiri	Alma Ukkonen
Uudenmaan piiri	Toini Lahtinen
Turun eteläinen piiri	Alli Salmi
Satakunnan piiri	Suoma Tähtinen
Hämeen pohjoinen piiri	Ellen Vettenranta
Kymen piiri	Anna Pekkanen
Vaasan itäinen piiri	Fanni Front
Oulun piiri	Katri Honkala
Lapin piiri	Eva Kerttula

Veteraanit:

Hilda Aalto, Helsinki	Aina Kivekäs, Tampere
Anni Rinne, Helsinki	Selma Halinen, Mikkeli
Sofi Nyrkkö, Helsinki	Olga Eronen, Jyväskylä
Mimmi Karjalainen, Riihimäki	Tyyne Savolainen, Äänekoski
Rauha Ojala, Tampere	Helmi Peiramo, Oulu
Fanni Toivonen, Tampere	Olga Mehtonen, Lapinlahti

Liitto toimikunta:

Tyyne Leivo-Larsson, Martta Salmela-Järvinen, Aino Malkamäki, Elli Nurminen, Impi Lukkarinen, Vappu Heinonen, Laura, Brander-Wallin, Martta Kulonen ja Sylvi Katajainen.

Liiton toimihenkilöt:

Anu Karvinen, Aune Seme, Irja Salmela, Marjatta Kangas, Hellenä Tuomi, Hilikka Schul, Liisa Lahtinen, Hilja Kopra, Hilda Leander, Terttu Menlös ja Aili Kiljunen.

Tilintarkastajien edustaja Terttu Salminen.

Kutsuvieraat:

Sos.-dem. Opposition eduskuntaryhmä: kansanedustajat Aili Siiskonen, Olli Uoti ja Valdemar Liljeström
 Työväen ja Pienviljelijäin Sosialidemokraattinen Liitto: puheenjohtaja Emil Skog ja tuomari Aarne Kesänen
 Sos.-dem. Nuorisoliitto: puheenjohtaja Pentti Kymensalo
 Suomen Pienviljelijäin Liitto: kotitalousteknikko Elli Kallioranta
 Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto: toimitsija Leo Piitulainen

Työväen Urheiluliitto ja sen naistoimikunta: maisteri Helvi Raatikainen '
 Työväen Sivistysliitto: opintoneuvoja Kerttu Värn
 Nuorten Kotkain Keskusliitto: sihteeri Pentti Sulonen
 Työväenyhteisöjen Keskus: toimitusjohtaja Janne Hakulinen
 Työväen Matkailuliitto: sihteeri Antti Hietanen
 Äitien Lomahuolto: puheenjohtaja Elli Nurminen
 Ensi Kotien Liitto: puheenjohtaja Seimi Hiisivaara-Mörk
 Koteja Vanhuksille: sihteeri Linnea Valkama
 Kotineuvontaliitto: maisteri Marjatta Joutsen
 Oy Ursula: toimitusjohtaja Terttu Sainio
 Ruotsin Sos.-dem. Naisliitto: kansanedustaja Gunnel Ohlsson,
 taloudenhoitaja Vera Söderström ja liittotoimikunnan jäsen
 Annie Jäderberg.

Läsnäolo-oikeus myönnettiin Työväen Sanomalehtien Tietotoimiston edustajalle, toimittaja Irja Lönngrenille ja Päivän Sanomien edustajalle, toimittaja Erkki Ikäheimoselle.

Avajaistilaisuudessa olivat lisäksi läsnä seuraavien järjestöjen edustajat:

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliitto: maisteri Margit Borg-Sundman

Naisten Raittiuskeskus: kanslisti Senja Majanto

Lomaliiton naisjaosto: maisteri Raili Ruusala.

Edellisten lisäksi oli kokousta seuraavassa 75 liiton jäsentä eri puolilta maata. Yhteensä oli kokouksessa läsnä 315 henkeä,

HAUDOILLA KÄYNTI.

Irja Salmela ilmoitti, että liittotoimikunnan ehdotuksesta ovat kokouspäivän aamuna liittokokousedustajien lähetystöt käyneet laskemassa kukkia eräiden veteraanien haudoille. Kukkatervehdys vietiin Ida Aalle-Teljon, Hilja Pärssisen, Anni Huotarin, Aino Lehtokosken, Maria Paa-son, Hilda Seppälän ja Fiina Pietikäisen haudoille. Vallin-
 neen lumipyryn vuoksi ei Laura Härmän hautaa löydetty, joten sinne ei voitu kukkia laskea. Jokioisten ty:n Nais-
 jaosto on laskenut tänä aamuna edustajakokouksen terveh-
 dyksenä kukkia Miina Sillanpään haudalle.

PÖYTÄKIRJAN PAINATTAMINEN.

Liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti päätettiin pöy-
 täkirja laatia lyhyesti ja tärkeimpiä puheenvuoroja pää-
 kohdittain selostaen ja painattaa.

KOKOUKSEN ESITYSLISTA, TYÖOHJELMA JA KOKOUSSÄÄNNÖT.

Liittotoimikunnan laatima esityslista (alustusvihkon sivuilla 3 ja 4) hyväksyttiin, samoin kuin seuraavat liittotoimikunnan ehdotukset kokouksen työohjelmaksi ja kokoussäännöiksi.

Työohjelma

Sunnuntaina lokakuun 25. pnä:

Klo 11	Trio Hopeavuo Viipurin Sos.-dem. Naisyhdistyksen kuoro, joht. Terttu Jalasoja Lausuntanumero, Helinä Tuomi Avauspuhe: Liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson Kutsuvieraiden tervehdykset Työväen Marssi Kahvitauko.
klo 15—18	Asioiden käsittelyä Teatteri tai illanvietto Käpyrinteessä

Maanantaina lokakuun 26. pnä:

klo 9—12	Asioiden käsittelyä
klo 12—14	Lounastauko
klo 14—	Asioiden käsittelyä Kokouksen lopettaminen

Tiistaina lokakuun 27. pnä:

klo 10	Retkeilyä
--------	-----------

Kokoussäännöt.

1. Puhe- ja päätösvaltaisia ovat edustajakokouksessa liiton osastojen, sos.-dem. naisyhdistysten ja työväenyhdistysten naisjaostojen valitsevat vakinaiset edustajat. Varaedustaja käyttää äänioikeutta vakinaisen ollessa estyneenä. Vakinaisen edustajan on poistuessaan jätettävä äänestyskorttinsa varaedustajalle.
2. Esitys- ja puheoikeutettuja ovat liittotoimikunnan ja liittoneuvoston jäsenet, tilintarkastajat, sosialidemo-

kraattiset naiskansanedustajat, naisten piiritoimikuntien edustajat ja liiton toimihenkilöt, sekä ne henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä antaa puheoikeuden.

3. Jokaisella äänioikeutetulla edustajalla on päätöksiä tehtäessä yksi ääni. Äänten mennessä tasan voittaa se kanta, johon toimiva puheenjohtaja yhtyy. Vaaleissa ratkaisee arpa.
4. Vaalit toimitetaan umpilipuin, ellei kokous yksimielisesti toisin päättä.
5. Äänestykset toimitetaan nostamalla esiin kullekin edustajalle jaettu punainen osanottajakortti.
6. Puheenvuorot on pyydettävä kirjallisesti.
7. Puheenvuorot on esitettävä puhujapaikalta. Puheenvuoron käyttäjän on mainittava nimensä puheenvuoron alkaessa. Puheenvuoro saa kestää korkeintaan 10 minuuttia, alustajan puheenvuoro 15 minuuttia.
8. Asia, jota ei ole mainittu esitysvihkossa, ei voi tulla edustajakokouksessa päätettäväksi, ellei se ole liittotoimikunnan esittämä, tai ellei kokouksen päätösvaltaisten edustajain- enemmistö siihen suostu. Tämä ei kuitenkaan koske asioita, joista mainitaan yhdistyslain 14 §:ssä.

VALIOKUNNAT.

Liittotoimikunnan ehdotus eri valiokunnista ja niiden kokoonpanosta hyväksyttiin yksimielisesti. Asetettiin seuraavat valiokunnat:

Ääntenlaskijat: Elisabeth Järvinen, Korso (Uusimaa) kokoonkutsujana, Kerttu Liljeström, Helsinki, Annikki Lahtinen, Jokioinen (Hämeen et.), Maila Vehviläinen, Teppanala (Kymi), Tyyne Suntioinen, Keljonkangas (Vaasan it.) ja Lea Mäkynen, Turku (Turun et.). Liittotoimikunnan edustajana Marjatta Kangas.

Menettelytapavaliokunta: Kirsti Laukkanen, Jyväskylä (Vaasan it.) kokoonkutsujana, Hilikka Ampuja, Myllykoski (Kymi), Sylvi Kaskinen, Raunistula (Turun et.): Elsa Kolhien, Tampere (Hämeen pohj.), Rauha Ruohonen, Helsinki, Liisa Kilpeläinen, Varkaus (Kuopion länt.) ja Maija Kekäläinen, Savonlinna (Mikkeli) sekä liittotoimikunnan edustajiksi Martta Salmela-Järvinen, Anu Karvinen ja Irja Salmela.

Ohjelmavaliokunta: Aino Räisänen, Lappeenranta (Kymen p.) kokoonkutsujana, Ada Peltola, Humppila (Hämeen et.), Hanna Eskola, Oulu (Oulun p.), Lempi Venäläinen, Könönpelto (Kuopion länt.), Esteri Sillanmäki, Jämijärvi (Satakunta), Mirja Niemi, Korso (Uusimaa) ja Tyyne Virtanen, Ihala (Turun et.) sekä liittotoimikunnan edustajiksi Aino Malkamäki, Elli Nurminen ja Vappu Heimonen.

Valistusasiainvaliokunta: Martta Kajanto, Valkeakoski (Hämeen et.) kokoonkutsujana, Aino Nikoskelainen, Tampere (Hämeen pohj.), Jenny Koski, Piikkiö (Turun et.), Aune Lähdesmäki, Mäntyharju (Mikkeli), Aili Syväsuu, Kuivanto (Uusimaa) ja Katri Räsänen, Hukkala (Kuopion it.) sekä liittotoimikunnan edustajiksi Impi Lukkarinen, Martta Kulonen ja Marjatta Kangas.

Talousvaliokunta: Kerttu Karhu, Lappeenranta (Kymen p.) kokoonkutsujana, Laila Martikainen, Hankasalmi (Kuopion länt.), Helvi Ahlgren, Nummi (Uusimaa), Elin Toivonen, Hämeenlinna (Hämeen et.), Emmi Leimu, Helsinki, Ester Ilola, Muurla (Turun et.) ja Hilda Lappalainen, Pajusaari (Lapin p.) ja liittotoimikunnan edustajana Laura Brander-Wallin, Aune Seme ja Terttu Sainio.

LIITON TOIMINTAKERTOMUKSET vv. 1956—57—58. (Alustusvihkon sivut 5—65)

Kaisa Hiilelän toimiessa puheenjohtajana ryhdyttiin käsittelemään liiton toimintakertomuksia.

Ensimmäisen puheenvuoron käytti liiton sihteeri Anu Karvinen:

Esitellessäni kolme vuotta sitten naisliiton toimintakertomuksia tein sen huomattavasti erilaisessa mielialassa kun tällä kertaa. Olivathan ne vuodet 1953:—55 ja vielä 1956 ja —57:kin liiton voimakkainta työaikaa, hallituksessa istui meikäläinen naisministeri, eduskunnassa oli »tusina tyttöjä», naisliitosta käytiin kentällä ja kentältä naisliitossa, kaikki puoluelehdet kirjoittivat myönteisesti naisliitosta ja ennen kaikkea rahaa oli viljelmälli käytettävissä kuin nykyään. Kun nyt käyn selostamaan toimintaa täytyy kieltämättä todeta, että erimielisyydet puolueessa ovat tehneet surullista jälkeä myös naisliitossa.

Viime vuonna käyty eduskuntavaalikamppailu muodosti ratkaisevan tekijän puolueriidassa, en katso tarpeelliseksi sitä lähemmin selittää, koska se on kerrottu jo toimintakertomuksen alku-

lauseessa ja tulee täällä esille vielä tilanneselostuksessa. Joka tapauksessa molempiin eduskuntaryhmiin valittiin, toiseen sos.-dem. ryhmään 5 naista ja oppositior ryhmään 4 naista, yhteensä siis 9 naista, aikaisemmin oli näitä naisia ollut 12. Presidentinvaalit pidettiin tammikuussa 1956 ja valitsemassa oli 72 sos.-dem. joukossa 13 naista. Kunnallisvaaleissa 1956 valittiin 2.798 sos.-demokraattia ja heidän joukossaan 251 naisvaltuutettua, naisten lukumäärä oli lisääntynyt edellisistä vaaleista 21:llä. Tämä on mainittava erityisesti siitä syystä, koska muilla puolueilla naisten lukumäärä väheni. Kunnallispäiviä 1956 pidettiin koko maata käsittelevät Lahdessa, jossa oli yli 400 kunnallista valtuutettua, lautakuntien jäsentä ja muita asianharrastajia ja toiset kunnallispäivät tämän vuoden puolella, Jyväskylässä, jossa oli n. 200 osanottajaa. Liittojuhlrat, vietettiin v. 1957 Rovaniemellä yli 3.000 jäsenen voimalla ja erittäin monipuolisella ohjelmalla. Äänioikeusjuhlia järjestettiin kautta maan v. 1957 ja liitosta käsin järjestettiin niihin ohjelmaa. Puhujakursseja on pidetty joka vuosi. Liiton opintorahastosta on jaettu apurahoja 28 opiskelijalle yhteensä 300.000 markkaa. Kotineuvontaliitto perustettiin toukokuussa 1957 ja jatkaa se niitä perinteitä, joita Sos.-dem. Naisliiton kotitaloustoiminta on kolmenkymmenen vuoden aikana viitoittanut.

»Uranuurtajan tie», Ida Aalle-Teljon elämäkertateos, ilmestyi v. 1956 jäi se valottaa työväen ja sen naisten toimintaa vuosikymmenten alussa, Järjestönainen, tiedonantolehtemme, ilmestyy neljä, kertaa vuodessa. Surullisimmin ovat puolueriidat vaikuttaneet omaan lehteemme Tulevaisuuteen, Kun sen, painos on pudonnut lähes puolella, niin se ei voi johtua yksinomaan työllisyys-tilanteesta. On halpamaista ja masentavaa kun on edelleen meidän joukossamme naisia, jotka iloitsivat yli 50 vuotta, vanhan ja hyvän Tulevaisuuden painoksen alenemisesta.

Kansainvälisessä, toiminnassa olemme olleet jatkuvasti mukana erityisesti vielä sen vuoksi koska on ollut Suomen vuoro edustaa pohjoismaita, Sosialidemokraattisten naisten Kansainvälisen neuvoston kokouksissa. Olemme myös olleet edustettuina, kansainvälisessä, kesäkoulussa.

Pohjoismaainen yhteistyö on myös vilkastunut. On pidetty kahdet pohjoismaiset naistenpäivät, toiset Ruotsissa, toiset Norjassa, samoin Tanskassa opintoviikko ja meiltä on näissä ollut edustajia. Tänä keväänä vieraili kaikissa neljässä pohjoismaassa kahdeksan aasialaisnaista, sosialidemokraattia, jotka meilläkin vierailivat kolmen viikon ajan tutustuen eri puolien ohjelmaan.

»Meidän toimintamme on ollut kerta kaikkiaan niin kehnoa, ettei siinä ole ollut mitään annettavaa tämän päivän työläisnaiselle», näin puhutaan määrättyllä taholla. Tämä määrätty taho ryhtyi toimenpiteisiin jo toukokuun 8. päivänä ja, sen jälkeen lähetti liittotoimikunnalle uhkavaatimuksen, jossa mm. vaadittiin puheenjohtajia, erotettavaksi ja kun liittotoimikuntamme ei katsonut voivansa tällaiseen suostua, perustettiin kesäkuun 24. p:nä Sos.-dem. Naisten Keskusliitto, johon liittomme osastoista n. 200 on liittynyt. Ja, nyt on lopulta päädytty siihen, että Sos.-dem. Puolue kieltää, antamasta Naisliitolle puolueen lippua, jonka olisimme tarvinneet ulkoliputukseen. Jos laskemme kaikki, jäljelle jääneet

osastomme, on meillä vielä toiminnassa yli kolmesataa järjestöä ja lisäksi on vielä sellaisia järjestöjä, jotka eivät ole kuin aika ajoin toiminnassa, mutta, »hengittävät» kuitenkin. Meillä on siis edelleen runsaasti toimintamahdollisuuksia, on jäseniä ja järjestöjä. Voimme sanoa: kantakoot repimisestä vastuun ne, jotka ovat lähteneet uusia liittoja perustamaan.

Jätän nyt liiton sihteerinä arvoisien kokousedustajien arvosteltavaksi ja huomaan, onko toimintamme ollut kehnoa .vai onko siinä ollut jotain positiivistakin.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä kohdat Yleiskatsaus, Joukostamme poistuneita, Liittotoimikunta, Jaostot, Toimisto, Toimihenkilöt, Liiton XXI edustajakokous, Liittonuuvosto, Yhteistoiminta eri järjestöjen kanssa ja Kunnianosoitukset hyväksyttiin keskustelutta.

Kohdassa Juhlivia järjestöjä *Vieno Jauhiainen* huomautti, että Äänekosken Sos.-dem. Naisyhdistyksen 50-vuotisjuhla, on jäänyt pois.' Sitä vietettiin vuonna 1956. Liiton edustajana oli tässä tilaisuudessa puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson. Tämä olisi lisättävä tähän kohtaan.

Marjatta Kangas huomautti, että Mäntyharjun Ty:n Naisjaoston 10-vuotisjuhlan kohdalla vuonna 1957 on sellainen virhe, että liiton edustajana tässä tilaisuudessa ei ollut Hilja Tiainen vaan Helinä Tuomi. Tämä virhe voitaneen tässä yhteydessä oikaista.

Päätettiin yllämainittu lisäys ja oikaisu toimintakertomukseen tehdä.

Kohdat Tiedonannot osastoille, Kansainvälinen toiminta, Pohjoismainen yhteistyö, Alotteita ja lausuntoja, Ylimääräinen puoluekokous, Työväenjärjestöjen Tiedotuskeskus, Eduskuntavaalit, Presidentin valitsijamiesvaalit, Kunnallisvaalit 1956, Kunnallispäivät, Liittouhlat 1957, Uranuurtajan tie, Äänioikeusjuhlat 1957, Opintorahasto, Puhetaidon kurssit, Järjestönainen, Työväen Kukkasrahasto ja Kummilapset ja vanhukset hyväksyttiin keskustelutta.

Kohdassa Piirijärjestöjen vuosi- ja neuvottelukokoukset *Marjatta Kangas* huomautti, että siihen on pujahtanut pari virhettä, jotka voitaisiin pöytäkirjassa, oikaista. Sivulla 41 mainitaan, että Lapin vaalipiirin kokouksessa maaliskuun 15 päivänä 1958 oli Martta Kulonen, pitää olla saman piirin kokouksessa helmikuun 23 pnä 1958 Marjatta Kangas.. Sivulla 42 mainitaan Uudenmaan ja Helsingin Sos.-dem. Naispiirijärjestön kokous, pitää olla Helsingin Sos.-dem. Naisten Keskuksen kokous.

Päätettiin asianomaiset kohdat korjata pöytäkirjaan ja kohta hyväksyttiin.

Kohdat Tilapäispuheet, Suullinen valistustyö, Tulevaisuus ja Tulevaisuus juhli 50 vuottaan hyväksyttiin keskustelutta.

Kohdassa Tulevaisuuden asiamieskokoukset syksyllä 1967 *Margatta Kangas* huomautti painovirheestä sivulla 55, jossa sanotaan Vaasan it. piirin kokous Vaasassa, pitää olla Vaasan et. piirin jne. Vaasan it. piirin kokous puuttuu kokonaan ja senvuoksi olisi syytä tähän kohtaan lisätä seuraavaa: Vaasan it. piirin kokous Jyväskylän työväentalossa lokakuun 6 päivänä 1957. Osanottajia oli 11 järjestöstä 38 henkilöä. Liiton edustajana Laila Lindbergh. Muita esityksiä: Impi Lukkarinen: Piirin toimintasuunnitelmat ja ajan-kohtaiset näkymät.

Päätettiin tämä lisäys tehdä ja painovirhe korjata ja kohta hyväksyttiin.

Kohdat Tulevaisuuden asiamies- ja neuvottelukokoukset v. 1958 ja Kotitaloustoiminta hyväksyttiin keskustelutta.

Toimintakertomusten käsittely julistettiin päättyneeksi.

} TILIKERTOMUKSET vv. 1956—1958.

Otettiin käsiteltäväksi vuosien 1956, 1957 ja 1958 tilikertomukset, joista selostavan puheenvuoron käytti liiton taloudenhoitaja Aune Seme.

Hän mainitsi mm., että työläisnaisten toiminnassa varojen kerääminen on aina ollut suuren työn takana eikä niitä varoja koskaan ole kovin paljon karttunut. Senvuoksi on tuntunutkin huvittavalta; kun samanaikaisesti vihjaillaan, että varoja ei olisi käytetty oikein. Tällaisen epäilyksen heittäminen on hyvin ikävää esimerkiksi tilintarkastajille, jotka joka vuosi ovat tutkineet tilit hyvin tarkkaan ja antaneet joka kerta hyvillä arvosanoilla synninpäästön. Tässä yhteydessä on syytä esittää, kaunis kiitos siitä työstä, minkä järjestöjemme jäsenet ovat suorittaneet myydessään merkkejä, arpoja, Lapin liinoja ym. ja työskennelleet ahkerasti Tulevaisuus-lehtemme levittämiseksi. Nämä tehtävät eivät järjestötoiminnassa ole niitä kaikkein hauskipia ja siitä syystä on sitä suurempi syy kiittää, siitä harrastuksesta, jota tällä tavoin on osoitettu liiton toiminnan tukemiseksi.

Vuosien 1956, 1957 ja 1958 tilinpäätökset vahvistettiin yksimielisesti.

VASTUUVAPAUDEN MYÖNTÄMINEN.

Kun puheenjohtaja oli lukenut vuosien 1956, 1957 ja 1958 tileistä tilintarkastajien antamat lausunnot, myönnettiin tilivelvollisille yksimielisesti tili- ja vastuuvapaus vuosien 1956, 1957 ja 1958 tileistä.

MUUTOS TYÖJÄRJESTYKSEEN.

Puheenjohtajan ehdotuksesta tehtiin työjärjestykseen sellainen muutos, että seuraavana tuleva asia Selostus poliittisesta ja taloudellisesta tilanteesta päätettiin ottaa käsiteltäväksi toisen kokouspäivän aamuna klo 9 ja siirryttiin puheenjohtajan vaaliin.

PUHEENJOHTAJAN VAALI.

Helvi Raatikainen: Sosialidemokraattinen naisliike on vuosikymmenien kuluessa kouluttanut tarmokkaita ja lahjakkaita naisia moniin tehtäviin, ja heidän tietojaan ja taitojaan on voitu käyttää suomalaisen yhteiskunnan hyväksi. Näin on sosialidemokraattisen naisliikkeen piiristä noussut yhteiskunnallisesti tärkeisiin ja korkeisiin tehtäviin useita huomattavia liittomme jäseniä. Näitä henkilöitä on kuusikymmentä vuotta kestäneen toiminnan aikana ollut monia. Liittomme nykyinen puheenjohtaja, suurlähettiläs Tyyne Leivo-Larsson on niitä naisia, jotka työväenliike on asettanut määrättyihin tehtäviin, antanut ensin vaatimattomia luottamustehtäviä ja myöhemmin hyvin vaativia kunnallisella ja valtiollisella alalla. Sos.-dem. naisliike on kasvattanut tälle maalle ensimmäiset naisministerit, se on myös voinut antaa tälle maalle ensimmäisen naisdiplomaatin. Joskin me sydämellisesti onnittelemme senvuoksi, että liittomme puheenjohtaja henkisesti lahjakkaana ja tarmokkaana yksilönä on päässyt sille vaativalle paikalle, mikä hänellä tällä hetkellä on, me valitamme, että olemme menettäneet liittomme puheenjohtajan tälle paikalle. Valitessamme nyt uutta puheenjohtajaa, kiintyy huomiomme toveriin, joka myös on työväenliikkeen piirissä kasvanut ja vuosikymmenien aikana joutunut kokemaan monet myrskyt, joissa hän on taistellut työläisnaisten ihanteiden puolesta. Hän edustaa myös naisellista ihmistä, josta jo työväenliikkeen alkuaikoina unelmoitiin ja jonka puolesta lähdettiin taistelemaan. Hän myös sopii niihin tehtäviin, jotka meitä nyt ovat odottamassa. Tämä toveri on Martta Salmela-Järvinen ja pyydän saada ehdottaa hänet liiton puheenjohtajaksi.

Sylvi Kaskinen: Yhdyn niihin sanoihin, joita edellinen puhuja lausui liittomme puheenjohtajasta Tyyne Leivo-Larssonista ja annan varauksettoman kannatukseni hänen ehdotukselleen, että Martta Salmela-Järvinen valitaan liiton puheenjohtajaksi.

Aino Räisänen: Kannatan Raatikaisen ehdotusta. Samalla haluan esittää piirimme kiitokset Tyyne Leivo-Larssonille siitä arvokkaasta työstä, jonka hän on tehnyt liitossamme toimiessaan.

Elsa Joenpolvi: Viipurin kaup. Sos.-dem Naisyhdistys kokouksessaan käsitteli myös liiton puheenjohtajakysymystä ja sain evästykseksi ehdottaa tälle paikalle Martta Salmela-Järvistä joten yhdyn Raatikaisen esitykseen.

Vieno Jauhainen: Oma yhdistykseni Äänekosken Sos.-dem. Naisyhdistys evästyksenä on myös toivonut, että Martta Salmela-Järvinen valittaisiin liiton puheenjohtajaksi. Tähän yhtyy myös koko Vaasan itäinen piiri.

Päätös: Valittiin Martta Salmela-Järvinen yksimielisesti liiton puheenjohtajaksi.

Martta Salmela-Järvinen: Tehtävä, jonka te minulle nyt uskotte, on raskas ja vaikea ja, se on myös suuriarvoinen ja kunniakas tehtävä. Minä olen tämän liiton palveluksessa kuluttanut kengänpohjia jo vuodesta 1921 ja ajattelin, että voisin jo vähitellen vetäytyä vanhuuden lepoon. Mutta te ajattelette, että en vielä ole tarpeeksi vanha mennäkseni Käipyrinteeseen. Minusta on itsestänikin tuntunut siltä, että vaikka vanhuus lähestyykin, niin on taisteltava sitä vastaan. En uskaltaisi ottaa tätä vaikeata ja vastuullista tehtävää vastaan, ellen näkisi tässä salissa monia, silmäpareja, jotka katsovat luottavaisina minuun ja jotka tahtovat minun kanssani taistella tämän liiton elämästä ja tulevaisuudesta nyt niinkuin monta kertaa aikaisemminkin. Me taistelemme itseenäisyydestämme ja olemassaolon oikeudestamme, me taistelemme vapaudesta, järjestödemokraattisesta vapaudesta, jota meidän maassamme on tahdottu painaa alas. Minä tiedän, että minulla teissä ja kaikissa niissä, jotka, ovat teidän täkänänne siellä kotona järjestöissä, on hyvät työtoverit, hyvät taistelutoverit. Senvuoksi kiitan teitä tästä, luottamuksesta ja toivon, että jaksan ja voin olla sen luottamuksen arvoinen. Toveri Leivo-Larsson! Kuusi vuotta takaperin sanoit minulle tässä paikassa, jäähyväiset, mutta niin tässä maailmassa kiertyy asiat, että minun tehtäväkseni tulee nyt sanoa sinulle tällä kertaa jäähyväiset. Meidän on aina sanottava vain tällä kertaa, sillä kukaties sinä muutaman, vuoden kuluttua olet valmis palaamaan meidän, asioitamme hoitamaan ja johtamaan, sillä sinähän et ole mikään vanha ihminen. Sinä pystyt vielä moneen, kertaan tulemaan takaisin. Kun sinä tulit liiton puheenjohtajan paikalle 9 vuotta sitten, niin sinä tulit raskaana, ja vaikeana aikana. Sinä sait asiat luistamaan ja sinä olet myös suurenmoisella tavalla, hoitanut naisten asiaa yhteiskunnassa. Meillä on monella tavalla ollut ilo olla ylpeitä sinusta ja siitä asemasta, jonka sinä olet saavuttanut. Toivotan sinulle sydämestäni onnea siinä tehtävässä, jonka sinä olet itsellesi valinnut. Sinun työsi omalla virkapaikallasi on vaikeata, sinne ei mennä vain lepäilemään, niinkuin jossakin lehdessä on sanottu. Se vaatii kiinteätä ja sitkeätä paneutumista, asioihin ja kun me tiedämme sinun tarmosi ja työkykysi, niin me tiedämme todella, että, sinä paneudut asioihin. Meille sosialidemokraattisille naisille on suureksi kunniaksi, että, meidän entinen puheenjohtajamme on suurlähettiläs. Nyt tapahtuu vahdinmuutto tällä paikalla, mutta eletään ja katsellaan ja muutetaan taas vahtia joidenkin vuosien kuluttua.

Tyynne Leivo-Larsson: On kieltämättä sillä tavalla, että kun joutuu tekemään tällaisessa asiassa ratkaisua, on monta näköalaa, joihin kaikkiin on kiinnitettävä huomiota. Olen koko elämäni ajan ollut mukana työväenliikkeessä. Kun minun oli ratkaistava siirtymiseni sellaiseen tehtävään, jossa poliittinen asennoituminen on pannaan julistettu, ei ratkaisun tekeminen suinkaan ollut helppo. Kysyin silloin liittotoimikunnan mielipidettä, Liittotoimikunnan jäsenet olivat kaikki sitä mieltä, että minun oli otettava tämä tehtävä vastaan senvuoksi, että katsottiin, että kun on, kysymyksessä uuden alueen valtaaminen naisille, on valtaus silloin suoritettava, kun siihen näyttää olevan mahdollisuuksia. Ratkaisun teke-

minen oli paljon helpompi, kun tiesin, että minulle annettiin luottamus siirtyessäni aivan toiseen tehtävään, vaikka liittotoimikunta olisi voinut asettaa sillekin kannalle, että minun on pysyttävä sillä paikalla, jolle edustajakokous minut oli pannut, siksi kunnes edustajakokous minut jälleen siitä vapauttaa. Nyt kun tämä vapauttaminen on tapahtunut, minulle tuottaa helpotusta se, että minun ei tarvitse tuntea omantunnonsoimausta siitä, että toisten on pakko täällä hoitaa asioita, joita minun oikeastaan olisi pitänyt olla hoitamassa. Toisaalta on aina ikävä tänne. Erikoisesti on ikävä jättää tämä tehtävä nyt tässä vaiheessa. Mutta minä uskon, että seuraava liittokokous voi kokoontua jo aivan toisissa merkeissä ja se on sellainen, ettei kenenkään tarvitse luopua niistä oikeuksista, jotka hänelle hänen omasta mielestään ja meidänkin mielestämme kuuluvat, minkään muotoseikan perusteella, vaan kaikki voimme kokoontua pohtimaan yhteisiä asioitamme ja voimme olla varmat siitä, että jokainen yrittää parhaansa liiton parhaaksi. Kun Martta Salmela-Järvinen puhui historiaa, niin hän erehtyi kolmella vuodella tai oikeastaan neljällä. Tulin liiton puheenjohtajan tehtävään vuonna 1946. Silloin Miina Sillanpää oli varapuheenjohtaja ja Sylvi-Kyllikki Kilpi oli puheenjohtaja. Sylvi-Kyllikki Kilpi erosi liitosta ja siirtyi toiseen leiriin ja Miina Sillanpää joutui ottamaan puheenjohtajan tehtävän hoitaaksensa. Silloin minut valittiin varapuheenjohtajaksi ja me sovimme Miina Sillanpään kanssa jo silloin, että minä hoidan hänen puolestaan ne tehtävät. Kun vuonna 1947 kokoonnuimme liittokokoukseen, oli tilanne vielä hyvin monella tavalla epämääräinen. Oli monenlaisia vaikeuksia silloin niinkuin on tänäkin päivänä. Olemme ne vaikeudet voittaneet, mutta valitettavasti olemme joutuneet uusiin vaikeuksiin, mutta älkäämme antako sen pelottaa meitä vaan nähkäämme, että me olemme aina pystyneet vaikeuksistamme selviämään. Täällä tervehdysten joukossa, kotitalousteknikko Kallioranta sanoi, että kun sataa, niin se merkitsee onnea. Kun minä tänä aamuna lähdin tänne kokoukseen, niin mieleeni tuli eräs Sibeliuksen laulu, sanojen tekijää en muista, jossa sanotaan: »Taasko tuiskii talvi lunta, paljon painuu alle jään». Näin tapahtuu aina silloin, kun ollaan kriisivaiheessa, pakostakin silloin sekä, menetetään että saavutetaan. Senvuoksi tuntui lohdulliselta todeta, että samassa laulussa kuitenkin sanotaan, että »tulkoon turma taikka hurma, kaikki yhteen kuulutaan». Kaikesta siitä huolimatta, mikä tällä kertaa tuntuu vaikealta, me kuulumme yhteen ja taistelemme yhteisten päämääriemme puolesta. Meillä on nyt vahdinvaihto ja toivotan Martta Salmela-Järviselle kaikkea sitä onnea ja menestystä, mitä hän varmasti tämän liiton keulapaikalle joutuessaan tarvitsee. Hänellä on vanha kokemus sihteerin ajoiltaan, joten se on hänelle huomattavasti helpompaa kuin jollekin sellaiselle, joka ei niin kiinteästi olisi ollut mukana. Uskon, että liiton asiat ovat erittäin hyvissä käsissä. Kiitoksia teille kaikesta siitä toveruudesta, joka on tullut minun osakseni sinä aikana, jona olen ollut liiton puheenjohtajana. Toivon, että sama luottamus ja yhteistyöhenki vallitsee jatkuvasti.

Kokouksen puheenjohtaja *Kaisa Hillelä* yhtyi siihen kiitokseen, mikä Tyyne Leivo-Larssonille on esitetty. Me katsomme ylpeydellä Pohjanlahden taakse ja ajattelemme, että siellä entinen puheenjohtajamme hoitaa asioita.

Aili Siiskonen: Martta Salmela-Järvinen, sinä olet näinä sosiaalidemokraattiselle työväenliikkeelle raskaina aikoina joutunut eräänlaiseksi tulenkantajaksi, eturintaman taistelijaksi. Tänäsinulle on uskottu uusi tehtävä. Erikoisesti me liittokokouksen maaseutuedustajat toivotamme sinulle mitä parhainta onnea ja menestystä. Me tiedämme, että sinä olet rohkea taistelija. Me tahdomme liiton jäsenenä taistella sinun kanssasi. Monet meistä ovat tunteet sinun työsi vuosikymmenien ajoilta ja me luotamme sinuun.

Tämän jälkeen laulettiin yhteisesti Työläisnaisten marssi.

LIITON TOIMIKUNNAN JÄSENTEN VAALI.

Kirsti Laukkanen ehdotti liittotoimikuntaan vakinaisiksi jäseniksi *Elli Nurmisen, Aino Malkamäen, Impi Lukkari-*sen, *Vappu Heinosen, Aili Siiskosen ja Sylvi Katajaisen* ja varajäseniksi *Kaisa Hiilelän, Terttu Sainion, Helvi Raatikaisen, Laura Bränder-Wallinin, Martta Kulosen ja Vieno Mustosen.*

Elsa Joenpolvi kannatti Laukkasen tekemää ehdotusta.

Katri Räsänen kannatti myös Laukkasen ehdotusta.

Päätös: Liiton toimikunnan vakinaisiksi jäseniksi valittiin yksimielisesti *Elli Nurminen, Aino Malkamäki, Impi Lukkari-*nen, *Vappu Heinonen, Aili Siiskonen ja Sylvi Katajainen* sekä varajäseniksi *Kaisa Hiilelä, Terttu Sainio, Helvi Raatikainen, Laura Brander-Wallin, Martta Kulonen ja Vieno Mustonen.*

Päätös jätettiin lopullisesti vahvistettavaksi senjälkeen, kun kokous oli käsitellyt sääntöjen muuttamisen.

LIITTONEUVOSTON ASETTAMINEN.

Liittoneuvostoon valittiin piirien ehdotusten mukaisesti yksimielisesti:

	<i>Vakinainen</i>	<i>edustaja</i>	<i>Varaedustaja</i>
Helsingin piiri:	<i>Elsa Joenpolvi</i>		<i>Alma Ukkonen</i>
Uudenmaan piiri:	<i>Elisabeth Järvinen</i>		<i>Elin Sundvik</i>
Turun eteläinen piiri:	<i>Sylvi Kaskinen</i>		<i>Jenny Koski</i>
Turun pohj. piiri:	<i>Laura Brander-Wallin</i>		<i>Suoma Tähtinen</i>
Hämeen etel. piiri:	<i>Alma Kaiponen</i>		<i>Aune Pärni</i>
Hämeen pohj. piiri:	<i>Elsa Kolin</i>		<i>Kaisa Hiilelä</i>
Kymen piiri:	<i>Aino Räsänen</i>		<i>Maila Vehviläinen</i>
Mikkelin piiri:	<i>Aili Siiskonen</i>		<i>Kaarina Uimonen</i>
Kuopion läntinen piiri	<i>Liisa Kilpeläinen</i>		<i>Lempi Venäläinen</i>

Pohjois-Karjalan piiri:	Helga Holopainen	Helmi Asikainen
Vaasan itäinen piiri:	Vieno Jauhiainen	Fanni Front
Vaasan pohj. piiri:	Siviä Ala-Pöllänen	Martta Miettinen
Oulun piiri:	Katri Honkala	Hanna Eskola
Lapin piiri:	Eeva Kerttula	Annikki Koivusaari

Liittoneuvoston vaali jätettiin niinikään lopullisesti vahvistettavaksi senjälkeen kun sääntömuutos on käsitelty.

Ilmoitusasioiden jälkeen, joissa *Irja Salmela* kutsui kokouksen osanottajat illanviettoon Käpyrinteen vanhainkotiin saman päivän illaksi klo 19 ja selosti tiistaina tehtäviä retkeilyjä, kokous keskeytettiin ja sitä jatkettiin maanantai- aamuna klo 9.

TOINEN KOKOUPÄIVÄ.

Kokous aloitettiin laulamalla yhteisesti Vala.

Aino Malkamäen johtaessa puhetta toimitti *Marjatta Kangas* nimenhuudon, jossa todettiin, että paikalla oli 170 edustajaa 159 järjestöstä. Näistä 80 edustajaa oli äänioikeutettuja. H:gin Kristillisen Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaostoa edusti toisena kokouspäivänä varaedustaja Helmi Remander ja Vanhankylän Sos.-dem. Yhdistyksen Naisjaostoa varaedustaja Maire Karppelin.

KATSAUS POLIITTISEEN JA TALOUDELLISEEN TILANTEeseen.

Martta Salmela-Järvinen lausui tilannekatsauksessaan seuraavaa:

Kun tarkastelemme maailman tilannetta, niin mieleemme palautuu eräs sanomalehtiutinen joskus syyskuun loppupuolelta., Kaksi miestä istuu eräässä syrjäisessä metsästysmajassa Yhdysvaltain vuoristoseuduilla ja neuvottelee maailmanpoliittisesta tilanteesta. Nämä kaksi miestä keskustelevalle meille kaikille koko maailman ihmisille tärkeästä kysymyksestä — rauhasta. Kommunismine ja kapitalistinen maailma oli siellä edustettuna. Tulee kysyneeksi: missä on sosialidemokratian paikka tässä voimakentässä. Jotkut haluavat väittää, ettei sosialidemokraateilla enää ole mitään itenäistä sijaa maailman kansojen aaterakennelmissa. Sen on sulaututtava toiseen tai toiseen. Eräät ajattelevat, että kenties lieventämällä ja vesittämällä jollakin tavalla sosialidemokratian ohjelmaa voidaan vetää mukaan joukkoja niin sanotusta pikkuporvarillisesti ajattelevasta piiristä ja siten säilyttää joukkovoimaa sosialidemokratian takana, toiset taas ovat sitä mieltä, että ohjelmaa on jyrkennettävä ja lähestyttävä kommunismin aatepiiriä. Kui-

tenkin on niin, että sosialidemokratia vain pysymällä uskollisena omalle itselleen ja omalle aatteelleen, voi säilyttää asemansa. Vanha työväenliikkeen taistelija, monissa taisteluissa harmaantunut ja kumaraksi käynyt Angelica Balabanoff sanoi Hampurin kongressissa: Jos sosialidemokratia unohtaa oman aatteensa sisällön, jos se lähtee hapuilemaan porvarillis-liberalistisia tavoitteita, niin siitä tulee pieni, pikkuporvarillinen ryhmäkunta, jolla ei työväenluokan kannalta ole mitään merkitystä. Tämän vanhan taistelijan näkemys on varmasti oikea. Toisaalta on myös sanottava, että nämä kaksi ryhmittymää, kommunistinen ja kapitalistinen, nekään eivät sentään onneksi ole aivan saumattoman yhtenäisiä. Niidenkin sisällä ilmenee ristiriitoja, koska järjestelmät eivät kaikissa maissa toimi samalla tavoin ja niiden keskuudessa ilmenee monenlaisia ristiriitoja. Tällä kertaa ristiriidat keskittyvät taloudellisiin kysymyksiin nimenomaan Euroopan mantereella. Euroopan mantereelle on muodostumassa kaksi taloudellista valtaryhmittymää. Aikaisemmin on jo ollut niin sanottu kuutosryhmä, johon ovat kuuluneet Ranska, Italia, Hollanti, Belgia, Luxemburg ja Länsi-Saksa. Tämä ryhmä on keskenään sopinut taloudellisesta yhteistoiminnasta ja määrättyistä helpotuksista toinen toistensa kauppavaihdossa. Paljon puhuttu seitsikko, joka nyt parhaillaan on muotoutumassa, muodostaa toisen tällaisen talouspoliittisen valtaryhmittymyksen. Tähän kuuluu Englanti, Ruotsi, Norja, Tanska, Portugal, Sveitsi ja Itävalta ja tähän piiriin liittymisestä on viime päivinä paljon puhuttu myös Suomen osalta. Kuutosryhmällä on ollut jo poliittisiakin tavoitteita, kysymyksessä on jonkinlaisen valtioliittoutuman muodostaminen, vaikka pyrkimykset ovat lähinnä olleet taloudellisia.

Mitä meidän omaan maahamme tulee, niin meidän ulkopoliittinen tilanteemme on nyt tyydyttävä. Meillä on hyvät suhteet Neuvostoliittoon käsin, meillä on sieltä parhaillaan korkea vieras ja kauppasopimus on aivan viime päivinä uusittu. Varsinaisesti ei vielä saatu tietoja siitä, minkälainen se sisällöltään on, mutta sanotaan, että se on parempi kuin edeltäjänsä. Kysymystä liittymisestä ulkoseitsikkoon on pohdittu ja siitä on esitetty hyvin erilaisia mielipiteitä. Tätä asiaa on kuitenkin käsiteltävä täysin taloudellisena kysymyksenä, sillä jos tulee kysymykseen liittyminen sellaiseen yhteenliittymään, jolla on poliittisia päämääriä, meidän liittymisemme siihen käy kyseenalaiseksi, koska rauhansopimus asettaa tässä suhteessa määrättyjä esteitä. Taloudelliseenkin perustaan nähden ovat mielipiteet jyrkästi käyneet sekä puolesta että vastaan. On selvää, että jos Eurooppaan muodostuu ryhmittymiä, joiden kesken kauppa on täysin vapaa ja jotka sulkevat ulkopuoliset tekijät pois kauppamarkkinoltaan, niin se vaikuttaa hyvin ikävällä tavalla Suomen kauppasuhteisiin, mutta toisaalta on myös sanottava, että ainakin niiden näkymien perusteella, mitä nyt on ollut nähtävinä ulkoseitsikkoon liittymisestä, Suomen liittymisen siihen ei ole täysin riskivapaa sekään. Nimenomaan kotimarkkina-teollisuutemme ja metalliteollisuutemme kannalta, näköalat näyttävät vähintään arveluttavilta. Jos meidän on poistettava kaikki suojatullit esim. tekstiiliteollisuudelta, niin tekstiilien hinnat meidän maassamme laskevat sille tasolle, että tehtaast on suljettava. Se merkitsee työttömyyttä kymmenilletuhansille työläisille, ennenkaikkea juuri naisille. Mutta jos voidaan järjestää asiat jotenkin

toisin, jos työtä voidaan järjestää toisilla tahoilla, niin miksikäs ei silloin voitaisi tätäkin mahdollisuutta ajatella. Mutta niinkuin sanottu, tätä asiaa pitää ajatella kiihköttömästi ja ennenkaikkea taloudellisesti eikä antaa lukkarinrakkauden siihen tai tähän ryhmään vaikuttaa tässä suhteessa. Julkisessa keskustelussa tunteet liian paljon tässä asiassa ovat päässeet pinnalle ja vaikka meitä naisia nyt tunneihmisiksi syytetäänkin, niin tässä tapauksessa kuitenkin kehoittaisimme ajattelemaan järkevästi.

Me olemme hyvässä yhteistyössä Pohjoismaiden kanssa. Ensi lauuantaina alkaa Pohjoismaisen Neuvoston kokous, johon Suometakin osallistuu kaikkien parlamenttiryhmien edustajia. Tässä kokouksessa on esillä monia tärkeitä, etupäässä sosiaalisia ja taloudellisia kysymyksiä, joilla on merkitystä myös meidän maallemme. Myös kysymys naisten samapalkkaisuudesta tulee käsiteltäväksi Pohjoismaisessa Neuvostossa. Tarkoituksena on antaa kehoitus, että kaikki pohjoismaat ratifioisivat jo aikaisemmin Kansainvälisen Työjärjestön antaman suosituksen.

Maan sisäisistä asioista on taloudellinen tila osoittanut jonkin verran paranemisen merkkejä. Kuluneen vuoden aikana kulutustarviketeollisuutemme on noussut noin 7,2 %:lla, vähittäiskaupan myynti on niinikään noussut jonkun verran, vaikka nousut ehkä hiukan johtuvat hintojen korotuksista. Tämä on voitu havaita mm. osuusliikkeiden myyntinumeroissa. Viime talvinen työttömyys kuitenkin on ikävässä muistossa. Työttömyysluvut alkavat jälleen uhkaavasti nousta ja kun työmarkkinoille on tulossa uusia ikäluokkia, olisi työnsaantimahdollisuudet näillekin saatava turvatuiksi.

Vaalien jälkeen 1958 poliittiset tapahtumat alkoivat vyöryä nopeasti omia ratkaisujaan kohti. Jo vaaleissa oli todettu, että sosialidemokraattisen opposition ehdokkaat oli kokonaan suljettu pois sosialidemokraattisen puolueen vaalilistoilta. Kaikissa vaalipiireissä sosialidemokraattiset lehdet tyystin vaikenivat näiden ehdokkaiden olemassaolosta. M.m. Uudenmaan sos.-dem. vaalipiiri-toimikunnan mainonnassa käytettiin vaalilistaa, jonka otsikkona tosin komeili lause: Sosialidemokraattisen puolueen vaaliliitto, mutta josta puuttui kolmen ehdokkaan nimet. Sama toistui muissa vaalipiireissä. Kun kuitenkin vaaleissa opposition ehdokkaat eri vaalipiireissä saivat ääniä, heräsi heti eduskunnan kokoonnuttua kysymys, miten oli suhtauduttava eduskuntaryhmän työhön. Sosialidemokraatit olivat yhteensä saaneet 51 edustajapaikkaa, puolue oli siis kärsinyt kahden edustajapaikan menetyksen. Valituista edustajista oli kuitenkin 3 valittu jo ennen vaaleja puolueen ulkopuolelle jätetyn opposition listoilta, kun niillä olleita ehdokkaita ei aikanaan huolitettu sosialidemokraattisen puolueen ehdokaslistoille, vaikka olivat puolueäänestyksessä saaneet riittävän kannatuksen. Opposition taholta pidettiin aivan oikeana ja selvänä, että sosialidemokraattisen ryhmän pitäisi päästä 51 edustajan voimalla eduskunnassa vaikuttamaan. Tässä mielessä kymmenen oppositioryhmän edustajaa lähetti sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle kirjelmän, jossa he ehdottivat, että myöskin ne kolme, jotka oli suljettu ryhmän ulkopuolelle, nyt kutsuttaisiin mukaan ja sovintoneuvottelut puolueen eheyttämiseksi aloitettaisiin. Tähän kirjeeseen vastattiin pitkän viivyttelyn jälkeen, että sos.-dem. ryhmällä ei ole mitään oikeutta päättää tässä asiassa,

ryhmä voi vain sallia näiden kymmenen edustajan tulemisen ryhmään, jotka puolueen listoilta kaikesta huolimatta oli tullut valituiksi. Sosialidemokraattisen opposition edustajat eivät enää voineet jäädä odottelemaan epämääräisiin vastauksiin lisäselvityksiä, vaan muodostivat väliaikaisesti sosialidemokraattisen opposition eduskuntaryhmän, johon liittyivät myös nuo kolme erillisiltä listoilta valittua. Tämä ryhmä on nyttemmin lisääntynyt yhdellä edustajalla, koska siihen tämän istuntokauden alussa liittyi toveri Heikki Törmä, joka Hämeen eteläisessä vaalipiirissä oli tullut valituksi sos.-dem. listoilta,

Välittömästi eduskunnan kokoonnuttua alkoivat myös hallitusneuvottelut. Sos.-dem. opposition eduskuntaryhmä oli näissä neuvotteluissa, mukana, kunnes havaittiin, että sosialidemokraattisen puolueen taholta pidettiin erinomaisen tärkeänä myöskin kokoomuksen edustajien saamista hallitukseen. Silloin katsoimme paremmaksi siirtyä sivuun, koska meidän mielestämme kokoomuksen mukanaolo hallituksessa ei ollut välttämätöntä, vaan saattaisi olla maalle vahingollistakin. Tämän jälkeen hallitus hyvin nopeasti muodostettiin ja hyväksyttiin hallitusohjelma. Pian saatettiin havaita, että hallituksen ulkopoliittikan hoito vaikeutui ja m.m. kauppaneuvottelujen aikaansaaminen itäisen naapurimme kanssa tuntui olevan monien vaikeuksien takana, Viime vuonna tähän aikaan ei oltu päästy minkäänlaiseen alkuunkaan, kun sitä vastoin tällä hetkellä kauppasopimus on jo valmis. Niinpä sitten vähitellen ne ryhmät, jotka olivat hallituksessa, myöskin kokoomuspuolueen edustajat, tulivat siihen tulokseen, että näin ei voi jatkua ja ehdottivat, että ryhdyttäisiin neuvotteluun hallituksen uudistamisesta. Näitä neuvotteluja käytiin pitkän aikaa tuloksetta, eikä minkäänlaiseen ratkaisuun voitu päästä, kunnes vihdoinkin maalaisliitto ilmoitti lähtevänsä hallituksesta, jolloin sieltä muutkin lähtivät. On sanottava, ettei kai ollut mikään pakko lähteä, sillä jos olisi haluttu pitää pystyssä Fagerholmin hallitusta kaikesta huolimatta, niin tilaisuushan tietysti olisi ollut nimetä eronneiden maalaisliittolaisten ministereiden tilalle toiset miehet. Tällaista paikkaamista on ennenkin tapahtunut. Mutta nähtävästi hallituksessa jo silloin oltiin sitä mieltä, että asiat ovat ajautuneet umpikujaan eikä mikään muu pelasta kuin koko hallituksen lähteminen. Sen jälkeen alkoivat taas pitkälliset hallitusneuvottelut jotka jatkuivat aina tämän vuoden puolelle asti. Loppujen lopuksi oli seurausena, että muodostettiin vähemmistöhallitus, jossa maalaisliitto on yksinään pitämässä valtaa muutamien ammattiministrien avulla. Myöhemmin on yritetty selittää, että se ei ole mikään parlamentaarinen hallitus. Hallitusmuodossamme ei kuitenkaan sanota, että hallituksen pitäisi olla eduskunnan enemmistöön nojaava, vaan sen pitää olla eduskunnan luottamusta nauttiva hallitus. Tähän asti ainakaan ei eduskunnassa ole annettu hallitukselle epäluottamuslausetta ja näyttää siltä, ettei sitä lähitulevaisuudessa ehkä tulisi antamaanakaan. Hyvää halua tosin tuntuu olevan niin puolella kuin toisellakin, niin kommunistien kuin oikeistonkin taholla antaa epäluottamuslause, emmekä me sosialidemokraattisessa oppositiossa ole olleet hallitukseen tyytyväisiä, mutta asia on sillä tavalla, että epäluottamuslauseen antamisen halun tulee ilmetä ainakin eduskunnan enemmistössä yhtäkaaa ja samassa asiassa. Sellaista ei ole vielä tapahtunut. Hiljakseen on

tosin keskusteltu samaan tapaan kuin viime vuonnakin hallituksen täydentämisestä tai korjaamisesta siten, että siihen saataisiin muidenkin ryhmien edustajia. Maalaisliitolla ei kuitenkaan ole halua lähteä hallituksesta ja miksi se lähtisikään, kun voi yksin hallita ja menisi hallitusyhtymään, jossa se olisi vähemmistönä. Ei maalaisliitolta ainakaan voi, enkä tiedä voisiko milteään muuttakaan poliittiselta ryhmältä, vaatia näin tavatonta itsensäkieltäytymistä. Täytyy siis tulla joku ulkopuolinen tapahtuma, missä yhteydessä se sitten tulleeekin» jolla hallitus saadaan nurin ja uusi muodostetuksi. Eri asia on sitten, mitä jälleen ehkä pitkällisiksi muodostuvien hallitusneuvottelujen jälkeen saadaan kokoon. Saattaa olla, että palataan takaisin samaan, nimittäin vähemmistöhallitukseen. Ne ovat meidän maassamme olleet verrattain pitkäikäisiä, jota vastoin enemmistöhallitukset ovat aina olleet vähän vaikeasti koossapidettäviä. Ymmärrettävää onkin, että kun on monta miestä niin on monta mieltä, kun on monta puoluetta, niin on monenlaisia eturistiriitoja, kun on yksi puolue, on helpompi asioista sopia. Meillä sosialidemokraattisella oppositiolla, niin paljon kun meitä siitä on syytettykin, että olemme koko tämän ryhmämme muodostaneetkin vain ministerikipeyden varassa, ei ole erikoista hallitukseenmenohalua eikä pyrkimystä. Meille näyttää tässä poliittisessa työskentelyssä ja eduskunnassa riittävän aivan tarpeeksi työtä ja vastuuta muutenkin.

Eduskunnassa on käsittelyn alaisena monia tärkeitä asioita. Työttömyysvakuutuslaki on parhaillaan työväenasiain valiokunnassa valmistelemista varten. On saatu tietää, että vieläkin on päätetty pyytää lakiehdotuksen johdosta kuultavaksi asiantuntijoita, joita jo on kuultu sangen paljon sekä työväenasiain valiokunnassa että perustuslakivaliokunnassa, että myös valtiovarainvaliokunnassa, joten kaikki mahdollinen asiantuntemus jo pitäisi olla saatuna. Tuntuukin siltä, että tämä asiantuntijapyyntö on tapahtunut aivan selvässä jarrutustarkoituksessa. Asiahan on tietysti niin, että mitä pitemmälle lain valmistuminen viivästyy, sitä kyseenalaisemmaksi käy, voiko laki tulla voimaan tammikuun 1 päivänä nyt tulevan vuoden alussa, mikä olisi tärkeätä, jotta voitaisiin työttömyyden aikana tukea edes vähäiseltä osalta niitä työläisiä, jotka joutuvat työttömyydestä kärsimään. Tulevan vuoden talousarvio on eduskunnassa jälleen työn alla ja täytyy sanoa, että se ei oikeastaan paljoakaan poikkea siitä talousarviosta, jonka Fagerholmin hallitus viime syksynä esitti, niin paljon kuin sitä talousarvioehdotusta viime syksynä propagandamielessä sanomalehdissä kiitettiin. Tämäkään talousarvioehdotus ei suinkaan meitä opposition edustajia tyydytä, sillä se on aikalailla niukka nimenomaan sosiaalisten menojen kohdalla, ja on monia muitakin määrärahoja, joihinkin toivottaisiin korottamista. Tässä yhteydessä on vielä mainittava, että viime syksynä hallitusneuvottelujen yhteydessä sovittiin maataloustulolaista ja eduskunnassa hyväksyttiin uusi laki maataloustulosta joka parhaillaan vaikuttaa. Tämän maataloustulolain ansiosta saimme sangen huomattavia hintojen korotuksia syyskuun alussa. Aikaisemmassa laissa oli maataloustulon laskentaperusteena yleisen ansiotason kohoaminen. Viime syksynä hyväksytyssä laissa perusteeksi hyväksyttiin maataloudessa maksettavat palkat. Maataloudessa lasketaan työ kustannukseksi n. 65 %. Kun viime keväänä nostettiin maataloustyöläisten

palkkoja noin 4 prosentilla, palkankorotus lasketaan kaikelle maataloudessa työskentelevälle työvoimalle, niillekin, jotka tekevät omaa työtään. Jos maataloustyöläiset saavat sanokaamme miljardin markkaa palkankorotuksina, niin maataloustuottajat, jotka tekevät itse omaa työtään, saavat kuusi miljardia. Tällaiset ovat suhteet. Edellisessä laissa olivat vientipalkkiot, joilla korvataan maasta vietävien maataloustuotteiden hinnaneroitukset, maataloustulolaskennassa vähennyskelpoisia, nyt vientipalkkioita ei lasketa pois maataloustulosta, vaan ne jäävät maataloustulon ulkopuolelle. Vientipalkkioita on laskettu maksetun n. 17,5 miljardia markkaa. Viime syksynä neuvotteluja käytäessä sos.-dem. oppositio varoitti maataloustulolaista. Selitettiin, että siitä on tulossa ns. susi kuluttajan kannalta katsottuna, mutta kun lähdimme neuvotteluista, hallitusohjelma hyväksyttiin. Jo meidänkin mukanaollessamme sos.-dem. ryhmän neuvottelijat avoimesti tunnustivat, että he eivät tästä asiasta paljon mitään ymmärrä.

Mitä sitten tulee järjestötilanteeseen, toteamme, että sos.-dem. puolueesta on erotettu paljon järjestöjä ja eronneita alkaa niitakin olla jo aika paljon. Kun meillä esim. tässä kokouksessa on jo 118 edustajaa, jotka edustavat eronneita ja erotettuja järjestöjä ja kysymys on ainoastaan naisyhdistyksistä ja jaostoista, (onhan paljon yhdistyksiä, joissa on naisjaosto, vaikka eivät ole edustajia lähettäneet ja on paljon sellaisiakin yhdistyksiä, joihin ei ole naisjaostoa muodostettu) niin alamme huomata, missä mitassa tämä erottaminen ja eroaminen sos.-dem. puolueesta jo on nähtävissä. Kun puolueen perustaman naisten hajoitusjärjestön taholta on lähetetty julkisuuteen tietoja siitä, että tämä meidän liittomme edustaa vain kymmentä prosenttia entisestä naisliitosta ja että 90 % on jo siirtynyt tähän uuteen ryhmittymään, niin täytyypä tätä kokousta katsoessa ihmetellä, että onpa kummallinen 10 %. Tulee mieleen, miten Saksassa natsien aikana äänestystuloksia, julkaistessa sanottiin, että kolmannen valtakunnan puolesta oli äänestänyt 98 % ja vain kaksi prosenttia oli niitä, jotka jättivät äänestämättä. Tosiasia kuitenkin oli, mikä sitten usein vähän humoristisessa mielessä todettiin, että tähän kahteen prosenttiin kuului melkein koko Saksan kansa.

Nämäkin luvut muuttuvat päivittäin. En tällä hetkellä osaa sanoa, kuinka monta järjestöä TPSiL:ssä on, mutta luvut lisääntyvät jatkuvasti. Tavoitteena on päästä johonkin 500 järjestön määrään tämän vuoden kuluessa, ja ensi vuoden kuluessa tietysti vielä pitemmälle. Jos tätä menoa jatkuu, me saavutamme tavoitteen hyvin pian.

Tilanne Suomen Sos.-dem. Puolueessa ei suinkaan ole ainutlaatuinen maailmassa. Sosialidemokraattisissa puolueissa on eri puolilla havaittavissa eräänlaista liikehtimistä, ja se johtuu ennenkaikkea juuri niistä erilaisista näkemyksistä, jotka sosialidemokratian, päämääriin ja tavoitteisiin on olemassa. Englannin työväenpuolueen vaalitappion johdosta sanottiin, että työläiset eivät enää halua kuulla vanhasta luokkataisteluohjelmasta, kun muka niillä on nyt kaikilla hyvät asunnot, jääkaapit ja omakotitalot ja nykyajan mukavuudet. Viimeksi ilmestyneessä Saksan sos.-dem. naisten äänenkannattajassa, Gleichheitissa kirjoittaa Saksan sos.-dem. puolueen entinen naissihteeri Herta Gotthelf tästä asiasta. Saksassa Ruhrin alueella kaivostyöläisillä oli kaikki nykyajan

mukavuudet, heillä oli omakotitalot, jääkaapit, radiot ja televisiot, mutta sitten kun öljy tuli valtateki**jaksi** voimatalousmarkkinoilla, kivihiili menetti markkinansa. Kivihiiikaivokset suljettiin ja kymmenettuhannet Ruhrin kaivostyöläiset ovat työttöminä. Mitä heitä nyt auttaa televisiot ja jääkaapit, kun ei jääkaappiin ole mitään panemista. Vaikka voimmekin saavuttaa yhteiskunnallista hyvinvointia ja mukavuutta, mutta jos itse pohja, kapitalistinen tuotantotapa, jolle me rakennamme, on väärä, niin se pohja saattaa pettää minä päivänä tahansa. Minä päivänä tahansa saattaa tulla jälleen kapitalismin aiheuttama suuri talouspula ja siinä me sitten olemme jääkaappiemme kanssa. Saamme panna itsemme sinne jääkaappiin, jotta säilyisimme siksi, kunnes talouspula päättyy.

On myös sanottu, että sitä sosialidemokratian aatteellista päärrää, josta äsken lauloimme »sille henkemme, sydänveremme iloll' annetaan, jos vain tarvitaan», ei enää ole olemassa. Mutta jos sosialidemokratia hylkää aatteellisen päämääränsä, jos se unohtaa lippunsa punaisen värin, niin mitä sille jää jäljelle? Ajatellaamme miten porvarillisessa maailmassa valitetaan aatteettomuutta ja elämän köyhyyttä, kun nuorisolle ei enää voida osoittaa mitään aatteita. Etsimällä etsitään oikein tikun kanssa, että löydettäisiin joku aate, sitä etsitään uskonnosta, isänmaallisuudesta ja monista muista asioista, jonka ympärille koottaisiin ihmisiä, jotka eivät yksinään tästä materiaalisesta elämästä välitä. On kumma juttu, että me sosialidemokraatit, joista aina on sanottu, että me olemme materialisteja, ja elämme vain materialismin maailmassa, että juuri me vaadimme nostamaan korkealle aatteen ja aatteellisuuden lipun. Olen varma siitä, että kun tästä sekaannuksesta olemme päässeet selville, niin me sosialidemokratiassa niin täällä Suomessa kuin muuallakin maailmassa löydämme jälleen aatteellisuuden lipun ja kokoamme sen ympärille työväenluokan tällä hetkellä hajallaan olevat voimat.

Käydyssä keskustelussa *Helga Holopainen* lausui seuraavaa: Pohjois-Karjalan sosialidemokraattiset naiset pitivät hyvin tärkeänä, että sosialidemokraattiseen oppositioon lukeutuvat edustajat muodostivat oman eduskuntaryhmän. Mehän tunnemme sellaisenkin sanan kuin ryhmäkuri ja tietysti tällainen käsite myös toteutettuna on hyvin paikallaan silloin, kun on kysymys oikeitten asioiden oikeasta hoitamisesta. Mutta jos edustajamme olisivat pysyneet vanhassa eduskuntaryhmässä, olisi saattanut käydä niin, että nekin edustajat, jotka vielä ymmärsivät olla rehellisesti työväen asialla, olisi saatettu ryhmäkurin avulla hyväksymään monia sellaisia asioita, jotka eivät olisi millään tavoin olleet sosialidemokraattiselle kansanedustajalle kunniaksi. Mehän tiedämme, että asioiden hoito eduskunnassa ei ole niin helppoa kuin eväiden antaminen omissa kokouksissamme, mutta varmasti silti toivomme ja uskomme, että ainakin opposition eduskuntaryhmään lukeutuvat niin nais- kuin miesedustajatkin ovat lujina eduskunnassa sosiaalisten asioiden, työllisyyskysymysten ym. meille tärkeiden asioiden hoitamisessa. Me odottaisimme myös samaa asennoitumista vanhan sos.-dem. ryhmän edustajilta, mutta tässähän meillä on hyvin kouriintuntuva ikävä ennakkotapaus työttömyysvakuutuslain käsittelyn piirissä. Kuunnellessani Martta Salmela-Järvisen erittäin hyvää alustusta tuli mieleeni eräs meidän piirissämme vakava-

na vitsinä kiertänyt asia. Silloin kun puolueen periaateohjelmaa muutettiin, poistettiin sieltä eräs vanhanaikaiseksi käynyt sana ja se oli ryysyköyhälistö. Syrjäseuduilla on käynyt niin, että periaateohjelmasta poistettu sana on siirtynyt kentälle jäsenistömme pariin ikävänä tosiasiana. Me emme pidä siitä, että meidän hyvästä elintasostamme jossakin uskalletaan puhua.

Aino Räisänen: Haluan kiinnittää huomiota Martta Salmela-Järvisen alustuksen siihen kohtaan, jossa sanotaan, että sosialidemokratian ei tulisi unohtaa aatteellista vakaumusta, sitä periaatetta, josta me olemme lähteneet tätä työtä tekemään. Kun kenttäihmiseä joutuu työskentelemään perusjärjestöissä ja siellä seuraava tilannetta ja samalla vertaa sos.-dem. puolueen nykyjohtoon menettelyä, niin voi monessa suhteessa havaita, että on luovuttu niistä ihanteista ja siitä vakaumuksesta, joka tänäkin päivänä tulisi olla sama kuin puoluetta perustettaessa. Erikoisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, miten puolue tällä hetkellä suhtautuu nuorisoon. Jos esim. työväenyhdistyksen elokuvateatterissa jatkuvasti mainostetaan liittymistä Kokoomuksen Nuoriin, niin mitä me voimme odottaa työläisnuorisolta. Lappeenrannassa me olemme joutuneet toteamaan, että tällainen mainonta on vaikuttanut. Taistelu, jota me tällä hetkellä käymme sosialidemokratian puolesta ja se työ, mitä me sosialidemokraattiset naiset olemme suorittaneet nuorison kasvattamiseksi sosialidemokraateiksi, on meidän tehtävämme myös tänä päivänä. Me haluamme omassa kodissamme johtaa lapsemme sosialidemokraattisiin järjestöihin, mutta tehtävämme on tehdä työtä muidenkin työläisnuorten ohjaamiseksi sos.-dem. nuoriso-osastoihin. Silloin voimme turvallisesti katsoa tulevaisuuteen. Silloin me saamme myös nuorista naisista todellisia vakaumuksen ihmisiä. Toivoisin, että tämä huomioitaisiin jokaisella paikkakunnalla ja kasvattaisimme nuorisoa sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle.

Martta Salmela-Järvinen luki kokousedustajille jaetun julkilausemaehdotuksen, jonka sanamuoto on päätöksen yhteydessä.

Fanni Front: Yhdyn kannattamaan alustuksessa esitettyjä ajatuksia ja niitä toimenpiteitä, mitä siinä tuotiin esille ja olen myös varma, että piirimme varsinaiset edustajat ovat samaa mieltä. Kuten Aino Räisänen puheenvuorossaan korosti, me emme saa sosialidemokratiaa ja sen aatetta vesittää, sitä minäkin korostaisin. Meillä on juuri tässä paljon tekemistä. Oli eilen oikein sydäntä lämmittävää kuulla veteraani Helmi Peiramon tervehdystä. Kun keskustelimme näistä asioista Jyväskylässä niin eräs veteraani korosti sitä, että meidän on pidettävä lujasti kiinni saavutuksistamme. Jouduimme sanomaan, ettei se enää riitä meille, me tarvitsemme paljon muuta. Helmi Peiramo esitti eilen hyvin laajan työkentän. Meillä ei vielä ole aineellinen hyvinvointi niin suuri, että voisimme sanoa, saavuttaneemme sen, mitä tarvitsemme. Taloudellista puutetta on vielä hyvin paljon. Katselin tässä eräänä lumisena päivänä, kuinka eräs perheenisä vei puolta mottia lumisia halkoja kotiinsa. Se joka niillä keittää, tietää mitä se merkitsee. On vielä monia suuria kysymyksiä, joista alustuksessa mainittiin ja jotka muissa Pohjoismaissa on toteutettu kuten työttömyysvakuutuslaki ja sairausvakuutuslaki, jotka meilläkin pitäisi pystyä aikaansaamaan. Jos me vesitämme sosialidemokratian niin silloin me emme varmastiakaan saa tarpeeksi joukkoja näiden vaatimus-

ten taakse. Senvuoksi me hyväksymme sos.-dem. opposition eduskuntaryhmän muodostamisen ja sen toiminnan. Se oli ainoa mahdollisuus tässä tilanteessa. Sen pitää toimia edelleen sosialidemokratian täydelliseksi saavuttamiseksi, tietysti sillä tavalla, että me pyrimme siihen yhteiseen kokonaisuuteen, joka meidän kaikkien tavoite on, mutta jota nyt nähtävästi emme saavuta muuta kuin tätä tietä. Kannatan myös esitettyä julkilausumaa.

Anni Rinne: Olen ollut kansalaissodan jälkeen jokaisessa Sos.-dem. Naisliiton edustajakokouksessa, mutta tämä edustajakokous ilahduttaa meitä vanhoja eräässä mielessä. Täällä on paljon sellaisia edustajia, jotka käsittävät, että työväenliikkeen taistelussa aatteellisuus merkitsee tavattoman paljon. Sosialidemokraattisessa liikkeessä on tehty erehdys siinä, että unohdetaan suuret valtaiset työläisjoukot omaa yksityisetä tavoiteltaessa. Te nuoret, joilla on elämän taisteluvuodet edessä, muistakaa että aatteellisuus kohottaa meidänkin paljon kärsinyttä kansaamme. Olen erittäin kiitollinen Martta Salmela-Järvisele laajasta katsauksesta, joka toi mieleen sanomalehdissä esiintyneitä asioita ja sellaisia-kin, jotka eivät ole julkisuudessa olleet. Kun joudumme toisinajattelevien kanssa keskusteluun voimme käyttää näitä tietoja hyväksemme. Olen kuulunut Sos.-dem. Puolueeseen vuodesta 1905. Silloin eli aatteet voimakkaina ja se voitti minut, vanhan kirkonpalvelijan puolelleen, sillä lähimmäisenrakkaus ilmeni siinä voimakkaana, kun taisteltiin koko kärsivän työväenluokan puolesta. Minua puolestani tyydyttää julkilausuma, sillä mielestäni siinä on sopivalla tavalla sanottu se, mitä tällä hetkellä sosialidemokraattisten naisten sisimmässä liikkuu. Noudattakaamme siinä olevia ajatuksia.

Alma Kaivonen: Nuorison kasvattamiseen on kiinnitettävä huomiota. Aivan liian usein työläisvanhemmat lähettävät lapsensa partiojärjestöihin, jossa tytöillekin pidetään miekkailuharjoituksia. Poikien kohdalla on tietysti asia sama. Eiköhän työväenjärjestöissä voitaisi löytää parempia muotoja tämän energian purkamiselle. Meidän on huolehdittava siitä, että meidän liikkeellemme tulee jälkikasvua. Nuorison kohdalla elämme nyt kriisikautta. Oma osuutensa nuorison kehityksessä on sarjakuvilla, joihin kiinnitetään paljon huomiota. Vähemmän huomataan kuitenkin, että radio-ohjelmiin nuorison kohdalla pitäisi saada parannusta aikaan.

I

Helvi Löppönen: Yhdyn täydellisesti esitettyyn julkilausumaan. Minun sydäntäni lähellä ovat aina olleet lapset ja niiden kasvattaminen. Pyydän kiinnittämään huomionne Nuoriin Kotkiin, jotka meillä Otsolassa toimivat hyvin. Tämän järjestön avulla voimme kasvattaa jälkipolvea. Niin paljon kuin Otsola onkin Karhulassa saanut arvostelua osakseen, onpa kunnallisjärjestön puheenjohtaja sanonut, että Otsola on Karhulan kauppalan mätäpaise, niin kukaan ei voi kieltää sitä, että meillä on maamme suurin Nuoret Kotkat järjestö. Kehoitaisin teitä omilla paikkakunnillanne tukemaan Kotka-osastojen toimintaa. Aina kun Kotkatoimikuntia valitaan, on naisten myös tultava mukaan, sillä naisten toimintaa vaaditaan varsinkin tyttöjen ohjauksessa.

P ä ä t ö s : Martta Salmela-Järvisen katsaus poliittiseen ja taloudelliseen tilanteeseen hyväksyttiin yksimielisesti samoin kuin seuraava julkilausuma:

Sos.-dem. Naisliiton XXII edustajakokous, joka voimakkaan taistelutahdon innoittamana on neuvotellut poliittisen ja yhteiskunnallisen toimintamme suuntaviivoista sekä naisten saamisesta entistä kiinteämpään työhön sosialidemokratian aatteellisten tavoitteiden ja päämäärien hyväksi, tervehtii maamme kaikkia naisia, niin niitä jotka työskentelevät kodeissaan kuin niitäkin, jotka ahertavat työpaikoillaan kaupungeissa ja maaseudulla.

Kokous toteaa, että sosialidemokratialla on oma tehtävänsä rauhan, hyvinvoinnin ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden rakentamisessa nykyisessä ristiriitojen repimässä maailmassa. Tämän tehtävän se suorittaa pysymällä uskollisena omalle aatteelleen ja demokraattiselle maailmankatsomukselleen, pyrkimättä mukautumaan tai muuttamaan ohjelmaansa minkään muun järjestelmän tai näkemyksen mukaiseksi.

Huolestuneena näkevät rauhaa ja vapautta rakastavat naiset kaikkialla uusien, ennennäkemättömien tuhoaseiden olevan jo olemassa ja uhkaavan koko ihmiskunnan elämää ja olemassaoloa. Näiden näköalojen edessä odotamme, että varoitukset, joita mm. tieteenharjoittajat ovat eri maissa julkaisseet ydinasekokeilujen johdosta, saavuttavat vastakaikua kaikkien oikeinajattelevien ihmisten piirissä.

Kokous tervehtii tyydytyksellä Yhdistyneiden Kansakuntien pyrkimyksiä säilyttää rauha kansojen keskuudessa ja niitä toimenpiteitä, joiden avulla Yhdistyneiden Kansakuntien toimesta pyritään parantamaan ihmisten sosiaalisia ja sivistyksellisiä oloja kaikkialla maailmassa. Tässä mielessä tunnemme iloa ja ylpeyttä siitä, että myöskin meidän pieni kansamme on yhtenä kansakuntana mukana tässä suuressa työssä.

Omassa maassamme elämme monien vaikeuksien ja ristiriitojen aikaa. Taloudellinen tilanne, jossa tosin viime aikoina on ollut havaittavissa joitakin paranemisen merkkejä ei ole tyydyttävä. Viime talven ankara työttömyys uhkaa uusiintua sillä jo nyt alkaa näkyä nousevaa suuntausta työttömyyskortistoissa. Työttömyys merkitsee puutetta, ja kärsimystä, niihin koteihin, joista elättäjä on menettänyt ansiotulonsa. Naisten kohdalla on aina voitu havaita, ettei ns. työllisyystöitä, heille järjestetä riittävästi ja usein nekin, joita järjestetään ovat naisten ruumiinvoimille ja suorituskyvylle täysin sopimattomia. Kokous esittää ehdottomana vaatimuksenaan, että työttömyysvakuutuslaki on saatava mitä nopeimmin valmiiksi, niin että sen turvin jo ensi talven aikana pahin puute saadaan poistumaan. Mutta samalla, se esittää yhtä ehdottomana vaatimuksenaan sen, että tuotantoelämämme on siten ohjattava ja kehitettävä, että ihmisen oikeus työhön ja ansioon turvataan.

Kokous lausuu tunnustuksensa Sos.-dem. Opposition Eduskuntaryhmälle, joka pelkäämättä ja kiinteästi on puolustanut palkkatyöväen ja pienviljelijäväestön oikeuksia, siitä huolimatta, että se tämän asenteensa, takia on joutunut parhaustulvan kohteeksi. Ko-

kous odottaa että se yhä edelleenkin valppaasti ja tarmokkaasti jatkaa työtään sosialidemokratian periaatteiden hengessä.

Järjestöelämässämme olemme joutuneet kriisitilanteeseen, joka ei aikaisemmiltakaan ajoilta ole tuntematon Sos.-dem. Naisliiton piirissä. Liittomme on jälleen joutunut häikäilemättömän hajoitustyön kohteeksi ja vielä valitettavampaa on, että tämän hajoitustyön tekijöinä ovat eräät entiset liittomme toimikunnan jäsenet. Sosialidemokraattinen Puolue, joka on asettunut tämän hajoitustoiminnan tukijaksi, on täten ottanut itselleen suuren vastuun vähävaraisen kansan joukkovoiman heikentäjänä ja hajoitajana tänä vaikeana aikana.

Sos.-dem. Naisliiton toiminta tulee edelleen nojautumaan Sosialidemokraattisen Puolueen vuoden 1952 puoluekokouksessa hyväksyttyyn periaateohjelmaan. Tässä kokouksessamme on liitolle hyväksytty myöskin sosiaalinen ohjelma, jonka pohjalle naistemme toiminta niin eduskunnassa kuin kunnallisessakin elämässä tulee rakentumaan. Liittoon voivat kuulua sekä ne yhdistykset ja jaostot, jotka edelleen haluavat säilyttää jäsenyytensä Sos.-dem. Puolueessa että nekin järjestöt, jotka puolueesta on jo erotettu tai jotka siitä itse ovat eronneet ja jotka jo kuuluvat Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. Liittoon. Kaikki yhdessä voimme järjestöissämme luoda edellytyksiä ja mahdollisuuksia sille, että sosialidemokratian voimat jälleen voidaan koota ehjäksi ja yhtenäiseksi puolueeksi, joka voimakkaasti pystyy taistelemaan köyhän ja vähävaraisen kansan puolesta.

Toverit. Meidän ei tule ummistaa silmiämme tosiasialta, että suuria vaikeuksia on edessämme. Mutta lujasti vakuuttuneina siitä, että vaikeudet tullaan voittamaan, kohdistamme katset tulevaisuuteen ja valmistaudumme kohtaamaan vuoden 1960, joka on liittomme 60-vuotisen toiminnan juhlavuosi, reippain ja taistelutahtoisin mielin.

»Nyt naiset uljahat yhdistykää on oikeus saatava voittoon».

Sos.-dem. Naisliiton XXII Edustajakokous.

MUUTOS TYÖJÄRJESTYKSEEN.

Päätettiin suorittaa tilintarkastajien vaali senjakeen, kun liittotoimikunnan ja liittoneuvoston vaali on vahvistettu.

TOIMINTASUUNNITELMIA.

(Alustusvihkon sivuilla 66—68.)

Anu Karvinen: Toimintasuunnitelmassa esiintyy monia tärkeitä kohtia, joihin on syytä järjestöväen vakavasti paneutua. Ovathan tulossa liittomme 60-vuotisjuhlat ja lähellä ovat myös tärkeät vaalit, ensi vuonna vietettävät kunnallisvaalit ja vuonna 1962 ovat jälleen valtiolliset vaalit. Niin ikään on syytä kiinnittää ennistä enemmän huomiota kurssi- ja kasvatustoimintaan, sillä tuntuu siltä kuin siinä suhteessa meillä olisi paljon tehtävää.

Liittotoimikuntamme on harkinnut, että Naisliiton 60-vuotisjuhlat voitaisiin parhaiten viettää siten, että jokaisessa piirissä järjestettiin isohkot juhlat ohjelmalla, jonka liittotoimikunta suunnittelee. Näin voitaisiin saada mahdollisimman monet juhlimaan liittoa, nekin, jotka Helsingissä vietettävään juhlatilaisuuteen eivät saapuisikaan.

Ensi vuonna syksyllä toimeenpantaviin kunnallisvaaleihin on sos.-dem. naisten pyrittävä saamaan lisää vaikutusvaltaa. Tätä tarkoitusta varten olisi järjestettävä kunnallispäivät ja suuremmilla paikkakunnilla järjestetään naisliiton myötävaikutuksella kunnallisia neuvottelupäiviä. Tämä sama koskee myös valtiollisia vaaleja, ennen niitä olisi jokaisessa vaalipiirissä järjestettävä suurehko vaalitilaisuus. Mutta ei pidä unohtaa myöskään kotivallistusta. Myöskään liittojuhlien toimeenpanoa ei pidä unohtaa ja voitaisiin ne pitää hyvin esimerkiksi 1961, jolloin ei ole muuta touhua.

Liitto on järjestänyt puhujakursseja viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana ja varsinkin alkuaikoina niillä oli hyvä menestys. Koska on osoittautunut tarpeelliseksi tehostaa kasvatus- ja valistustyötä entisestään jäsenistön keskuudessa liittotoimikunta ehdottaa, että nyt pidettäisiin ainakin kerran vuodessa sunnuntai- tai tiina-illalla 4-päiväiset viikonloppukurssit jokaisessa piirissä. Lisäksi voidaan ajatella järjestettäväksi kunnallisnaisten kursseja ja muita kursseja tarpeen ja varojen mukaan.

Mihin meidän täytyy erittäin vakavasti paneutua on Tulevaisuus-lehden levitystyö. Voin luvata, että toimituksen puolella tehdään paras mahdollinen, minkä varat suinkin myötä antavat. Mutta nyt täytyisi asiameiesten panna tiukka vastus sille huhukampanjalle, jota nyt levitellään, että Tulevaisuus lakkaa ilmestymästä ja Tulevaisuus on sitä ja tätä ja kaikkea mahdollista.

Toimintasuunnitelma on aina vähän ilmassa roikkuva, miten toimitaan, se riippuu innostuksesta ja varoista. Varoja meillä on vähän, mutta innostusta enemmän.

P ä ä t ö s : Toimintasuunnitelmat hyväksyttiin yksimielisesti.

MUUTOS TYÖJÄRJESTYKSEEN, I

Päätettiin ottaa seuraavana asiana käsiteltäväksi sääntöjen muutokset.

SÄÄNTÖJEN MUUTOKSET.

(Alustusvihkon sivuilla 78—83.)

Irja Salmela: Eräs kaikkein tärkeimpiä kysymyksiä tämän kokouksen työstä on sääntöjen muuttaminen. Tästä on olemassa kaksi esitystä, joista toisen on tehnyt liittotoimikunta ja toisen Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys. Liittotoimikunnan esityksessä on puututtu säännöissä esiintyviin puutteellaisuuksiin ja epätarkkoihin

sanontoihin. Sääntöjen 8 pykälään on Sos.-dem. Virkanaisten Klubin kokouksessa lisäksi tehty se muutosesitys, että edustajakokousta ei aina pidettäisi Helsingissä, vaan että sääntöihin otettaisiin määräys siitä, että edustajakokous pidettäisiin paikkakunnalla, jonka liittotoimikunta, määrää. Jos jostain erikoisesta syystä edustajakokous joskus haluttaisiin pitää 'muualla, niin se silloin olisi mahdollista, mutta jos määrätään, että kokous on pidettävä Helsingissä, niin se ei ole laillinen missään muualla.

Mitä & pykälään tulee, niin kan me juristien kanssa keskustelimme tämän kokouksen laillisuudesta, tuli ilmi sellainenkin seikka, jota kukaan ei ollut aikaisemmin ajatellut, me sen paremmin kuin muutkaan, nimittäin se, että kun säännöissä sanotaan, että valtakirjat pitää lähettää viikkoa aikaisemmin, niin eräs juristi keksi sellaisen viisauden, että kun säännöissä ei määrätä seuraamusta valtakirjan lähettämättä jättämisestä, niin edustajakokoukseen saa tulla valtakirja kourassa. Jotta tällaista juristeriaa ei päästäisi meidän sääntöjemme kanssa harjoittamaan — kukaan ei tätä kuitenkaan osannut käyttää hyväkseen — on syytä korjata sääritöjä ja sanoa, että ellei valtakirjaa aikanaan, ole lähetetty, yhdistys menettää edustusoikeutensa.

Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen sääntömuutokset ovat sangen perustavaa laatua. Niissä on kaksi tärkeätä kysymystä, jotka on ensin periaatteessa ratkaistava. On syytä huomauttaa, että kun keskustelimme juristien kanssa tämän kokouksen laillisuudesta, he ihmettelivät, että jollakin järjestöllä vielä voi olla sellaiset säännöt kuin meillä on. Yhdistysrekisteri ei enää hyväksy sellaisia sääntöjä, joissa jonkun keskusjärjestön jäsenet säännöissä velvoitetaan kuulumaan johonkin toiseen keskusjärjestöön, joka sekin on itsenäinen ja tekee päätöksensä omissa edustajakokouksissaan. Aina on mahdollista, että eri edustajakokousten päätöksen lyövät ristiin ja aina on kuitenkin noudatettava molempien päätöksiä. Sellainen tilannehan meillä on ollut ja sen tilanteen seuraukset me näemme tässä edustajakokouksessa, jossa enemmistöllä edustajista ei ole äänioikeutta, Tästä syystä puoltaa paikkaansa se, että Sos.-dem. Naisliiton säännöillä perusjärjestöt kytketään Sos.-dem. Naisliittoon eikä, mihinkään muualle. Siten perusjärjestöillä on vapaus päättää haluavatko ne kuulua Sos.-dem. Puolueeseen vai Työväen ja Pienviljelijäin Sos.-dem. Liittoon. Tämä sääntöjen muutos ei merkitse sitä, «ttä minkään järjestön olisi pakko »erota Sos.-dem. Puolueesta.

Toinen tärkeä muutos Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotuksessa on se, että liiton perusjärjestöinä tulisi olemaan vain rekisteröityjä, järjestöjä. Nyt on valmisteilla yhdistyslain muutosesitys. Sikäli kun tiedetään niin siinä tullaan esittämään, että, keskusjärjestöjen jäseninä voivat olla vain rekisteröidyt yhdistykset. Jos tällainen muutos tehdään, niin senjälkeen meidän kuitenkin on muutettava, sääntömme.

Silloin kun yhdistyksen kokouksessa sääntömuutosta tehdään, niin siihen jää aina joitakin kohtia, joissa ei johdonmukaisesti noudateta, uutta linjaa. Siten on Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotuksessa jotkin kohdat jääneet huomioimatta. Kun liiton sääntömuutosehdotus ei ollenkaan käsittele näitä asioita, täytyy nämä molemmat ehdotukset yhdistää ja tehdä kokoukselle yhte-

nainen esitys. Näistä syistä on tärkeätä, että tämä asia lähetetään menettelytapavaliokunnan valmisteltavaksi.

On-tärkeätä, että sääntömuutos saadaan tässä kokouksessa valmiiksi, jotta seuraavalla kerralla, kun me pidämme edustajakokouksetamme, meidän ei tarvitse kysyä monilta juristeilta, millä tavoin kokous saadaan lailliseksi, vaan meidän sääntömme ovat selvät eivätkä sääntöjen pykälät lyö toisiaan korvalle.

Sitten kun lopullinen muutosesitys käsitellään, on tarpeen, että liittotoimikunnalle annetaan oikeus tehdä sääntöihin rekisteriviranomaisten vaatimat muutokset.

Kokouksen asiana on keskustella näistä kahdesta tärkeästä muutoksesta, jotka kokonaan muuttavat sääntöjen luonteen ja menettelytapavaliokunnan tehtävänä on käydä yksityiskohdat läpi.

Elsa Kolinen: Yhdistykseni, Tampereen Sos.-dem. Naisyhdistys, keskustellessaan sääntöjen muutoksesta päätti edustajilleen evästyksenä antaa ehdotuksen, että Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen sääntömuutosehdotus olisi tällä kerralla hylättävä. Kun tuon yhdistykseni evästyksen, se merkitsee samalla, että se on yhdistykseni ehdotus tälle kokoukselle.

Vieno Jauhiainen: Ehdotan, että tälle kokoukselle esitetyt sääntömuutokset hyväksyttäisiin tällaisenaan. Nämähän antavat kaikille mahdollisuuden toimia niinkuin tähänkin asti ja itsekukin voi päättää omalta kohdaltaan niin kuin säännöt edellyttävät.

Martta Laukkarinen: Mikkelin Ammattiyhdistysväen Sos.-dem. Yht. Naisjaosto kannattaa sääntöjen muutosta siten kuin Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys on esittänyt.

Salli Hantunen: Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen edustajana haluan perustella sääntömuutosesitystämme sillä, että me tässä edustajakokouksessa olemme joutuneet sen tosiasian eteen, että emme voi tässä kokouksessa olla täysivaltaisia edustajia, vaikka meille omasta mielestämme tämä oikeus olisi kuulunutkin. Kun Sos.-dem. Puolue erotti yhdistyksemme viime vuosikokouksemme jälkeen, me ryhdyimme pohtimaan suhdettamme naisliittoon ja totesimme, että se on epävarma sääntöjen eri pykälien ristiriitaisuuksien vuoksi. Meidän käsityksemme mukaan kaikilla sos.-dem. naisyhdistyksillä ja -jaostoilla pitää olla tasavertainen mahdollisuus vaikuttaa naisliiton asioihin ja päätöksiin ja senvuoksi sääntöjen muutos on välttämätön. Sääntöjen muutos ei edellytä sitä, että naisliiton jäsenet eivät voisi kuulua edelleenkin Sos.-dem. Puolueeseen mutta se edellyttää, että naisliiton järjestöjen ei ole pakko kuulua puolueeseen. Niiden on kaikkien oltava sosialidemokraattisia ja hyväksyttävä puolueen vuonna 1962 hyväksymä periaateohjelma. Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys toivoo, että sääntöjen muutos hyväksyttäisiin yksimielisesti.

Maila Vehviläinen: Teppanalan Sos.-dem. Naisjaosto käsitteli sääntömuutosehdotusta ja hyväksyi sen Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esittämässä muodossa. Paikkakunnallamme on monia vanhoja tovereita, jotka yhdistystensä mukana ovat tulleet eroteutiksi puolueesta, mutta, he haluavat edelleen kuulua naisliittoon.

Elsa Joenpolvi: Viipurin Sos.-dem. Naisyhdistys on myös käsitellyt sääntömuutosta ja hyväksyy täysin ehdotuksen.

Laila Lindbergh: Haluaisin kuulla Elsa Koliselta ne perustelut, joiden nojalla Tampereen Sos.-dem. Naisyhdistys ehdottaa Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esityksen hylättäväksi. Asiahan on niin, että me kaikki olemme sosialidemokraattisia naisia ja me kaikki kuulumme Sos.-dem. Naisliittoon, mutta eräiltä meiltä on evätty Sos.-dem. Puolueen jäsenkirja. Sanoisin kuten täällä on aikaisemmin sanottu, että jäsenkirja voidaan viedä, mutta aatetta ei voida riistää eikä sosialidemokratia ole kenenkään monopoli tässä maassa. Voi olla useampia järjestöjä, jotka toimivat sosialidemokratian pohjalta. Meidän on muistettava, että kun sääntöjä tehdään, niitä ei tehdä normaalioloja varten. Sääntöihin joudutaan turvautumaan poikkeuksellisissa tilanteissa, jollaisessa me juuri tällä hetkellä olemme. Sääntömuutos on ainoa mahdollinen, jotta liitto voi edelleen toimia.

Siviä Ala-Pöllänen: Sääntömuutokset ovat niin tärkeä asia, että on syytä paneutua niihin hyvin vakavasti. Kokkolan Sos.-dem. Naisyhdistys hyväksyi sääntömuutosehdotukset muuten yksimielisesti, ainoa kohta, josta keskusteltiin, oli jaostokohta, jonka läpiviemistä hiukan epäiltiin. Meille jätettiin kuitenkin vapaat kädet tämän kohdan suhteen ja kuultuamme sitä koskevan selvityksen, kannatamme myös muutosehdotusta tältäkin osalta.

Martta Salmela-Järvinen: Julkisessa keskustelussa on kysytty, mikä se sellainen järjestö on, joka ei kuulu mihinkään, ei ole esim. muodostunut sos.-dem. puolueeseen kuuluvista jäsenistä. Meillä on jo sellaisia järjestöjä ja ne ovat hyvällä menestyksellä toimineet vuosikymmeniä. Sos.-dem. Raittiusliiton säännöissä ei sanota, että jäsenten pitää kuulua Sos.-dem. Puolueeseen, mutta kyllä se silti on hyvin pysynyt linjoilla, vieläpä Sos.-dem. Puolueen sisällä määrättyillä linjoilla, koskapa liiton sihteeri suvaitsi olla saapumatta tähän kokoukseen, vaikka hänet oli siihen liittotoimikunnan kokouksessa valittu ja vaikka Sos.-dem. Naisliitto kuuluu niihin järjestöihin, jotka ovat olleet mukana sos.-dem. raittiusliikkeessä sen perustamisesta lähtien. Mitä sitten tulee rekisteröimiseen, niin sos.-dem. nuorillakin on rekisteröidy järjestöt ja kyllä täysikasvuiset naiset voivat perustaa rekisteröityjä järjestöjä siinä kuin 16—17 vuotiaat nuoretkin. Tämä sääntöjen muutos on myös yhdistyslain mukaan tehtävä, sillä nämä säännöt eivät enää ole nykyisen käytännön mukaiset. Eilen valittiin puheenjohtaja ja liittotoimikunnan jäsenet. Minä kuulun vielä erääseen Sos.-dem. Puolueen osastoon, mutta on vain ajan kysymys kuinka kauan. Samoin on laita monien liittotoimikunnan jäsenten. Minä haluaisin kuitenkin mielelläni samoin kuin liittotoimikunnan jäsenetkin kuulua Sos.-dem. Naisliittoon.

Sylvi Kaskinen: Sellaisen yhdistyksen jäsenenä, joka vielä kuuluu puolueeseen, kannatan sääntömuutosten hyväksymistä.

Aino Nikoskelainen: Tampereen Karjalaisten Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto on joutunut käsittelemään tätä asiaa erittäin kriittisissä olosuhteissa. On nimittäin niin, että naisjaostomme on jyrkästi naisliiton kannalla. Me kunnioitamme naisliiton 60-vuotista taivalta ja niitä suuria saavutuksia, joita liitto on -aikaansaanut. Kun yhdistyksemme miesjäsenten taholta on esitetty vaatimus, että naisjaoston on erottava naisliitosta, me olemme käsitelleet tämän

asian ja antaneet vastauksemme, jossa me sanomme, että haluamme jatkuvasti kuulua naisliittoon. Eilen klo 13 alkaneessa kokouksessa yhdistys on käsitellyt asiaa. Päätöksestä minulla ei ole tietoa. Naisjaoston evästyksenä on kannattaa sääntömuutosta, ehdotus on meille mieleinen. Se merkitsee, että me tulemme rekisteröimään oman yhdistyksen karjalaisille sos.-dem. naisille. Karjalainen nainen tekee mielellään työtä miesten rinnalla tasa-arvoisena, mutta ei anna komentaa itseään. Miesten määräämisvalta naisliiton asioissa on mennyt vähän liian pitkälle, muuttaakamme sääntöjä ja pysykäämme naisten työn takana.

Elisabet Järvinen: Olen myös sellaisen naisyhdistyksen edustaja, joka kuuluu vielä Sos.-dem. Puolueeseen, se on Korson Sos.-dem. Naisyhdistys. Me yhdymme kannattamaan Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen tekemää sääntömuutosesitystä ja haluamme kuulua itsenäiseen naisliittoon.

Elin Sundvik: Lohjan Sos.-dem. Naisyhdistys kuuluu vielä puolueeseen. Me olemme päättäneet kannattaa sääntömuutosesityksiä.

Fanni Salonen: Ei luulisi että kukaan sellainen nainen, joka maaseudulla on joutunut mielivallan uhriksi, vastustaisi sääntömuutosesitystä. Oma naisjaostomme on hyvä esimerkki. Viime syksynä, kun saimme raittiuslautakunnan järjestämässä kilpailussa ensimmäisen palkinnon, niin se suututti työväenyhdistyksen niin, että se vuosikokouksessa päätti, että Rlitalan Työväenyhdistyksessä ei ole naisjaostoa. Vaino ja riita on jatkunut ja naisten toiminta on estetty. Kesällä minut erotettiin työväenyhdistyksestä, vaikka kunnallisjärjestö esittikin, että työväenyhdistys menettelee väärin, kun entiset kommunistit ja maalaisliittolaiset, jotka ovat kuuluneet puolueeseen pari kolme vuotta erottavat jäsenen, joka on ollut puolueessa 48 vuotta. Miehet haluavat kuitenkin kunnalliselämässä vallata naisilta ne paikat, jotka he ovat saavuttaneet ja senvuoksi olen hartaasti toivonut, että sääntöjen muutos hyväksyttäisiin ja olen jo monelle pmhunut naisyhdistyksen perustamisesta. Monet ovat luvanneet tulla mukaan ja tukea naisten toimintaa erikoisesti kunnallisessa elämässä. Jos tätä ehdotusta ei nyt hyväksytä niin minä ja monet muut riipumme ilmassa, joten toivon, että ne hyväksytään.

Laina Leskinen: Outokummun ty:n Naisjaosto yhtyy kannattamaan sääntömuutosta. Yhdistyksemme on puolueesta erotettu, joten sitä suuremmalla syyllä toivomme, että säännöt muutetaan. Silloin voimme toimia naisliiton piirissä.

Kerttu Karhu: Lappeenrannan Sos.-dem. Naisyhdistys, joka edelleenkin kuuluu puolueeseen, kannattaa yksimielisesti sekä liitto-toimikunnan että Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen sääntömuutosesityksiä. Hyväksymässämme julkilausumassa sanotaan selvästi, että liittoon voivat kuulua ne järjestöt, jotka kuuluvat Sos.-dem. Puolueeseen, ja ne jotka puolueesta on erotettu tai itse ovat eronneet. Sääntömuutos merkitsee sitä, että kaikki sosialidemokraattiset naiset voivat kuulua naisliittoon.

Katri Räsänen: Hukkalan Sos.-dem. Ty:n Naisjaoston puolesta yhdyn Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotukseen. Evästyskokouksessa keskusteltiin siitä, voimmeko toimia jaostona yhdis-

tyksessä, mutta koska on käynyt selville, että me voimme olla mukana yhdistyksen toiminnassa tukemassa miehiä jäi miehet tukemassa meitä, sillä meillä kummatkaan ei komenna toisiaansa, me olemme yhteistyössä, niin me yhdymme ehdotukseen myös tältä osin.

Elli Nurminen: Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitys on tarpeeksi hyvin perusteltu, joten siihen ei tarvitse puuttua. On valittavaa, että hylkäysehdotus tuli sellaiselta taholta kuin Tampereen kunniakkaalta naisyhdistykseltä, Mitä rekisteröimiseen tulee, niin toisten mielestä on vaikeata muodostaa naisjaostoista itsenäisiä yhdistyksiä. Näin ei kuitenkaan tarvitse ajatella, sillä jaosto voi toimia hyvässä yhteisymmärryksessä miesten kanssa, mutta rekisteröiminen antaa naisille itsenäisyyden myös taloudellisissa kysymyksissä. Usein on naisten keskuudessa valittu sitä, että he eivät saa itse hallita varojaan vaan miehet katsovat, että naisten ansaitsemat rahat kuuluvat heille, ja naiset eivät saa omiin tarkoituksiinsa irroitetuksi varoja. Asia muuttuu, kun naiset rekisteröivät järjestönsä, he saavat itse määrätä, mihin he varansa käyttävät. Jos yhteistyö yhdistyksissä on hyvää, naisjaosto voi antaa vaikka kaikki rahansa yhdistykselle, mutta se saa itse tämän asian päättää. Olisi tärkeää, että me voisimme yksimielisesti hyväksyä sääntömuutoksen vaikkakin tamperelaiset ovat esittäneet ehdotuksen hylkäämistä.

Martta Tiitinen: Pieksämäen Ty:n Naisjaosto kannattaa sääntömuutosesityksiä. Edustan yhdistystä, joka on eronnut puolueesta, joten sitäkin suuremmalla syyllä olemme muutosehdotuksien kannalla.

Edith Pitkäniemi: Olen vielä niitä jäseniä, jotka riipumme kiinni puolueessa. Rovaniemen Ammattiyhdistysväen Sos.-dem. Yhd. Naisjaosto on ehdottomasti Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotuksen kannalla.

Annikki Koivusaari: Jäättilän Ty:n Naisjaosto kannattaa Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitystä.

Fanni Borgman: Jaosto on antanut minulle vapaat kädet toimia tässä asiassa oman harkintani mukaan ja asetun kannattamaan Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitystä, Etelä-Espoon Naisjaosto olisi vielä olemassa, jos tämän muutoksen antamat mahdollisuudet olisi aikaisemmin olleet. Siellä muutama mies hallitsee sekä yhdistyksen että naisjaoston, joten naisten itsenäistyminen on tarpeen.

Hanna Eskola: Oulun Vaaran Sos.-dem. Naisyhdistys, joka vielä kuuluu puolueeseen, en tiedä kuinka kauan, on yksimielisesti Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esityksen kannalla. Oulun ja Kainuun piirin muut edustajat ovat myös samalla kannalla.

Martta Kajanto: Valkeakosken Sos.-dem. Naisyhdistys kuuluu vielä puolueeseen ainakin seuraavaan kokoukseen saakka, jossa asiasta keskustellaan. Me kannatamme Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen esitystä ja toivon, että se hyväksyttäisiin yksimielisesti.

Elin Toivonen: Hämeenlinnan Sos.-dem. Naisyhdistys hyväksyi sääntömuutosehdotuksen. Ei ole ollenkaan pahitteeksi vaikka naiset toimivatkin itsenäisesti. Meitä ei ole erotettu puolueesta eikä

varmaan erotetakaan, sillä emme ole koskaan kuuluneet puolueeseen. Yhdistyksemme on yli 50 vuotta vanha ja meiltä on ollut aina naisliiton edustajakokouksissa täysivaltainen edustaja, mutta tällä kertaa en käytä äänioikeutta. Siitä huolimatta kannatan sääntömuutosehdotusta.

Aino Räisänen: Ne piirimme naisjärjestöt, jotka kuuluvat liittoon, ovat kaikki sillä kannalla, että säännöt muutetaan. Senjälkeen kun me muutamme säännöt, voimme perustaa uusia naisyhdistyksiä, johon meillä ei tällä kertaa ole mahdollisuutta sen vuoksi, että puolueen johto ei hyväksy yhtään ainoata uutta naisyhdistystä, joka haluaa liittyä Sos.-dem. Naisliittoon. Liitostamme on lähtenyt eräitä johtavia naisia tekemään työtä liittoa vastaan, joten vastassamme ei ole yksinomaan miehiä. Meillä on kuitenkin takanamme paljon miestovereita, jotka haluavat auttaa meitä työssämme.

Mariatta Kangas: Pienenä oikaisuna Elin Toivosen puheenvuoroon, jotta ei luultaisi, että olemme kaikkina näinä vuosina toimineet sääntöjen vastaisesti, on syytä sanoa, että Hämeenlinnan Sos.-dem. Naisyhdistys on rekisteröity yhdistys kuten Elin Toivonen mainitsi, mutta suhteessa puolueeseen se on Hämeenlinnan Työväenyhdistyksen naisjaosto, jonka jäsenet sen kautta ovat makaneet veronsa puolueelle. Naisliittoon nähden se on aina toiminut samoin kuin kaikki muutkin liiton perusjärjestöt.

Kirsti Laukkanen: Jyväskylän vanha Sos.-dem. Naisyhdistys on toiminut samoin kuin Hämeenlinnan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ukkoyhdistyksen jaostona. Jyväskylän Sos.-dem. Naisyhdistys myöhemmin itsenäistyi, mutta aina sillä on ollut yhtä hyvät suhteet ukkoyhdistykseen. Evästyskokouksessamme korostettiin sitä, että liittomme on pysytettävä erillisenä, mikä on mahdollista vain sääntöjä muuttamalla.

P ä ä t ö s : Sääntömuutosesitykset lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Kirsti Laukkanen ilmoitti, että menettelytapavaliokunta kokoontuu välittömästi liiton toimistoon.

Seurasi ruokailutauko.

Kokous jatkui klo 14 ja Vieno Jauhiainen siirtyi puheenjohtajaksi.

SOS.-DEM. NAISLIITON SOSIAALINEN OHJELMA JA TAVOITTEET.

(Alustusvihkon sivuilla 28—73.)

Martta Salmela-Järvinen: Siitä lähtien kun liittomme perustava kokous pidettiin v. 1900 ovat sosiaaliset kysymykset jatkuvasti kuuluneet liiton edustajakokousten ohjelmiin ja niillä on siellä ollut keskeinen asema. Niissä on hyväksytty monia ponsia, toivomuksia ja esityksiä, jotka ovat eri liittokokousten pöytäkirjoissa luettavina. Kun nämä päätökset ovat hajallaan pöytäkirjoissa, joista niitä on vaikea löytää, varsinkin nuoren polven, koska kaik-

kia liitto-kokouspöytäkirjoja ei enää ole saatavissa, heräsi liittotoimikunnassa ajatus, että meidän pitää kerätä näistä sosiaalisista kysymyksistä ohjelma. Sellaista ohjelmaa tarvitaan kunnallisessa elämässä, eduskuntatyössä ja omassa sosiaalisessa toiminnassa. Tämä ohjelma ei suinkaan ole tarkka ja yksityiskohtainen, siinä hahmotellaan ne periaatteet, joiden mukaan sos.-dem. naisten pitäisi eri elimissä toimia. Jos pidetään tarpeellisena, niin tähän ohjelmaan voidaan lisätä joitain sellaisia kohtia, joiden katsotaan siitä puuttuvan. Tuskinpa siinä on mitään poisotettavaa, sillä näitäkään tavoitteita, jotka ohjelmassa on mainittu, ei lähes tulokoonkaan ole saavutettu.

Liittotoimikunta toivoo, että tämä ohjelma saa perusjärjestöissä perusteellisen valotuksen ja meillä on se käsitys, että ohjelmasta saadaan moniin eri kokouksiin keskustelun aiheita. Jokainen ohjelmakohta voidaan ottaa aivan erilleen käsittelyn alaiseksi. Ohjelman käsittelyssä on syytä valottaa kunkin paikkakunnan omia olosuhteita.

P ä ä t ö s : Liittotoimikunnan alustus ja päätösehdotus hyväksyttiin.

YHTENÄISKOULUKYSYMYKS.

(Alustusvihkon sivuilla 72 ja 73.)

Aino Malkamäki: Kouluohjelmakomitea, jonka puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja Reino Oittinen, sai mietintönsä valmiiksi viime kesäkuun alussa. Se jätettiin opetusministerille heinäkuun puolivälissä. Mietintöä ei ole vielä julkaistu mutta paljon siitä on jo keskusteltu annettujen ennakkotietojen perusteella. Porvarillinen sanomalehdistö on eheänä rintamana hyökännyt mietintöä vastaan samoin kuin yksityisoppikoulujen liiton kannattajat. Keskekoulu aiotaan sosialisoida, huudetaan, ja sanotaan, että todelliset edellytykset puuttuvat, ja vaaditaan, että kaiken on jäätävä ennalleen. On kuitenkin mahdotonta, että koululaitos pysyy muuttumatta ja polkee paikallaan kaiken muun edistyessä ja muuttuessa. Tuotanto ja yhteiskuntaelämä kehittyessään ja monipuolistuessaan vaatii kasvatuksen ja koulun myötäkehitystä. Kansalaiset tarvitsevat entistä paremman peruskoulutuksen ja entistä tehokkaamman tiedollisen ja taidollisen ammattivalmennuksen. Nykyisin vielä vanhempien varallisuus ja yhteiskunnallinen asema, vieläpä koulun sijainti määräävät voimakkaasti lapsen kouluunpääsystä ja tulevaisuudesta. Ainoa oikea tie on, että jokaisella lapsella on samat mahdollisuudet sivistykseen, tietoihin ja taitoihin kunkin taipumukset ja harrastukset huomioonottaen. Näistä syistä johtuen edellämainitussa komitean mietinnössä pidetään oikeana, että kansa- ja oppikoulun välinen jyrkkä ero poistetaan ja että keskikouluopetus tulee jokaisen kansalaisen peruskasvatukseen kuuluvaksi. Tavoitteena on, että nykyistä kansa- ja keskikoulua vastaisi yhdeksänvuotinen yhtenäiskoulu, josta päästään joko lukioon tai ammattiopistoon, jonka oppilaille myös avautuu mahdollisuus ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Neljänä ensimmäisenä kouluvuonna opetus olisi mietinnön mukaan kaikille lap-

sille sama. Kahtena seuraavana vuonna, olisi jo vähäistä eroavaisuutta, mutta vasta seitsemännen kouluvuoden aikana opintosuuntien eroa syvennettäisiin. Peruskoulun kolme viimeistä luokkaa olisivat niin, ollen jo linjakokoisia siten, että olisi ensiksikin käytännöllinen linja ilman vierasta kieltä, toiseksi yhden vieraan kielen linja ja kolmanneksi kahden vieraan kielen linja. Peruskoulu olisi maksuton myös keskikoulun osalta. Tavoiteltavana ratkaisuna pidetään hallinnollisesti kunnallista peruskoulua, jota valtio tukee. Tavoitteen toteuttamiseksi tarvitaan kuitenkin esivalmisteluja, Komitean mielestä kunta on periaatteessa, velvollinen pitämään huolta kaikkien kuntalaisten lasten koulunkäyntimahdollisuuksista. Siksi kunnan kansakoululautakunnasta muodostettaisiin koululautakunta, jonka tulisi hoitaa ja valvoa kaikkia kouluja. Kunnes päästään yhdeksänvuotiseen yhtenäiskouluun, olisi hyvä jos kunnat perustaisivat enemmän omia yksityisiä oppikoulujaan. Samasta syystä olisi, myös laajennettava kuntien mahdollisuuksia kunnallisten kansakoulujen yhteydessä toimivien keskikoulujen perustamiseen muuallekin kuin köyhille ja syrjäisille seuduille, koska vähävaraisia koteja on tiheääkin asutuilla seuduilla vaikka paikkakunta ei ole köyhä.

Mitä keskikoulun opetusaineisiin tulee, niin mietintö sisältää lukusuunnitelmaehdotuksia ja komitea edellyttää, että yleislinjojen hyväksymisen jälkeen opetuksen tavoitteiden yksityiskohdat tarkistetaan erikseen. Kielten opetuksesta, oli komiteassa hyvin paljon keskustelua ja myös erimielisyyttä. Keskikoulun kahden vieraan kielen linja olisi tietenkin niin sanottu lukiolinja. Lukioon valittaisiin oppilaat keskikoulun todistusten perusteella. Kouluhallitus järjestäisi keskikouluihin tarkistustehtäviä tason, pitämiseksi yhtenäisenä sekä viimeisellä luokalla kirjallisia kokeita, niin että kaikki voisivat kilpailla lukioon pääsystä samoin edellytyksin. Ylioppilastutkintoon ei komiteassa tullut juuri mitään uudesta. Ainoastaan matematiikan koe tuli pakolliseksi maattisen linjan opiskelijoille. Ammattiopistojen oppilailla olisivat ylioppilaskirjoituksissa pakollisia äidinkieli ja ensimmäinen vieras kieli ja he saisivat valita kaksi seuraavista kolmesta, nimittäin matematiikka, reaalikoe ja toinen kotimainen kieli. Kun ammattiopistot tulisivat lukion veroisiksi, ne muuttuisivat samalla kolmivuotisiksi. Muutenkin komitea alleviivaa ammatillisen opetuksen laajentamisen tärkeyttä ja opiskelumahdollisuuksien lisäämistä, Ammattikouluista ja niiden asioista on ollut erikoiskomiteoita, jotka yksityiskohtaisemmin näitä käsittelevät.

Opettajain valmistamisen tehostamista komitea, myös suosittelee, erityisesti oppi- ja kansakoulun opettajain. Kouluhallinnon järjestämiskysymyksestä mainittakoon, että paitsi kunnan koululautakunnan asettamista komitea ehdottaa kuhunkin lääniin muodostettavaksi läänin koululautakunnan sekä oppikouluhallinnon vahvistamiseksi perustettavaksi läänintarkastajien virkoja. Ammatikouluhallinnon alalle ehdotetaan vastaavia sivutoimia. Kouluhallitukseen ehdotetaan perustettavaksi suunnittelu- ja kokeiluosasto sekä opettajainvalmistusosasto. Ylimmän kouluhallinnon keskittämistä opetusministeriöön ehdotetaan mietinnössä tutkittavaksi ja ehkä sen alaiseksi perustettavaksi ammattikouluhallituksen. Nythän ei mitään keskitystä ole vaan koulut ovat mikä minikin ministeriön alaisena.

Muutama sana on sanottava yksityisten oppikoulujen aloittamisesta kiistasta. Kaikki tunnustavat, että yksityiset oppikoulut ovat aikanaan olleet erittäin tärkeitä ja ovat vielä nytkin, mutta on muistettava, että valtio tukee näitä kouluja hyvin huomattavasti. Jos keskikouluun pääsevät entistä suuremmat joukot ja oppilaista pidetään huolta kansakoulun tapaan, niin näyttää siltä, että yksityiskoulu ei suostu antamaan näitä etuisuuksia vaikka valtionapua lisättäisiinkin, mikä nähtävästi johtuu siitä, että ei olisi mitään taloudellista etua koulun omistajille. Yksityiskoulun omistaa joko yksityinen henkilö, osakeyhtiö tai osakkeenomistajat. He päättävät koulun omaisuudesta, vaikka se on saatu pääasiassa kokoon valtionavuista ja lukukausimaksuista. Suuri osa yksityiskouluista on kyllä velkaisia ja ne mielellään luovuttavat kyllä koulunsa varoineen ja velkoineen kunnalle, mutta osa yksityiskouluista on erittäin hyvässä taloudellisessa asemassa. Ne eivät haluakaan muuttua valtion tai kunnan kouluiksi. Koulurakennusten pitäisi kuitenkin ehdottomasti jäädä yhteiskunnan omaisuudeksi. Näiden syiden vuoksi ei Yksityisoppikoulujen Liiton valitusvirsiä pidä aina ottaa ihan täydestä.

Tietysti komitean mietinnön yksityiskohdista voidaan olla eri mieltä, mutta mietintö pyrkii ennenkaikkea esittämään ne suunta-
viivat ja periaatelinjat, joiden mukaan koululaitosta olisi kehitettävä. Mietintö noudattaa suurin piirtein sosialidemokraattisten naisten omaksumia linjoja. Kun komitean mietintöä ei vielääkään ole painettu, on paikallaan, että vaadimme pikaista painattamista.

Ehdotan lisättäväksi liittotoimikunnan päätösehdotukseen seuraavaa: Sos.-dem. Naisliiton XXII edustajakokous lausuu yhteinäiskoulukysymyksestä mielipiteenään, että pääjohtaja Oittisen johdolla toimineen kouluohjelmakomitean mietintö on nopeasti julkaistava ja että kouluohjelmakomitean ehdottamaa yhdeksänvuotista yhtenäiskoulua ryhdytään mahdollisimman pian toteuttamaan.

P ä ä t ö s : Alustus ja alustajan tekemä päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

KULUTTAJAIN SUOJELU.

(Alustusvihkon sivuilla 73,—78.)

Elli Nurminen: Kuluttajakysymykset ei suinkaan ole mikään uusi aihe, me olemme todenneet näiden kysymysten olemassaolon jo jokapäiväisessä elämässämme. Nämä kysymykset ovat nimenomaan kuluttajain suojeluna tulleet esille viime aikoina useammatkin eri syistä. Teollisuuden kehittyessä ja uusien tarvikkeiden tullessa markkinoille ovat ostajat vaikeuksissa senvuoksi, että he eivät tiedä sijoittavatko varansa oikein vai ei. Tekstiiliteollisuus työntää markkinoille jatkuvasti uusia kankaita ja muita uusia tuotteita, joiden kokoonpanosta ja laadusta ostava yleisö ei ole selvillä. Valmiisiin pakkauksiin ei ole merkitty, mistä tuote on valmistettu. Kuluttajat tuntevat tarvetta saada asiantuntija-apua valinnassaan, saada selville mitä mikin tuote sisältää, onko se hintansa veroinen ja kestääkö se käytössä. Pienenä esimerkkinä mainittakoon perunan kuorimaveitsi, jota Suomessa ei ole toistaiseksi

pystytty valmistamaan. Kun haluamme hyvän veitsen, se on tuotava Tanskasta, jossa se on kehitetty erittäin käteväksi, kestäväksi ja käytännölliseksi. Sellaisia välineitä saattaa olla useitakin, joista me emme tiedä saadessamme ovatko ne tarkoituksenmukaisia ja vasta käytäntö osoittaa, täyttääkö se tarkoituksensa vai ei. On sanottu, että tuotanto myötäilee kuluttajain toivomuksia, mutta onko perheen emännillä ollut mahdollisuuksia sanella, mitä tuotetaan. Kuluttajan sanaa ei ole kuultu kun tuotteita valmistetaan. Hän näkee ne kauppojen hyllyillä ja vasta sen jälkeen kun ne on ostanut, voi kokeilla vastaavatko ne tarkoituksiaan. Usein huomaa sitten tehneensä huonot kaupat.

Eräs ilmiö, joka ei ole niinkään edullinen, on osamaksukaupan leviäminen, velkakauppa on saanut hienomman nimen. Meillä on aina suoritettu valistustyötä siitä, että velkakauppaa pitäisi välttää. Ei pidä sitoa itseään määrättyyn kauppaan niin ettei siitä velan takia pääse irti eikä pääse toiseen kauppaan ostoksille, jos haluaa. Varsinkin suurempia ostoksia tarjotaan vähittäismaksulla. Sikälähän se on tarpeellista, että monessa perheessä, ei yhtäkaaa ole niin paljon rahaa, kuin mitä sillä hetkellä tarvitsisi, vaikka ostos olisi välttämätön. Silloin se on ymmärrettävää. Mutta kun tarjotaan varsinkin vaatetavaraa ostettavaksi ilman käsirahaa, niin moni taloudelliseen ajatteluun tottumaton saattaa ostaa enemmän kuin mitä pystyy maksamaan. Tämä on vastoin sitä taloudellista kasvatusta, mitä meidän piireissämme on pyritty harjoittamaan. Meillä ei osamaksukauppa ole saanut varsin suuria mittasuhteita, mutta mm. huonekaluista suurin osa myydään vähittäismaksulla. Osuuskauppaliikkeetkin, mm. Elanto ovat menneet osamaksukaupan tielle, sieltä saatujen tietojen mukaan se on kuitenkin pysynyt normaaleilla raiteilla.

Olemme kaivanneet myös laatututkimusta ja ns. tavafamerkin-tätoimintaa, jollaista muissa maissa suoritetaan valtion tuen turvin, mutta meillä ei vielä ole päästy niin pitkälle. Meillä on vapaaehtoisin voimin käynnissä tavaramerkitsemistoiminta, jolloin pyritään eri artikkelien päälle saamaan lappu, johon on merkitty, mitä se sisältää, mistä se on valmistettu. On toivottavaa, että vastaisuudessa kaikki tavarat voidaan varustaa tällaisella merkinällä.

Muissakin maissa on pyritty suojelemaan kuluttajaa teollisuus- ja kauppamaailmalta, joka on tiiviisti järjestäytynyt. Kuluttajat eivät meillä vielä ole samassa asemassa. Sos.-dem. naisten kansainvälinen neuvosto kongressissaan Wienissä 1957 käsitteli myös tätä asiaa ja antoi julkilausuman, josta on otettu osia alustusvihkoon.

Asia on otettu tähän edustajakokoukseen senvuoksi, että se pitäisi käsitellä kaikissa järjestöissä ja ottaa esille ne näkökohdat, jotka alustusvihkossa on. Liittotoimikunta toivoo, että kokous voisi hyväksyä ehdotetun päätöksen evästyksiksi järjestöille, jotta hankittaisiin valistusta kuluttajakysymyksissä ja seurattaisiin alan kehitystä. On huomattava, että osuustoiminta on meillä ensimmäisenä kiinnittänyt huomiota näihin kysymyksiin ja sen varaa-maa mahdollisuutta valistusten tekemiseen on, käytettävä hyväksi.

P ä ä t ö s : Liittotoimikunnan alustus ja päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

RAITTIIDEN ELÄMÄNTAPOJEN KOROSTAMINEN.

(Alustusvihkon sivut 83—84.)

Martta Kulonen: Tietääkseni kaikissa liittomme edustajakouksissa raittiusasia on ollut esillä. Liittomme piirissä on koko sen olemassaolon ajan kiinnitetty huomiota raittiuskasvatukseen. Useat perusjärjestöistämme työskentelevät varhaisnuorison parissa. Liittomme johtohenkilöt on nähty myös raittiusliikkeessä johtavilla paikoilla. Kun Sos.-dem. Raittiusliittoa lähdettiin nostamaan jaloilleen kommunistien kaappauksen jälkeen, olivat sos.-dem. naiset siinä aktiivisesti mukana. Jokaisella paikkakunnalla ovat liittomme naiset olleet aktiivisimpia työntekijöitä raittiustyössä. Yhteistyö raittiusliiton kanssa on ollut saumatonta. Viime aikoina on kuitenkin nähty jonkinlaista outoa menettelyä raittiusliikkeen taholla. Kun tämä asia ei kuulu tämän kokouksen käsiteltäväksi, en puutu siihen enempää, muistutan vain siitä, että raittiusliiton edustaja ei ole saapunut kokoukseemme, vaikka raittiusliiton liittotoimikunta oli valinnut liiton sihteerin edustajaksi. Jos raittiusliitolla on varaa tällaiseen, niin mehän emme sille mitään mahda. Me, jotka olemme tässä työssä olleet mukana vuosikymmeniä, jatkamme sitä edelleen omissa järjestöissämme. Raittiusasiaa on pidettävä esillä edelleenkin ja on pyrittävä vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen niin, että raittiusasia pidettäisiin sen ansaitsemassa arvossa.

Toivon, että edustajat myös tästä asiasta vievät terveiset jätkeensä.

P ä ä t ö s : Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen alustus ja päätöslauselma hyväksyttiin yksimielisesti.

MUUTOKSIA KANSANELÄKELAKIIN.

(Alustusvihkon sivut 84—85.)

LASTEN MIELENTERVEYS.

(Alustusvihkon sivut 86—88.)

AISTIVIALLISTEN TOIMEENTULON TURVAAMINEN.

(Alustusvihkon sivu 88.)

Ylläolevat alustukset käsiteltiin samalla kertaa ja ensimmäisen puheenvuoron käytti *Laura Brander-Wallin*: Kansaneläkelaki on ollut jatkuvasti esillä. Vaikka se on puutteellinenkin, on se kuitenkin muodostunut vähävaraiselle kansalle välttämättömäksi turvaksi. Lakia ei kuitenkaan ole saatu sellaiseksi, että se koskisi kaikkia niitä, jotka apua tarvitsevat, vaan lakia voidaan tulkita siten, että sen ulkopuolelle voi jäädä sellainenkin, jonka pitäisi apua saada. Lain mukaan eläkettä maksetaan vähätuloiselle ja vähävaraiselle 63,—64 vuoden ikäiselle vakuutetulle, joka ei ole naimisissa tai jolla ei ole yhteistä taloutta puolisonsa kanssa ja joka

ei myöskään saa työkyvyttömyyseläkettä. Käytännössä tulot ja verotusarvot voivat muuttaa tilannetta. Maaseudulla saattavat arviot nousta niin korkealle, että eläke-etu pienenee tai menee kokonaan, mikä johtuu myös siitä, että lakia tulkitaan mahdollisimman ahtaasti. Rahan arvon huonontuessa on eläkkeiden korotus myös tullut esille. Toivottavasti lakia saadaan korjatuksi ja ikärajaa voidaan alentaa. Liittotoimikunta puoltaa alustuksen hyväksymistä,

Korson Sos.-dem. Naisyhdistys kiinnittää huomiota siihen, että lasten mielenterveyden tutkiminen jätetään hoitamatta. Sosialidemokraattiset naiset voivat varmaan vaikuttaa asian korjaamiseen. Oman osansa; vaatii myös psykiatrien koulutus, sillä niiden puute tunnetaan maaseutukaupungeissa ja ennenkaikkea varsinaisella maaseudulla. Mielenterveydessä annetut ohjeet voisivat auttaa lasten vanhempia heidän kasvatuspulmissaan. Liittotoimikunta puoltaa alustuksen hyväksymistä.

Aistivallisten toimeentulon turvaaminen on alustuksen lähettämisen jälkeen tullut julkisuudessaakin esille. Nimenomaan kuuromykkien asia on aivan hoitamatta. Heidän kohdallaan sanotaan, että saavathan he invalidieläkkeen, mutta ei ennenkuin heillä on työtuloja. Heillä on kuitenkin vaikeuksia työnsaannissa, kun ammattikasvatus puuttuu. Tietyöt eivät myöskään ole heille sopivaa työtä. Kun ammattikasvatuskysymys on nyt kehitysvaiheessa on myös aistivallisten ammattikoulutukseen kiinnitettävä huomiota.

P ä ä t ö s : Yllämainitut alustukset ja päätösehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti.

NAISTYÖTTÖMYYDEN ONGELMA POHJOIS-SUOMESSA.

(Amstusvihkon sivulla 85.)

J NAISTEN TYÖLLISYYSKYSYMYS.

(Alustusvihkon sivulla 86.)

SAMAPALKKAISUUSKYSYMYS.

(Alustusvihkon sivulla 94.)

Kaisa Hiilelä: Kuten olette alustusvihkosta huomanneet, liittotoimikunta yhtyy ylläoleviin alustuksiin. Naistyöttömyys on kaikkien vaikeimmin hoidettavia kysymyksiä ja naisille on vaikeaa löytää sopivaa työtä, silloin kun he joutuvat pois omasta ammatistaan. Tässä palautui mieleeni erään työtoverini sanonta aikanaan. Hänellä oli tytär, joka olisi halunnut mennä teatteriin. Isä sanoi kuitenkin, että ensin sinulla pitää olla ammatti ja sitten voit mennä teatteriin. Näin tapahtuikin ja ammattinsa avulla hän pystyi hoitamaan perheensä. Kysymys ammattiopetuksesta on tärkeä ja se on hoidettava. Pohjais-Suomen naisten esiintuomat vaikeudet on havaittavissa muuallakin. Tänään hyväksyessämme julkilausu-

man olemme huomioineet nämäkin asiat. Siinähan sanotaan, että työllisyystöitä on riittävästi järjestettävä naisille ja naisten suorituskyyville ja ruumiinvoimille täysin sopimattomiin töihin naisia ei ole sijoitettava. Me muistamme, että viime talvena naisia sijoitettiin tietoihin ja kaikenlaisiin muihinkin sopimattomiin töihin. Meidän on korostettava sitä, että kaikki ne toimenpiteet, joita suinkin käytettävänä on, on myös pyrittävä käyttämään. Naisyöttömyyskomitea on tutkinut näitä kysymyksiä, on tehnyt erinäisiä ehdotuksia ja havaintoja päätyttyä kuitenkin käytännöllisiin tuloksiin johtaviin esityksiin. Me pohdimme tätä kysymystä viime vuonna kunnallispäivillä Jyväskylässä.

Samapalkkaisuuskysymys liittyy läheisesti naisten työllisyyskysymykseen yleensä. Tämä on ollut meidän ohjelmakysymyksemme niin kauan kuin me yleensä olemme kokoontuneet. Tämä on jatkuvasti ollut ammattiyhdistysliikkeessä esillä. Olen erikoisella mielihyvällä pannut merkille sen, että siinä missä tässä alustuksessa kehoitetaan liittotoimikuntaa kiirehtimään samapalkkaisuus-sopimuksen ratifioimista, myös kiinnitetään huomiota siihen, että on vedottava työväen ammatillisiin järjestöihin, niin että ne alansa työehtosopimuksissa pyrkisivät noudattamaan samapalkkaisuutta. Meidän naisemme ovat liian penseitä tälle kysymykselle, siitä puhutaan liian vähän. Ammattiyhdistysnaisten pitäisi pitää tämä kysymys niin omanaan, että se hoidettaisiin ainakin siellä, missä naiset pääsevät työehtosopimuksissa neuvottelupöytien ääreen. Meidän on saatava työmarkkinajärjestöt myönteisiksi tälle asialle, saatava ne myöntämään, että se on toimenpide, jota ei voida väistää. Siten, voidaan asia hoitaa paljon paremmin, laki ei pelkästään riitä.

Edith Pitkäniemi: Rovaniemen Sos.-dem. Ammattiyhdistysväen naisjaosto pohti tätä kysymystä ennenkaikkea senvuoksi, että Pohjois-Suomi on jäänyt sivuun silloin kun on perustettu sellaisia työkohteita, jotka turvaisivat naiselle vakituisen työpaikan. Lukuunottamatta Kemin teollisuusalueetta ja Tornioon perustettua sukka tehdasta, johon on voitu sijoittaa noin satakunta naista, ei Pohjois-Suomen asutuskeskuksissa, ei edes Rovaniemen kauppalaissa, jossa, viime talvena oli toistasataa työtöntä naista, ole yhtään teollisuuslaitosta, mistä saisi vakinaista työtä. Kaikille naisille ei voitu edes kortistosta osoittaa työpaikkaa, sillä suurin osa oli sellaisia, ettei heitä voitu lähettää halon tai pöllin tekoon eikä lapion varteen. On monia naisia, jotka joutuvat hoitamaan perheensä toimeentulon. Monta kertaa kysytään, miksi Pohjois-Suomi on unohdettu, miksei suuret osuusliikkeet rakenna työkohteita pohjoiseen, vaan hakevat vain myyntipisteitä, miksi, on ostettava vain rintamailla valmistettuja tuotteita ja maksettava niistä kalliit rahtikulut. Oman maakunnan hyväksi ei siitä jää mitään. Pohjois-Suomen kosket, jotka on vangittu valmistamaan energiaa, voisivat myös käyttää oman maakunnan teollisuuslaitoksia, Naisjaostomme toivoo, että uusi liittotoimikunta kiinnittäisi huomiota näihin kysymyksiin ja tekisi esityksiä sellaisen teollisuuden saamiseksi Pohjois-Suomeen, jolla naisten työllisyys voitaisiin turvata.

Eila Nieminen: Vaikkakin alustuksessa, puhutaan naistyöttömyydestä, niin haluaisin puuttua työttömyyteen myös muiden kohdalla. Ollessani kuntani työllisyyslautakunnassa on tullut mielee-

ni, että tällaisen lautakunnan jäsen ei ole muuta kuin sätkyukko, jota työllisyyslain pykälien ja asetusten avulla kiskotaan huolimatta hänen omista mielipiteistään. Tämä kysymys on kaikkien kohdalta vaikea. Voimme hyvin kuvitella, mikä on tilanne perheessä, jossa isä joutuu työttömyystöissä ansaitsemaan 120—130 markkaa tunnissa. Nykyinen työllisyystilanne vielä kieltää tällaisessa tapauksessa perheenäidin työhön sijoittamisen lautakunnan kautta. Asetuksessahan sanotaan, että jos aviopuoliso on työssä, niin toista ei saa sijoittaa työttömyystöihin. Sehän merkitsee sitä, että jos perheenäiti on työssä, niin perheen työttömäksi joutunut isä ei saisi enää työhön sijoittaa olkoonpa perhe kuinka suuri tahansa. Näin kirjaimellisesti ei siinä lautakunnassa, jossa olen, ole tätä pykälää noudatettu, vaan me olemme katsoneet, ettei ole yksin äidin tehtävä elättää perhettä vaan perheenisällä täytyy myös olla oikeus päästä työhön. Ikävin epäkohta laissa kuitenkin on se kohta, jossa sanotaan, että työllisyystöitä ei saa suoraan muuttaa työttömyystöiksi. Se merkitsee sitä, että ne jotka kesäajaksi oli sijoitettu työllisyystöihin, irtisanottiin ja sen jälkeen he joutuivat uudelleen kortistoon ja kun he olivat lain määräämän kuusi päivää jonottaneet kortistossa, heidän paperinsa tulivat lautakunnan käsiteltäviksi ja vielä siinä viikko vierähti ennenkuin heidät oli saatu työhön sijoitetuksi. Arvaamme mitä se merkitsee perheelle. Toivon, että kun uutta työllisyyslakia eduskunnassa käsitellään, niin veloitetaan naisedustajat tekemään kaikkensa näiden epäkohtien poistamiseksi.

Siiri Pollari: Naisten työllisyyskysymyksen hoitaminen viime työttömyysvuosien aikana on ollut hyvin vaikeata. Sopivien työkohteiden löytäminen ei ole ollut helppoa. Naisten osuus virallisissa työttömyyslukuissa, vain noin 4 prosenttia, ei anna todellista kuvaa naisten työttömyydestä, sillä naiset hakeutuvat kortistoon hyvin haluttomasti senvuoksi, että siellä ei ole tarjolla heille sopivia työkohteita. Työttömyyskortistoon pääsy on myös hyvin hankalaa. Naimisissa olevan naisen pääsy kortistoon on hyvin vaikeaa, vaikkakin heidän osuutensa työelämän piirissä työtätekevästä naisista on yli 50 prosenttia. Hyvin vakavan pulman aiheuttaa vanhemman naisen työhön sijoittaminen, vaikkakin heidän työtaitonsa ja tunnollisuutensa ovat vertailukelpoisia nuoriin työntekijöihin nähden. Toivon että naisliitto naiskansanedustajien kautta pyrkisi aikaansaamaan parannuksia eduskunnan kautta naisten työllisyyskysymyksiin kuin myös ammattikoulutuksen tehostamiseen.

Marta Salmela-Järvinen: Yhdyn täydellisesti siihen, mitä Kaisa Hiilelä lausui samapalkkaisuuskysymyksestä, mutta sanoisin hänen puheenvuoronsa johdosta, ettei se komitean mietintö ole vieläkään valmis. Me tiedustelimme sitä eduskunnassa perustuslakivaliokunnasta käsin ja sosiaaliministeriön vastaus oli hyvin lyhyt, siinä sanottiin, että on toimitettu erinäisiä tiedusteluja teollisuuden piirissä mutta mitään valmista mietintöä ei ole saatu aikaan. Samapalkkaisuuskysymys tulee esille ensi sunnuntaina alkavassa Pohjoismaiden Neuvoston kokouksessa. Sinnepäin on tehty täältä Suomesta ehdotus, että Neuvosto suosittelisi Kansainvälisen Työjärjestön aikanaan laatiman naisten samapalkkaisuutta koskevan sopimuksen ratifioimista. SAK:n Naisjaosto on myös sillä kannalla, että Pohjoismaisessa Neuvostossa olisi tätä ehdotusta kan-

natettava. Senvuoksi toivon, että kokous kehoittaisi sos.-dem. opposition ryhmän edustajaa Pohjoismaisessa Neuvostossa toimimaan siten, että suositus siellä hyväksyttäisiin.

Siviä Ala-Pöllänen: Naisten työllisyyskysymys koskee hyvin läheisesti tämän kokouksen osanottajia. Olen työllisyyslautakunnan jäsenenä joutunut toteamaan sen, että ilmoitetut työllisyysnumerot naisten kohdalla eivät pidä paikkaansa. Kun lautakunnalla ei ole ollut osoittaa naisille sopivia työkohteita, kohteet ovat olleet risusavotoita ja rakennustöitä, joihin löytyy hyvin vähän sopivia ja pystyviä naisia. Tämän talven aikana olen havainnut, että naisia ilmoitetaan kortistoon tavallista enemmän, mutta läheskään kaikkia naisia ei haluta hyväksyä kortistoon. Nyt tutkitaan tarkoin, onko anojalla sellainen mies, jolla on tietoa työpaikasta. Kun otetaan huomioon työllisyystöistä maksettavat palkat, joista ei varmaankaan kerry säästöjä pahojen päivien varalle, on aivan kohtuutonta, ettei anneta työtä siinä tapauksessa, jos toisella on tiedossa työpaikka. Kun nyt tekeilläoleva työttömyysvakuutuslaki toivottavasti saadaan voimaan, niin silloin tämä kysymys tulee entistä kipeämmin esille. Senvuoksi yhdyin niihin puhuihin, jotka ovat olleet sitä mieltä, että naiskansanedustajiemme on oltava erittäin tarkkana näiden kysymysten käsittelyssä ja tehtävä voitavansa.

Aino Räisänen: Aikanaan valittuun naisten työllisyyskysymyksiä käsittelevään komiteaan tuli myös jäseneksi eräs Kymen läänin kansanedustaja, te varmaan tiedätte, kuka hän on, sillä sieltä on vain yksi sos.-dem. naisedustaja. Tässä komiteassa oli tehty väliaikainen päätös, että naisia voidaan sijoittaa myös työttömyystöihin oman kaupunkinsa ulkopuolelle, siis tietyömaille. Työllisyyslautakunnat noudattivat tätä päätöstä jo viime vuoden ajan ja jo viime keväänä lähetettiin naisia tietyömaille rajaseuduille erittäin vaikeisiin oloihin. Kun naiset valittivat, että he eivät tule toimeen sillä palkalla, minkä he töistä saavat heidän joutuessaan jättämään perheensä kotipaikkakunnalle vaille huolta, niin valtuuston kokouksessa porvarillinen puheenjohtaja mainitsi, että se hän on kuin kesälomaa, kun naiset ovat siellä töissä, ottakoot lapset mukaansa. Nyt herää kysymys, onko sellainen sosialidemokraattinen naiskansanedustaja, joka on mennyt allekirjoittamaan tällaisen päätöksen, oikealla asialla. Katsoisin, että hänen menettelynsä on tuomittavaa. Kysyessäni tätä asiaa Kymen ukkopiirin kokouksessa viime keväänä asianomaiselta kansanedustajalta hän ei voinut siihen vastata mitään. Hän ei voinut edes omille kannattajilleenkaan vastata mitään.

Tämä alustus on erittäin hyvä ja me Lappeenrannassa tätä käsitellessämme hyväksyimme sen ja päätimme esittää toivomuksen sosialidemokraattisen opposition eduskuntaryhmälle, että naisten työttömyyskysymystä tulotaisiin myös valtion toimesta hoitamaan entistä paremmin ja tällainen komitean päätös poistetaan, niin ettei sitä enää työllisyyslautakunnissa toteutettaisi.

Kannatan myös Martta Salmela-Järvisen tekemää ehdotusta.

P ä ä t ö s : Yllämainitut alustukset ja päätösehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti. Samoin hyväksyttiin Martta Salmela-Järvisen ehdotus ja päätettiin kehoittaa Sos.-dem.

Opposition eduskuntaryhmän edustajaa Pohjoismaisen Neuvoston kokouksessa toimimaan siten, että Kansainvälisen Työjärjestön naisten samapalkkaisuutta koskeva suositus hyväksyttäisiin. Keskustelun kuluessa esitetyt toivomukset päätettiin jättää naiskansanedustajien huomioitaviksi.

LIITON SÄÄNNÖT.

Menettelytapavaliokunnan mietinnön esitteli *Irja Salmela*: Teille kaikille on jaettu monisteena uusi sääntöehdotus, johon on otettu kaikki liiton sääntöjen pykälät. Menettelytapavaliokunta käsitteli ensin kaksi kysymystä, nimittäin sen rupeammeko tekemään sääntömuutosesitystä siltä pohjalta, että liitto itsenäistyy ja liiton säännöistä poistetaan maininta Sos.-dem. Puolueesta eikä siihen myöskään oteta mainintaa mistään muista keskusjärjestöistä. Menettelytapavaliokunta oli tässä asiassa muuten yksimielinen paitsi valiokunnan jäsen Elsa Kolin, joka pyysi merkitsemään pöytäkirjaan eriävän mielipiteensä saamiensa evästysten mukaisesti. Toisena asiana me käsitteimme sen, laadimme sääntöehdotuksen sillä pohjalla, että liitto on kokoonpantu rekisteröidyistä järjestöistä. Vaikka monet valiokunnan jäsenet totesivatkin, että tämän kohdan muuttaminen saattaa tuottaa heidän piireissään vaikeuksia, niin huomioonottaen sen, että kun me teemme liitosta itsenäisen järjestön, meidän on vaikeata säännöissä säilyttää naisjaostoja, koska meidän pitäisi säännöissä mainita, minkä järjestöjen naisjaostoja sinne tulee, niin ettei päästä sanomaan, että sinne tulee »pulju kuin pulju», niinkuin jossain jo on sanottu. Jos yhdistysrekisteri ei hyväksy sitä, että me liiton säännöillä sidomme liiton jäsenet kuulumaan johonkin toiseen keskusjärjestöön, niin me emme sitä myöskään voi sitoa naisjaostojen kautta määrittelemällä, minkälaisen keskusjärjestöjen alaisiin yhdistyksiin naisjaostoja voidaan perustaa. Tässäkin mielessä me tulimme siihen tulokseen, että liiton muodostavat rekisteröidyt järjestöt. Toisen kohta hyväksyttiin valiokunnassa yksimielisesti. Valiokunnassa löydettiin vielä joitakin pikkuseikkoja, jotka eivät aikaisemmissa muutosesityksissä ole tulleet esille. Niihin on valiokunta tehnyt ehdotuksen. Kun asia on näin tärkeä, on syytä käydä muutosesitykset läpi pykälä pykälältä, niin että jokainen varmasti tietää, mistä on kysymys.

Sääntöjen 1. pykälään ei tule muutosta. Sääntöjen toisen pykälän alku tulee muutettavaksi sellaiseksi kuin Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistys on ehdottanut, t.s. »Liiton tarkoituksena on yhdistää sosialidemokraattisia naisjärjestöjä. . .» Pykälän lopusta on naisjaostot pyyhitty pois. Kolmannen pykälän alku tulee Vallilan sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotuksen mukaisesti: »Liiton muodostavat itsenäiset naisyhdistykset, jotka rekisteröityinä yhdistyksinä ovat merkityt yhdistysrekisteriin . . .» Tämän pykälän loppuun on valiokunta tehnyt pienen muutoksen. Vanhoissa säännöissä sano-

taan, että »yhdistys katsotaan liittoon yhtyneeksi sen kuukauden alusta, jonka aikana liitto on sen jäseneksi hyväksynyt». Nykyistenkin sääntöjen mukaan perusjärjestöissä jäsenmaksut maksetaan neljännesvuosittain, samoin maksavat perusjärjestöt liitolle. On siten johdonmukaista, että säännöissä sanotaan, että »ilmoitautunut järjestö katsotaan liittoon yhtyneeksi sen vuosineljänneksen alusta ...»

Neljännän pykälän loppuun on liiton muutosehdotuksen mukaisesti lisätty viimeisen lauseen loppuun: »kuitenkin korkeintaan kahden vuoden ajalta». Valiokunta oli yksimielinen siinä, että liitto ei tarvitse sellaisia perusjärjestöjä, jotka maksavat veronsa vain joka kolmas vuosi tai maksavat useittenkin vuosien rästit vain päästäkseen edustajakokoukseen joltain määrättyä asiaa ajamaan. Me tarvitsemme sellaisia järjestöjä, jotka tekevät työtä ja toimivat.

Viidennen pykälään ei tule mitään muutosta. Kuudenteen pykälään tulee maininta, että liiton osastojen keskeisenä yhteistoimintaelimenä kussakin vaalipiirissä toimii rekisteröity naisten piirijärjestö. Tästä pykälästä on poistettu kunnallisjärjestöjen naisjaostot. Mikään ei estä sellaista jaostoa perustamasta vaikka sitä ei olekaan säännöissä mainittu.

Seitsemäs pykälä säilytetään entisellään. Kahdeksannessa pykälässä on tarkoitus selventää sanontaa edustajakokouksen pitämisaikasta, josta vanhoissa säännöissä sanotaan, että se on pidettävä huhti—marraskuun välisenä aikana. Kun me keskustelimme tämän kokouksen laillisuudesta, kysyimme kuulukoahan siihen varmasti huhtikuun ja marraskuun. Emme ole sitä keneltään juristilta kysyneet, mutta aikaisemmista edustajakokouksista, joista jotkut on pidetty huhtikuussa ja jotkut marraskuussa, ei kukaan ole valittanut, joten ne tietysti ovat laillisia. Mutta jotta tämäkin asia olisi mahdollisimman selvä, sanotaan sitten, että huhti—marraskuussa. Virkanaisten Sos.-dem. Klubin ehdotuksen mukaisesti olemme ottaneet sanonnan »paikkakunnalla, jonka liittotoimikunta määrää». Tästäkin olivat kaikki valiokunnan jäsenet yksimielisiä. Sehän antaa liittotoimikunnalle mahdollisuuden järjestää liittokokouksen Helsingissä vaikka aina, sillä tosi on, että tällaisen suuren kokouksen pitäminen jossain muualla on hankalaa. Saatetaan kuitenkin tulla joku tilanne, jolloin edustajakokous haluttaisiin pitää esim. Turussa tai Tampereella, ja tämän muutoksen jälkeen se on mahdollista. Samasta pykälästä on poistettu maininta jaostosta ja pykälän lopusta on esitys- ja puheoikeutetuista poistettu Sos.-dem. Eduskuntaryhmän naisjäsenet, sillä myöhemmin on sanottu, että kokous voi erikoisella päätöksellä antaa puheoikeuden.

Yhdeksänteen pykälään on tehty useampiakin muutoksia. Sieltä on poistettu ne laivaliput, joita ei ole tarvittu kymmeneen vuosiin. Ensiksi on muutos, että valtakirjat on lähetettävä »kolme viikkoa ennen edustajakokousta». Sitten tulee matkakulujen maksaminen rautatielippujen hinnan toisen luokan hintojen mukaan ja linja-autolippujen hinta. Edustajakokoukset määrätään myös maksettavaksi kolme viikkoa ennen kokousta. Valiokunta katsoi, että kun valtakirja pitää lähettää kolme viikkoa ennen, niin edustajakokoukset voi maksaa samalla kertaa. Kuten jo aikaisemmassa

puheenvuorossani sanoin, säännöissä pitää mainita seuraamus,, jos näin ei ole tehty, jotta ei kaikesta huolimatta voida tulla valtakirja kourassa kokoukseen. Tässä on sitten seuraamus: »Ellei edustajakokousvaltakirja eikä edustajakokouskulut ole tämän pykälän mukaisesti suoritettu, menettää yhdistys edustusoikeutensa».

Kymmenenteen pykälään on liittotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti merkitty, että »toimikunta valitsee keskuudestaan kaksi varapuheenjohtajaa». 11. pykälään ei tule muutoksia. 12. pykälästä on poistettu puolueen päivälehdet senvuoksi, että liiton kiertokirjeitä ei ole päivälehdissä julkaistu pitkään aikaan. Valiokunnan ehdotuksessa sanotaan: »Toimikunnan tiedonannot toimittetaan järjestöille liiton äänenkannattajan tai kiertokirjeiden välityksellä».

13. pykälään ei tule muutoksia. 14. pykälä on muuten samanlainen, paitsi toisessa kappaleessa liittoneuvoston koollekutsumisesta, josta sanotaan nyt, että liittoneuvoston kutsuu toimikunta koolle sääntöjen 13' pykälässä mainitulla tavalla.

15., 16., 17. ja 18. pykäliin ei ole tehty mitään muutosta. Viimeisen eli 19. pykälän toinen momentti on muutettu Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotuksen mukaisesti. Virkanaisten Sos.-dem. Klubin kokouksessa oltiin niin kovasti naisasianaaisia, että katsottiin, että naisliiton säännöissä ei saa puhua edes uskotuista miehistä. Valiokunnassa kuitenkin todettiin, että uskottu mies on juriidinen sanonta, samanlainen kuin lautamies tai asiamies, niin että ei ole tarkoituksena että se on yksinomaan mies. Eräs valiokunnan jäsenistä selitti, että hän on itsekin monta kertaa ollut uskottuna miehenä, niin että me jätimme tämän sanonnan tähän pykälään.

Nämä muutokset on tehty liiton sääntöihin. Asian käsittelyä helpottaa varmasti, jos me käsittelemme erikseen liiton säännöt ja **6enjalkeen** piirin säännöt ja perusjärjestöjen säännöt, joten pyydän puheenjohtajalta, että käsittelemme säännöt kolmessa osassa. Liittotoimikunnalle pitäisi lisäksi antaa oikeus tehdä sääntöihin yhdistysrekisterin vaatimat muutokset.

P ä ä t ö s : Menettelytapavaliokunnan seuraava ehdotus liiton säännöiksi hyväksyttiin yksimielisesti ja annettiin liittotoimikunnalle oikeus tehdä sääntöihin yhdistysrekisterin vaatimat muutokset. Päätöksen tekoon osallistuivat kokouksen äänioikeutetut edustajat.

Sos.-dem. Naisliiton säännöt.

1 §•

Nimi ja kotipaikka.

Yhdistyksen nimi on Sos.-dem. Naisliitto. Liiton kotipaikka on Helsingin kaupunki ja sen toimialue käsittää koko Suomenmaan. Epävirallisesti käytetään liiton nimestä lyhennystä SDN.

§•

Tarkoitus.

Liiton tarkoituksena on yhdistää sosiaalidemokraattisia naisjärjestöjä toimimaan työväenluokan naisten valtiollisten, taloudellisten ja henkisten pyrkimysten edistämiseksi, herättäen työläisnaisissa kiinnostusta itsekasvatustyöhön, niin että he tehokkaasti kykenisivät osallistumaan työväenluokan yhteiskunnalliseen toimintaan ja suorittamaan heille siinä uskotut tehtävät. Liitto työskentelee erikoisesti kaikkien niiden kysymysten selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi, jotka koskevat naisten, äitien ja lasten asemaa yhteiskunnassa.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi liitto:
 suorittaa suullista ja kirjallista valistustyötä;
 levittää ja kustantaa omaa äänenkannattajaa, sosialidemokraattista ja muuta kirjallisuutta;
 perustaa naisyhdistyksiä kaikkialle, missä siihen on mahdollisuuksia.

3 §.

Liiton kokoonpano.

Liiton muodostavat itsenäiset naisyhdistykset, jotka rekisteröitynä yhdistyksinä ovat merkityt yhdistysrekisteriin.

Ilmoittautuessaan liiton jäseneksi sitoutuvat nämä järjestöt noudattamaan liiton sääntöjä ja edustajakokouksen päätöksiä.

Liittoon yhtymisilmoitus on tehtävä kirjallisesti liiton toimikunnalle ja tulee siinä olla lyhyt selostus yhtyneen järjestön jäsenmäärästä sekä toimihenkilöiden ja liiton äänenkannattajan asiamieheksi valitun henkilön nimet.

Ilmoittautunut järjestö katsotaan liittoon yhtyneeksi sen vuosineljänneksen alusta, jonka aikana liittotoimikunta on sen jäseneksi hyväksynyt.

4 §.

Jäsenmaksut.

Kunkin yhdistyksen on suoritettava liitolle jokaiselta jäseneltään vakinaista ja ylimääräistä veroa, joiden suuruuden edustajakokous toimintakaudeksi määrää. Verot tilitetään liiton toimistoon neljännesvuosittain viimeistään touko-, elo-, marras- ja helmikuun 1 päivään mennessä näitä edeltäneiltä neljänneksiltä. Yhdistys joka laiminlyö verojensa suorittamisen aikanaan, katsotaan liitosta eronneeksi, mutta voi saavuttaa jäsenoikeutensa takaisin suorittamalla erääntyneet verot, kuitenkin korkeintaan kahden vuoden ajalta.

5 §•

Osaston erottaminen liitosta.

Yhdistys joka toimii liiton sääntöjen tai edustajakokousten päätösten vastaisesti, voidaan liittoneuvoston päätöksellä erottaa liitosta. Liittoneuvoston päätöksestä voidaan valittaa liiton edus-

tajakokoukseen. Valituskirjelmä on kuudenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta jätettävä liittotoimikunnalle, jonka on esitettävä kysymys lähinnä seuraavan liiton edustajakokouksen ratkaistavaksi.

6 §.

Piirijärjestöt ja aluejärjestöt.

Liiton osastojen keskeisenä yhteistoimintaelimenä kussakin vaalipiirissä toimii rekisteröity naisten piirijärjestö.

Liiton osastojen yhdyssiteeksi voidaan myös perustaa rekisteröityjä aluejärjestöjä.

Näiden toimikuntien säännöt ja toimintaohjeet hyväksyy liittotoimikunta.

7 §.

Osastojen tiedonannot liitolle.

Kunkin liittoon kuuluvan yhdistyksen tulee vuosittain, viimeistään helmikuun loppuun mennessä, lähettää liittotoimikunnalle kuluneen vuoden toiminnastaan tietoja, joita liiton toimikunta laatimansa kyselykaavakkeen mukaisesti järjestöiltä vaatii.

Selostuksessa tulee olla yhdistyksen puheenjohtajan, sihteerin ja rahastonhoitajan nimi ja osoite. Henkilövaihdoksista on heti ilmoitettava liiton toimistoon.

Yhdistykset ovat velvolliset pyydettäessä antamaan sekä liiton toimikunnalle että piirien keskuselimille muitakin tarpeellisia tietoja ja selostuksia toiminnastaan.

8 §.

Liiton edustajakokous.

Liiton edustajakokous, jolla on korkein päättämisvalta kaikissa liiton asioissa, kokoontuu joka kolmas vuosi huhti-marraskuussa paikkakunnalle, jonka liittotoimikunta määrää.

Edustajakokouksen tehtävänä on:

- 1) tarkastaa liiton toiminta- ja tilikertomukset ja päättää niiden perusteella vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille;
- 2) päättää niistä asioista, joita liiton toimikunta ja järjestöt sille esittävät;
- 3) valita liiton puheenjohtaja, toimikunnan jäsenet ja varajäsenet sekä tilientarkastajat, sekä
- 4) valita 14 §:ssä mainitut liittoneuvoston jäsenet.

Jos liiton toimikunta tai liittoneuvosto katsoo sen tarpeelliseksi tai jos liiton järjestöt, joiden yhteinen jäsenmäärä vastaa yhtä kolmasosaa liiton jäsenistä, sitä kirjallisesti vaativat, on ylimääräinen liiton edustajakokous kutsuttava koolle ratkaisemaan niitä asioita, joita sen kokouskutsussa on mainittu.

Kutsu varsinaiseen edustajakokoukseen on julkaistava näiden sääntöjen 12 §:ssä mainitulla tavalla vähintään viisi kuukautta ja

ylimääräiseen edustajakokoukseen vähintään viisi viikkoa ennen sen pitämistä.

Esityksiä liiton edustajakokoukselle ovat oikeutettuja tekemään kaikki liiton jäsenet, lähettämällä esityksensä sen yhdistyksen johtokunnalle, johon jäsenenä kuuluvat. Siten tehdyt aloitteet on esitettävä yhdistyksen kokoukselle. Ellei kokous hyväksy tehtyä esitystä, eikä halua esittää sitä omana aloitteenaan on jäsenellä oikeus lähettää se suoraan liittotoimikunnalle, joka harkitsee, otetaanko se edustajakokoukselle laadittavaan esitysviikkoon.

Kaikki aloitteet ja esitykset liiton edustajakokoukselle on lähetettävä liiton toimikunnalle viimeistään kolme kuukautta ennen liiton edustajakokousta.

Liittotoimikunta lähettää edustajakokoukselle aiotut esitykset lausuntoineen järjestöille vähintään kuusi viikkoa ennen kokousta.

Asia, jota ei ole mainittu esitysvihkossa, ei voi tulla edustajakokouksen päätettäväksi, ellei se ole liiton toimikunnan esittämä tai ellei kokouksen päätösvaltaisten edustajain enemmistö siihen suostu. Tämä ei kuitenkaan koske asioita, joista mainitaan Yhdistyslain 14 §:ssä.

Edustajakokouksen avaa liiton puheenjohtaja ja toimituttaa kokouksen virkailijoiden vaalit.

Puhe- ja päätösvaltaisia ovat edustajakokouksessa järjestöjen valitsevat vakinaiset edustajat.

Esitys- ja puheoikeutettuja ovat liittotoimikunnan ja liittoneuvoston jäsenet, liiton toimihenkilöt ja Tulevaisuuden toimittaja sekä ne henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä antaa puheoikeuden. Jokaisella edustajalla on päätöksiä tehtäessä yksi ääni. Äänen tasan mennessä voittaa se kanta, johon toimesta oleva puheenjohtaja yhtyy.

Vaalit toimitetaan umpilipuin, ellei kokous toisin päättä.

9 §.

Edustajain valitseminen.

Kukin järjestö on oikeutettu lähettämään edustajakokoukseen yhden edustajan jokaista jäsenmäärän alkavaa satalukua kohden. Laskuperusteena pidetään lähinnä edellistä, kokouskutsun julkaisemisaikana loppuunkulunutta vuosineljänneestä.

Valituille edustajille järjestön puolesta annettavat valtakirjat on lähetettävä liiton toimistoon tarkastusta varten viimeistään kolme viikkoa ennen edustajakokousta.

Vakinaisten edustajien matkakustannukset suorittaa liitto maksamalla rautatielippujen hinnan toisen luokan hintojen mukaan ja linja-autolippujen hinnan. Edustajakokoukset perii liitto järjestöiltä laskettuna suhteellisesti kunkin järjestön jäsenmäärän mukaan. Edustajakokoukset on maksettava viimeistään kolme viikkoa ennen edustajakokousta.

Ellei edustajavaltakirja eikä edustajakokoukset ole tämän pykälän mukaisesti suoritettu, menettää yhdistys edustusosoikeutensa.

Edustajain päivärahat suorittaa edustajat lähettänyt järjestö itse.

K §.

Liiton toimikunta.

Liiton lainmukaisena hallituksena on ja sen asioita hoitaa edustajakokouksessa valittu toimikunta, jonka muodostavat puheenjohtaja ja kuusi vakinaista sekä yhtä monta varajäsentä.

Toimikunta valitsee keskuudestaan kaksi varapuheenjohtajaa.

Toimikunta voi myöskin asettaa valiokuntia ja jaostoja valmistelevaan toimikunnan kokoukselle tehtäviä esityksiä ja huolehtimaan päätösten toimeenpanosta.

Toimikunnan tehtävänä on:

johtaa liiton toimintaa kokonaisuudessaan ja toimeenpanna edustajakokousten päätökset;

hoitaa liiton rahavaroja ja muuta omaisuutta, joista se on vastuunalainen edustajakokoukselle;

ottaa ja erottaa liiton sihteerin ja muut toimitsijat ja määrätä heidän palkkansa;

mahdollisuuksiensa ja tarpeen mukaan avustaa järjestöjä valistustyön harjoittamisessa ja muussa toiminnassa;

huolehtia liiton kustannustoiminnasta;

valvoa liiton äänenkannattajan kantaa ja toimitustapaa;

laatia vuosittain liiton toiminta- ja tilikertomukset sekä tulo- ja menoarvio, ja

täyttää kaikki ne velvollisuudet, jotka sille sääntöjen ja edustajakokousten päätösten mukaan kuuluvat.

Toimikunta kokoontuu tarpeen vaatiessa puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta ja on se päätösvaltainen puheenjohtajan tai hänen sijaisensa ja neljän jäsenen läsnä ollessa. Toimikunta päättää missä järjestyksessä se haluaa kutsua varajäsenet kokouksiin ja samoin se voi velvoittaa liiton äänenkannattajan toimittajan ja muut liiton toimihenkilöt olemaan läsnä toimikunnan kokouksissa ja myöntää heille puheoikeuden.

H §.

Nimenmerkitsijät.

Liiton nimen merkitsevät puheenjohtaja, sihteerin, taloudenhoitaja ja Jäittotoimikunnan siihen valtuuttama henkilö aina kaksi yhdessä.

12 §.

Toimikunnan tiedonannot.

Toimikunnan tiedonannot toimitetaan järjestöille liiton äänenkannattajan tai kiertokirjeitten välityksellä.

13 §.

Tilientarkastus.

Liiton tilit päätetään kalenterivuositain ja on ne esitettävä ennen maaliskuun viimeistä päivää tilintarkastajille, jotka antavat tileistä lausuntonsa huhtikuun 15 päivään mennessä. Tilin-

tarkastajilla on oikeus muinakin aikoina tarkkailla liiton tilinpitoa ja toimintaa ja esittää siitä lausuntonsa liiton toimikunnalle sekä edustajakokouksille.

14 §.

Liittoneuvosto.

Liittoneuvostoon kuuluvat liiton puheenjohtaja ja edustajakokouksen valitsevat liiton toimikunnan vakinaiset jäsenet sekä näiden sääntöjen 6 §:ssä mainittujen piirijärjestöjen, enintään 20, edustajat, jotka valitaan liiton edustajakokouksessa piirien edustajakokousten nimeämistä henkilöistä, yksi vakinainen ja yksi varajäsen kustakin. Edustajien toimiaika kestää 3 vuotta eli seuraavaan edustajakokoukseen saakka. Jos edustaja muuttaa asuinpaikkaa toiseen vaalipiiriin, astuu varaedustaja hänen sijaansa. Liittoneuvoston tehtävänä on liittokokousten väliajalla neuvotella ja päättää yhdessä liittotoimikunnan kanssa asioista, jotka kiireellisinä ennen edustajakokousta on järjestettävä.

Liittoneuvosto hyväksyy myöskin liittotoimikunnan ja piirijärjestöjen toimintasuunnitelmat vaalien ym. tapausten edellä. Liittoneuvoston kutsuu toimikunta koolle sääntöjen 12 §:ssä mainitulla tavalla vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta samalla mainiten kokouksessa esille tulevat asiat.

Liittoneuvoston kokouksen avaa liiton puheenjohtaja ja toimitttaa kokouksen virkailijain vaalit.

Liittoneuvoston jäsenten matkakustannukset suorittaa kukin piirijärjestö itse.

15 §.

Liittoäänestys.

Jos liiton edustajakokouksen väliajalla ilmenee asioita, joita liittotoimikunta ei katso voivansa ratkaista, ja jotka ratkaisunsa nähden vaativat koko liiton osastojen jäsenistön mielipiteen selville saamista, voi liittotoimikunta toimeenpanna liittoäänestyksen.

Liittoäänestys on myös toimeenpantava, jos vähintään 1/3 liiton osastoista sitä vaatii ja kirjallisesti esittää asian, josta äänestys olisi toimitettava.

Liittotoimikunta määrää ajan, milloin äänestys on osastoissa toimitettava, joka ei saa viipyä enempää 30 vuorokautta siitä kun esitys liittotoimikunnalle on saapunut. Äänestyksen alaiseksi asetetaan ainoastaan kaksi vastakkaista ehdotusta. Äänestysaikaa osastoissa, siitä kuin äänestys ehdot ovat osastoille saapuneet, ei saa määrätä 14 vuorokautta lyhyemmäksi ajaksi.

Äänestys toimitetaan osaston kokouksessa, ja on osaston kokouksutsussa mainittava äänestyksessä olevasta kysymyksestä. Äänestyskokouksessa tarkastetaan jäsenten jäsenkirjat. Ja vain ne osaston jäsenet, jotka ovat täyttäneet sääntöjen määräämät velvollisuudet, saavat ottaa osaa äänestykseen.

Äänestys toimitetaan seuraavasti:

- a) valitaan kolme ääntenlaskijaa, jotka laskevat äänet;
- b) äänestys toimitetaan suljetuilla lipuilla, joihin jäsenet merkitsevät jommankumman äänestyksen alaisesta ehdotuksesta;
- c) äänestyksen tulos ilmoitetaan heti kokouksen osanottajille;
- d) kokouksesta tehdään pöytäkirja ja pöytäkirjan otteella siten ilmoitetaan äänestyksen tulos liittotoimikunnalle.

Osastojen äänestysten tulokset liittotoimikunta laskee yhteen ja lopullisesta tuloksesta tiedottaa liiton osastoille tiedonantokirjeellä tai liiton äänenkannattajassa siten, että äänestystuloksesta käy selville jokaisen äänestykseen osaaottaneen liiton osaston äänestyksen tulos erikseen sekä äänestyksen kokonaistulos.

Jos liittoäänestyksen alaisena ollut esitys kannattaa vähintään 2/3 äänestykseen osaaottaneista, pannaan se täytäntöön, ellei äänestystä toimeenpantaessa ole toisin määrätty ja on näin toimeenpantu päätös voimassa seuraavaan liiton edustajakokoukseen saakka.

16 §.

Liiton äänenkannattaja.

Liiton äänenkannattajaa on toimitettava sosiaalidemokraattisten periaatteiden mukaisesti. Liiton järjestöjen velvollisuus on kaikin tavoin tukea lehteä ja lisätä sen levikkiä.

17 §.

Varojen hankinta.

Liitto voi toimintansa tukemiseksi tai äitien ja lasten parasta tarkoittavien laitosten aikaansaamiseksi perustaa rahastoja, ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja lahjoittajan määräämiin tarkoituksiin sekä toimeenpanna arpajaisia ja rahankeräyksiä. Liitto voi myös harjoittaa kahvila-, ravintola- ja pesuliikettä sekä kustannus- ja elokuvatoimintaa. Lisäksi voi liitto toimia kotien taloudenhoitoa ja viihtyisyyttä edistävien esineiden ja tarvikkeiden kaupallisena välittäjänä.

Tarvittaessa hankkii liitto näitä toimintamuotojansa varten asianomaisen luvan.

18 §.

Sääntöjen muutokset.

Muutoksia ja lisäyksiä näihin sääntöihin voidaan tehdä ainoastaan varsinaisessa edustajakokouksessa, jos esitys siitä on tehty näiden sääntöjen 8 §:ssä mainitulla tavalla ja vähintään kaksi kolmasosaa äänestykseen osaaottaneista edustajista niiden puolesta äänestää.

IS §.

Liiton purkaminen.

Liiton purkamisesta voidaan päättää ainoastaan varsinaisessa edustajakokouksessa, jos esitys siitä on sääntöjen määräämässä järjestyksessä tehty ja viisi kuudettaosaa äänestykseen osaaottavista edustajista sen puolesta äänestää.

Jos liitto purkautuu tai lakkautetaan, jäävät sen varat kolmen, tarkoitusta varten valitun uskotunmiehen haltuun, käytettäväksi viimeisen kokouksen harkitsemalla tavalla uuden, samantapaisen naisten keskusjärjestön hyväksi tai muuhun työläisnaisten valistustyötä tukevaan toimintaan.

PIIRIJÄRJESTÖN SÄÄNNÖT.

Irja Salmela: Menettelytapavaliokunta tarkasti piirien säännöt liiton sääntöjen mukaisiksi ja otti niissä huomioon Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen muutosesityksen, joka mainitaan alustusvihkon sivulla 82. Valitettavasti emme ehtineet monistaa piirijärjestöjen sääntöjä, mutta säännöt ovat suurin piirtein ennallaan, niistä on ainoastaan poistettu sana naisjaosto joka paikasta ja viidennestä pykälästä poistettu maininta »tai erotetaan Sos.-dem. Puolueesta». Ainoa kohta, johon valiokunta haluaa muutoksen, on 15. pykälä, jossa vanhoissa säännöissä sanotaan, että »piiritoimikunta on velvollinen toimittamaan alustukset piirin sos.-dem. lehdissä julkaistuiksi tai monistettuina vähintään kuukautta ennen kokousta». Valiokunta ehdottaa tämän lauseen muutettavaksi seuraavanlaiseksi: »Piiritoimikunta on velvollinen tiedoittamaan kokouksessa esilletulevat asiat järjestöille vähintään kuukautta ennen kokousta.» Muita muutoksia ei piirijärjestöjen sääntöihin ole.

P ä ä t t ö s : Menettelytapavaliokunnan seuraava esitys piirijärjestön säännöiksi hyväksyttiin yksimielisesti. Liittotoimikunnalle annettiin valtuudet tehdä sääntöihin yhdistysrekisterin vaatimat muutokset.

Piirijärjestön säännöt.

1 §.

Yhdistyksen nimi on.....

2 §.

Piirin kotipaikka on.....

3 §.

Järjestön tarkoituksena on:

1) olla vaalipiirissään toimivien rekisteröityjen sos.-dem. nais-yhdistysten keskuselimenä ja sellaisena edistää yhteistyötä näiden järjestöjen ja Sos.-dem. Naisliiton kanssa.

2) harjoittaa suullista ja kirjallista valistustyötä järjestämällä piirin alueella luento- ja puhetilaisuuksia, retkeilyjä sekä mikäli mahdollista käytännöllistä kurssitoimintaa.

4 §.

Piiriin liittymisen ehtona on, että yhdistys kuuluu Sos.-dem. Naisliittoon ja noudattaa liiton ja piirin sääntöjä ja edustajakokousten päätöksiä.

5 §.

Sos.-dem. naisyhdistys, joka toimii vastoin liiton tai piirin sääntöjä, erotetaan piiristä. Piiritoimikunta hyväksyy yhdistykset jäseniksi ja toimittaa myös erottamisen. Päätökseen tyytymätön voi kirjallisesti vedota seuraavaan piirin edustajakokoukseen 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

6 §.

Piirille suoritettavien maksujen suuruus määrätään vuosittain edustajakokouksessa.

Maksut suoritetaan vuosittain viimeistään seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Yhdistys, joka jättää piirimaksunsa suorittamatta, katsotaan eronneeksi ja menettää jäsenoikeutensa piirissä, mutta saa ne takaisin suorittamalla maksamatta olevat maksut.

7 §.

Piiriin yhtyneet järjestöt ovat velvolliset lähettämään toiminnastaan piiritoimikunnalle sen haluamat tiedot.

8 §.

Piirin hallituksena on piiritoimikunta, johon kuuluu edustajakokouksen vuodeksi kerrallaan valitsemina vähintään 6 ja enintään 10 jäsentä ja on kokous päätösvaltainen, jos 4 jäsentä on saapuvilla.

9 §.

Piiritoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin ja muut tarpeelliset toimihenkilöt.

10 §.

Piiritoimikunnan tehtävänä on:

1) edustaa piiriä sekä hoitaa piirin asioita sekä toimeenpanna edustajakokouksen päätökset;

2) edistää sos.-dem. naisyhdistyksien perustamista ja tukea niiden toimintaa;

3) suunnitella ja järjestää valistustyötä piirin alueella kohdistuen työn erikoisesti naisten keskuuteen; edistää Sos.-dem. Naisliiton ja näiden perusjärjestöjen keskinäistä vuorovaikutusta.

n §.

Piiri voi toimintansa tukemiseksi ja äitien ja lasten parasta tarkoittavien laitosten aikaansaamiseksi muodostaa rahastoja, ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja lahjoittajan määräämiin tarkoituksiin, sekä toimeenpanna arpajaisia ja rahankeräyksiä. Piiri voi myös harjoittaa kahvila-, ravintola- ja pesuliikettä sekä elokuvatoimintaa. Tarvittaessa hankkii piiri näitä toimintamuotoja varten asianomaisen luvan.

12 §.

Piirin nimen kirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri ja joku piiritoimikunnan valtuuttama henkilö, kaksi yhdessä.

13 §.

Piiritoimikunnan tiedonannot piiriin kuuluville järjestöille toimitetaan piirikokouksen hyväksymien päivälehtien tai kierto-kirjeiden välityksellä.

14 §.

Piirin asioista määrää edustajakokous, joka pidetään vuosittain viimeistään toukokuussa edellisen piirikokouksen määräämässä paikassa. Kutsu edustajakokoukseen on julkaistava vähintään kahta kuukautta ennen kokousta.

15 §.

Piirin edustajakokoukseen aiotut alustukset ja esitykset on yhdistysten kirjallisesti esitettävä piiritoimikunnalle vähintään 6 viikkoa ennen kokousta. Piiritoimikunta on velvollinen tiedottamaan kokouksessa esilletulevat asiat järjestöille vähintään kuukautta ennen kokousta.

16 §.

Kukin piiriin liittynyt naisyhdistys on oikeutettu lähettämään edustajakokoukseen yhden äänivaltaisen edustajan jäsenmäärän kutakin alkavaa 50 jäsentä kohti. Jäsenmäärä lasketaan viimeisen maksutilityksen mukaan. Edustajan matkakulut ja päivärahat suorittaa edustajan lähettänyt järjestö itse.

Edustajan tulee olla varustettu yhdistyksen puheenjohtajan ja sihteerin varmentamalla valtakirjalla tai pöytäkirjanotteella joka on kaksi viikkoa ennen edustajakokousta toimitettava piiritoimikunnalle.

17 §.

Edustajakokouksessa on kullakin edustajalla yksi ääni. Äänestykset toimitetaan avoimesti, vaalit toimitetaan suljetuin lipuin. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni, vaaleissa ratkaisee arpa. Piiritoimikunnan jäsenillä on kokouksessa puhe- mutta ei äänioikeutta.

18 §.

Edustajakokouksen tehtävänä on:

- 1) päättää toiminta- ja tilikertomusten perusteella vastuu-
vapauden myöntämisestä piiritoimikunnalle;
- 2) hyväksyä toimintasuunnitelma seuraavaa toimikautta var-
ten;
- 3) hyväksyä tulo- ja menoarvioehdotus;
- 4) määrätä toimihenkilöiden palkkiot;
- 5) valita piiritoimikunta sekä kaksi vakinaista ja kaksi vara-
tilintarkastajaa;
- 6) nimetä edustajaehdokkaat Sos.-dem. Naisliiton Liittoneu-
vostoon;
- 7) määrätä seuraavan edustajakokouksen paikka, ja
- 8) keskustella ja päättää muista kokoukselle esitetyistä asioista
huomioonottaen kuitenkin Yhdistyslain 14 §:n määräykset.

19 §.

Sääntöjen muutos- ja uudistusesityksiä voidaan käsitellä piirin edustajakokouksessa ja on näihin kohtiin muutosehdotuksia haluttaessa tehtävä esitys piiritoimikunnalle kolme kuukautta ennen edustajakokousta. Piiritoimikunta on velvollinen ilmoittamaan muutosehdotukset piirikokouksun yhteydessä järjestöille.

Jos piirin edustajakokous muutosesityksen hyväksyy on se nou-
datettavaksi tullakseen Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunnan
hyväksyttävä.

20 §.

Yhdistyksen tilit päätetään kalenterivuositain ja on ne vii-
meistään helmikuun viimeisenä päivänä annettava tilintarkasta-
jille, joiden on viikon kuluessa annettava niistä lausuntonsa piiri-
toimikunnalle.

21 §.

Jos piiri lopettaa toimintansa, joutuvat sen varat Sos.-dem.
Naisliiton haltuun. Jos samanlainen piiri kahden vuoden kulu-
sa, lukien purkautumispäivästä, paikkakunnalle uudelleen perus-
tetaan, on varat luovutettava tälle. Muussa, tapauksessa käyttää
liitto ne piirin alueella suoritettavaan valistustyöhön naisten
keskuudessa.

NAISYHDISTYKSEN SÄÄNNÖT. I

Irja Salmela: Menettelytapavaliokunta on käynyt läpi perusjär-
jestöjen säännöt kokonaisuudessaan. Vallilan Sos.-dem. Naisyh-
distyksen ehdotuksen mukaisesti on toisen pykälän alku muutettu,
niin että siinä sanotaan, että yhdistys on Sos.-dem. Naisliiton osas-
to. Sen lopusta on poistettu maininta Sos.-dem. Puolueesta ja
muutettu se kuuluvaksi näin: . . , ja suorittaa niitä tehtäviä, jot-
ka sille Sos.-dem. Naisliiton osastona sääntöjen mukaan kuuluvat.

Kolmannessa pykälässä on maininta, »joka hyväksyy Sos.-dem. Puolueen ohjelman ja menettelytavat» muutettu kuulumaan» joka hyväksyy Sos.-dem. Naisliiton ohjelman ja menettelytavat». Me hyväksymme täysin sos.-dem. puolueen tämänhetkisen periaateohjelman, mutta kukaan ei tiedä, vaikka sitä muutettaisiin ensi keväänä puoluekokouksessa, joten meidän on vaikea sitoa itseämme sellaiseen ohjelmaan, joka saattaa muuttua meistä riippumatta. Kun me hyväksymme sos.-dem. puolueen periaateohjelman, niin se on silloin osa liiton ohjelmaa. Samasta pykälästä poistetaan Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotuksen mukaisesti toinen kappale kokonaan.

Neljännestä pykälästä poistetaan maininta puolueeseen liittymisajasta ja puhutaan liittoon liittymisajasta.

Viidennessä pykälässä on Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen muutosesitys muuten huomioitu, mutta valiokunta katsoi, että on tarpeetonta ensimmäisen kappaleen lopussa luetella eri keskusjärjestöjä, joille menevien maksujen tulee sisältyä jäsenmaksuun ja sanoa samalla tavoin kuin kolmannen kappaleen alussa, siis »keskusjärjestöille, joihin yhdistys kuuluu, menevät jäsen- ym. maksut».

Menettelytapavaliokunta ehdottaa, että sääntöjen 8 pykälään tehdään sellainen korjaus, että yhdistyksen puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi tehdään mahdolliseksi kolmannen nimenkirjoittajan valitseminen. Asioiden hoitaminen kahden nimenkirjoittajan varassa on usein sangen hankalaa. Valiokunta ehdottaa, että pykälä tulisi kuulumaan näin: »Yhdistyksen nimen kirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri yhdessä tai jommankumman ollessa estettynä toinen heistä toimikunnan siihen valtuuttaman henkilön kanssa».

Sellainen kohta, jota on vaikeata toteuttaa, on sääntöjen 13 pykälän maininta siitä, että yhdistys kokoontuu kerran kuukaudessa vakinaiseen kuukausikokoukseen. Useimmat yhdistykset pitävät lomaa kesäaikana, joten juuri millään yhdistyksellä ei ole 12 kokousta vuodessa. On turhaa pitää säännöissä sellaista pykälää, jota on vaikea noudattaa. Senvuoksi valiokunta ehdottaa tämän kohdan muutettavaksi seuraavasti: »Yhdistys kokoontuu vähintään kuusi kertaa vuodessa vakinaiseen kuukausikokoukseen». Kun sanotaan »vähintään kuusi», niin voidaan pitää enemmänkin kuukausikokouksia, mutta kuusi kokousta vuodessa on kuitenkin pidettävä. Toinen samanlainen kohta on 15 pykälässä, jota juuri mitkään järjestöt eivät voi noudattaa. Siinä sanotaan nyt, että »kokoukset ilmoitetaan yhdistyksen ilmoitustauluun tahi kokoushuoneiston seinään kiinnitetyllä ilmoituksella. tai, jos yhdistys niin päättää, myöskin puoluelehdessä». Useimmilla järjestöillä ei ole ilmoitustaulua eikä kokoushuonetta, joten tämä kohta on vanhentunut. Kun eri järjestöjen mahdollisuudet ja ilmoittamistavat ovat hyvin erilaiset, on parasta sanoa säännöissä, että »kokoukset ilmoitetaan yhdistyksen vuosikokouksen määräämällä tavalla».

16 pykälässä sanotaan, että sääntöjen muutoksen on noudatettavaksi tullakseen Sos.-dem. puoluetoimikunnan hyväksyttävä. Menettelytapavaliokunta ehdottaa, että sos.-dem. puoluetoimikunnan paikalle merkitään Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunta. Samanlainen muutos tulee pykälän loppuun. 17 pykälä ehdotetaan muutettavaksi Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotuksen mukai-

sesti niin, että se tulee kuulumaan seuraavasti: »Jos yhdistys toimii Sos.-dem. Naisliiton tarkoituksia vastaan tai muuten loukkaa näissä säännöissä määrättyjä Naisliiton oikeuksia tai etuja, voi liittotoimikunta ryhtyä toimenpiteisiin yhdistysten jäsenten erottamiseksi yhdistyksestä tai yhdistyksen erottamiseksi Sos.-dem. Naisliitosta menettelemällä siinä, kuten näissä säännöissä on edellytetty». Samoin ehdotetaan 18 pykälä muutettavaksi Vallilan Sos.-dem. Naisyhdistyksen ehdotuksen mukaisesti.

Muiden sääntöjen kohdalla on liittotoimikunnalle myönnetty oikeus tehdä yhdistysrekisterin vaatimat muutokset ja niin pitää tietysti tehdä näidenkin sääntöjen kohdalla,

P ä ä t ö s : Menettelytapavaliokunnan seuraava ehdotus naisyhdistyksen säännöiksi hyväksyttiin yksimielisesti ja annettiin liittotoimikunnalle valtuudet tehdä sääntöihin yhdistysrekisterin vaatimat muutokset.

Naisyhdistyksen säännöt.

1 §.

Yhdistyksen nimi on.....
Yhdistyksen kotipaikka on..... kunta/kaupunki/
kauppala

2. §.

Yhdistys on Sos.-dem. Naisliiton osasto ja on sen tarkoituksena edistää työläisnaisten sivistyksellistä, taloudellista ja valtiollista kehitystä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi suorittaa yhdistys herätys- ja valistustyötä paikkakunnan vähävaraisten keskuudessa, edistää kirjallisuuden ja sanomalehtien levitystä, toimeenpanee kokouksia ja iltamia, ottaa osaa valtiolliseen ja kunnalliseen toimintaan sekä suorittaa niitä tehtäviä, jotka sille Sos.-dem. Naisliiton osastona sääntöjen mukaan kuuluvat.

3 §.

Yhdistyksen jäseneksi pääsee jokainen Suomen kansalainen, joka hyväksyy Sos.-dem. Naisliiton ohjelman ja menettelytavat ja jonka yhdistyksen johtokunta hyväksyy. Jäsen, joka ei ole kuullut yhdistykseen vähintään kolme kuukautta ja suorittanut siltä ajalta täyttää jäsenmaksua, ei voi ottaa osaa äänestyksiin eikä tulla valituksi, luottamustoimiin. Jäsenen tai jäsenet, jotka toimivat vastoin yhdistyksen tarkoitusta tai muuten vahingoittavat yhdistystä, voi yhdistyksen kokous yhdistyksestä erottaa, pyydettyään sitä ennen erotettavalta selitystä asiasta.

4 §.

Yhdistyksen jäsenistä on pidettävä luetteloa, johon merkitään jäsenen täydellinen nimi, syntymäaika ja -paikka, ammatti tai toimi, yhdistykseen ja sen kautta liittoon liittymisaika sekä suoritettut maksut.

5 §.

Liittyessään yhdistykseen maksaa jokainen jäsen yhdistyksen määräämän sisäänkirjoitusmaksun.

Vuosineljänneksittäin suorittaa jokainen yhdistyksen jäsen jäsenmaksun, jonka suuruuden yhdistyksen joulukuussa pidettävä varsinainen kuukausikokous johtokunnan esityksestä määrää seuraavaksi kalenterivuodeksi niin suureksi, että siihen sisältyvät paitsi yhdistykselle tulevat myös niille keskusjärjestöille, joihin yhdistys kuuluu, menevät jäsen- ym. maksut.

Jos yhdistyksen jäsen on työttömänä tai työkyvyttömänä vähintään kolme kuukautta, voidaan hänet työttömyys- tai työkyvyttömyysajalta vapauttaa maksuista. Jäsen, joka täyttäessään 60 vuotta on suorittanut liitolle jäsenmaksua vähintään 25 vuoden ajan, vapautetaan kokonaan maksuista. Maksuista vapauttamisesta päättää yhdistyksen kokous.

Keskusjärjestöille menevien maksujen suuruus ja suoritustapa määrätään siten kuin niiden säännöissä on sanottu.

Yhdistyksen jäsenmaksut kannetaan vuosineljänneksittäin. Jäsen, jolla on vuosineljänneksen jäsenmaksut suorittamatta on menettänyt sääntöjen mukaiset jäsenoikeutensa siksi kunnes on suorittanut maksamatta jääneet erät, ja voidaan hänet jäsenyydestä erottaa.

Yhdistyksestä voi jäsen erota ilmoittamalla siitä kirjallisesti johtokunnalle tai sen puheenjohtajalle taikka suullisesti yhdistyksen kokouksen pöytäkirjaan.

Jäsenmaksut on suoritettava siihen asti kun jäsen eroaa tai erotetaan yhdistyksestä.

6 §.

Yhdistyksen asioita hallituksena hoitaa johtokunta, johon kuuluu kahdeksi vuodeksi kerrallaan valittuna vakinaista ja varajäsentä. Näistä eroaa vuosittain puolet vakinaisista ja puolet varajäsenistä. Eroaminen tapahtuu ensikerralla arvalla ja sitten vuoron jälkeen. (Jäsenten lukumäärä tulee olla kahdella jaollinen).

Johtokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin, rahastonhoitajan ja tarpeen vaatiessa jäsenmaksujen kantajan.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtajan tai kahden jäsenen kutsusta ainakin 6 kertaa vuodessa ja on päätösvaltainen, kun yli puolet sen jäsenistä on saapuvilla.

7 §.

Vuosikokouksen jälkeen pidettävässä ensimmäisessä johtokunnan kokouksessa tarkastetaan yhdistyksen rekisteröimisasiakirjat ja kaikki sopimukset, kuten kauppakirjat, vuokrasopimukset, palovakuutusasiakirjat ym. ja tehdään pöytäkirjaan merkintä siitä, missä niitä säilytetään, sekä päätetään toimenpiteistä, joihin tarkastus antaa aihetta. Yhdistyksen taloudellisen toiminnan hoitamista varten yhdistys liittyy Työväenyhdistysten Keskusliitto (TK) r.y:n jäseneksi ja sitoutuu hankkimaan lausunnon tältä

suunnitellessaan huomattavia kiinteistön ja kiinteistöjen rakentamis-, uusimis- tai laajennustöitä tahi aikoessaan perustaa säännöllistä toimintaa harjoittavan ravintola- tai elokuvaliikkeen taikka aikoessaan järjestää arpajaisia.

Liiketoiminnassaan yhdistys ottaa vastaan keskusliiton neuvvoja ja ohjeita ja hankkii keskusliiton kautta tarvikkeita.

8 §.

Yhdistyksen nimen kirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri yhdessä tai jommankumman ollessa estettynä, toinen heistä toimikunnan siihen valtuuttaman henkilön kanssa.

Yhdistys voi toimintansa edistämiseksi tarpeen mukaan keskuudestaan valita joko pysyviä tai tilapäisiä toimi- ja valiokuntia, joille johtokunta tarvittaessa vahvistaa ohjesäännöt.

10 §.

Yhdistys on oikeutettu harjoittamaan kahvila-, ruokala- ja elokuvaliikettä, saatuaan siihen asianomaisen luvan.

Johtokunnan valitsemista toimihenkilöistä:

1. Puheenjohtaja:
 - a) kutsuu kokoon yhdistyksen ja johtokunnan kokoukset, toimii niissä puheenjohtajana ja asioiden esittelijänä;
 - b) allekirjoittaa yhdessä sihteerin kanssa pöytäkirjat; ja
 - c) valvoo, että yhdistyksen muut toimihenkilöt täyttävät tehtävänsä ja että yhdistyksen sekä johtokunnan tekemät päätökset pannaan täytäntöön.
2. Sihteeri:
 - a): pitää pöytäkirjaa yhdistyksen ja johtokunnan kokouksissa ja yhdessä puheenjohtajan kanssa allekirjoittaa ne;
 - b) hoitaa yhdistyksen kirjeenvaihdon ja allekirjoittaa lähetettävät kirjeet;
 - c) laatii yhdistyksen ja johtokunnan vuosikertomukset johtokunnan antamien ohjeiden mukaan; sekä
 - d) suorittaa muut kirjalliset tehtävät, jotka yhdistys tai johtokunta määrää.
3. Rahastonhoitaja:
 - a) kantaa kaikki yhdistyksen rahatulot ja maksaa kaikki yhdistyksen menot ja merkitsee ne tilikirjaan johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaan sekä hoitaa yhdistyksen muun omaisuuden;
 - b) antaa vuosineljänneksittäin selonteon johtokunnalle yhdistyksen tuloista ja menoista sekä rahallisesta asemasta; sekä

- c) päättää tilit kalenterivuositain ja jättää ne tilintarkastajille näissä säännöissä määrättyinä aikana.
4. Jäsenmaksujen kantaja:
- a) jäsenmaksujen kantajan tulee olla tavattavissa paikassa ja aikana, mitkä johtokunta määrää, ottaa vastaan kaikki jäsenmaksut ja merkitä ne sekä jäsenen jäsenkirjaan että jäsenluetteloon. Jäseniltä, jotka eivät tule suorittamaan jäsenmaksujaan, peritään ne jäsenen kotoa;
 - b) hoitaa yhdistyksen jäsenluettelon merkitsemällä siihen tarkasti sen, mitä näiden sääntöjen 4 §:ssä määrätään, samoin myös, kutka jäsenet ovat eronneet ja erotetut, ja
 - c) tilittää kantamansa jäsenmaksut vuosineljänneksittäin rahastonhoitajalle.

12 §.

Yhdistyksen tilit päätetään kalenterivuositain ja on ne sekä niiden ohella pöytä- ym. asiakirjat jätettävä yhdistyksen valitsemille tilintarkastajille ennen helmikuun 1 päivää tilivuoden päätyttyä.

Tilintarkastajien tulee viimeistään helmikuun 10 päivään mennessä suorittaa tilien tarkastus ja antaa niistä kirjallinen lausuntonsa johtokunnalle.

13 §.

Yhdistys kokoontuu vähintään kuusi kertaa vuodessa vakinaiseen kuukausikokoukseen.

Yhdistyksen joulukuussa pidettävässä vakinaisessa kuukausikokouksessa määrätään yhdistykselle seuraavana kalenterivuonna kannettavan sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksun suuruus siten kuin 5 §:ssä on sanottu. Ylimääräisiä kokouksia pidetään niin usein kuin johtokunta pitää tarpeellisenä tai kun vähintään kymmenesosa yhdistyksen jäsenistä sitä johtokunnalta kirjallisesti pyytää.

Kokouksessa tehty pöytäkirja luetaan ja vahvistetaan seuraavassa kokouksessa, mutta voidaan kiireellisissä asioissa päätös ja pöytäkirja siltä osaltaan tarkastaa heti samassa kokouksessa tahi valita pöytäkirjan tarkastajat.

14 §.

Yhdistyksen vuosikokous pidetään helmikuussa johtokunnan määräämänä päivänä ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

1. esitetään yhdistyksen toiminta- ja tilikertomukset sekä tilintarkastajien lausunto;
2. päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle edelliseltä tili- ja toimintakaudelta;
3. valitaan johtokuntaan jäsenet erovuorossa olevien tilalle;
4. valitaan tilintarkastajat kaksi vakinaista ja kaksi varalle;
5. päätetään, miten kokouksista ilmoitetaan sekä
6. käsitellään muita johtokunnan esittämiä asioita.

15 §.

Kokoukset ilmoitetaan yhdistyksen vuosikokouksen määräämällä tavalla. Vuosikokouksesta on ilmoitettava vähintään kaksi viikkoa ennen, kuukausi- ja ylimääräisistä kokouksista vähintään kahta päivää ennen kokousta. Muut tiedonannot yhdistyksen jäsenille toimitetaan samalla tavoin.

Kokouskutsussa on mainittava tärkeimmät kokouksessa esille tulevista asioista.

16 §.

Ehdotuksia näiden sääntöjen muuttamisesta voidaan käsitellä ainoastaan vuosikokouksessa ja on sellaiset ehdotukset jätettävä johtokunnalle viimeistään tammikuun 15 päivänä.

Johtokunnan velvollisuus on saattaa näin tehdyt ehdotukset oman lausuntonsa ohella yhdistyksen jäsenten tietoon 15 §:ssä määrättyllä tavalla viimeistään kaksi viikkoa ennen vuosikokousta.

Tullakseen voimaan on sääntöjen muutosehdotuksen puolesta annettava 3/4 äänestykseen osaaottaneiden yhdistyksen jäsenten äänistä ja on se noudatettavaksi tullakseen Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunnan hyväksyttävä, ennenkuin se yhdistysrekisteriin merkitään.

Ehdotuksia yhdistyksen toiminnan lopettamisesta voidaan käsitellä yhdistyksen kokouksessa, josta on ilmoitettu yhdistyksen jäsenille vähintään kaksi viikkoa ennen ja on ehdotuksista, nimienomaan kokouskutsussa mainittava. Toiminnan lopettamisesta on päätös tehtävä 3/4 määräenemmistöllä ja on se noudatettavaksi tullakseen Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunnan hyväksyttävä ennenkuin se yhdistysrekisteriin merkitään.

17 §.

Jos yhdistys toimii Sos.-dem. Naisliiton tarkoituksia vastaan tai muuten loukkaa näissä säännöissä määrättyjä Naisliiton oikeuksia ja etuja, voi liittotoimikunta ryhtyä toimenpiteisiin yhdistysten jäsenten erottamiseksi yhdistyksestä tai yhdistyksen erottamiseksi Sos.-dem. Naisliitosta, menettelemällä siinä, kuten näissä säännöissä on edellytetty.

18 §.

Jos yhdistys päättää lopettaa toimintansa tai määrätään lakkautettavaksi, joutuu sen omaisuus Sos.-dem. Naisliiton haltuun, kuitenkin ehdolla, että jos paikkakunnalle kahden vuoden kuluessa tämän yhdistyksen lakkauttuspäätöksestä lukien perustetaan uusi samanlainen yhdistys, on varat ilman korkoja sille luovutettava.

Jos yhdistyksen jäsenluku on vähentynyt alle viiden, on johtokunnan kutsuttava kokoon yhdistyksen kokous päättämään toiminnan lopettamisesta ja pesänselvittäjien asettamisesta.

Jos yhdistyksellä on talo tai kiinteää omaisuutta, ei pesänselvittäjä saa ryhtyä muuttamaan sitä rahaksi, ennenkuin liittotoimikunta on antanut siihen suostumuksensa.

Toiminnan lopettamisesta on yhdistyksen puheenjohtajan tehtävä ilmoitus yhdistysrekisteriin ja Sos.-dem. Naisliittoon.

19 §.

Niissä asioissa, joista ei näissä säännöissä ole määräystä, noudetaan yhdistyslakia.

LIITTOTOIMIKUNNAN JA LIITTONEUVOSTON VAALIEN VAHVISTAMINEN.

Vahvistettiin aikaisemmin suoritettut liittotoimikunnan ja liittoneuvoston vaalit yksimielisesti.

TILINTARKASTAJIEN VAALI.

Lahja Simosen pyytäessä työesteiden vuoksi vapautusta vakinaisen tilintarkastajan tehtävistä valittiin tilintarkastajiksi yksimielisesti *Terttu Salminen* ja *Vera Sumu* vakinaisiksi ja varalle *Lahja Simonen* ja *Bertta Latvala*.

ENEMMÄN HUOMIOTA LASTEN LEIKKIKALUIHIN.

(Alustusvihkon sivu 89)

NUORISORIKOLLISUUS.

(Alustusvihkon sivut 89—91)

Impi Lukkarinen: Puhuminen leikkikaluista saattaa tuntua vähäpätöiseltä tällaisessa kokouksessa, jossa on käsitelty monia tärkeitä asioita. Kasvatukselliset kysymykset liittyvät kuitenkin niihin. Varhaislapsuudessa kootut elämykset säätelevät myöhempiä toimintoja usein arvaamattomallakin tavalla ja ne lasten työvälineet, leikkikalut, joita me aikuiset annamme heidän käsiinsä, saattavat rikastuttaa heidän mielikuvitustaan, antaa harjoitusta kätevyysoppimiselle ja nopeuttaa havaintokykyä taikka ne saattavat vaikuttaa päinvastaisesti. Jos leikkikalut ovat liian valmiita, ne eivät voi auttaa omatoimisuuden tiellä. Leikkikalumarkkinoilla vallitsee suuri sekasortoisuus, ei yksin Suomessa vaan useimmissa maissa. Ihmeet ja uutuudet menevät kaupaksi, koska aikuiset ostavat lelut ja heitä kiinnostavat uutuudet. He eivät osaa asettua lasten maailmaan niinkään helposti. Asiaan on jouduttu kiinnittämään huomiota kansainvälisten kokousten ja näyt-

telyidenkin puitteissa. Viime kesänä on pidetty Saksassa, Uimissa tällainen kokous. Esillä ovat olleet samat näkökohdat, jotka useissa keskusteluissa täällä sekä äitien että kasvatustyöntekijöiden kanssa ovat tulleet esille, sota-aseita jäljittelevien lelujen markkinoilta pois saaminen ja askartelulelujen saaminen suuremmassa mittakaavassa. Silloin viime mainitut hinnaltaan myös huomattavasti halpenisivat. Tämän kokouksen osanottajista varmasti joka ainoa joutuu silloin tällöin valitsemaan tai valmistamaan jonkin askarteluvälineen tai leikkikalun oman tai tuttavien perheen lapsille. Sen vuoksi on täysi syy kiinnittää myös tällaisessa kokouksessa asiaan huomiota. Lisäksi voivat monet naisjäsenemme vaikuttaa niihin kunnallisiin laitoksiin, joissa lapset tarvitsevat leluja, sellaisiahan ovat lastentarhat, seimet, lastensairaalat ja eräät muut laitokset. Ei ole lainkaan samantekevää, minkälaisia askarteluvälineitä ja leikkikaluja näihin laitoksiin valitaan. Liittotoimikunta onkin senvuoksi tullut siihen tulokseen, että näinkin leikillinen asia on sen arvoinen, että se hyvin mahtuu seuraavien vuosien valistustyön kohteisiin.

Tässä toisessa alustuksessa siirrytään lapsuudesta nuoruuteen. Tässä alustuksessa mainitaan sangen murheellisia lukuja nuorisorikollisuuden kehityksestä viime vuosina. Luvut tahtovat kuitenkin usein mennä lukijan ohi vaatimatta perehtymistä asiaan. Vasta kun jokin vakava murhenäytelmä esitetään jonakin aamuna lehtien palstoilla, silloin se järkyttää koko kansakuntaa ja se herää. Tavallisesti on ensimmäinen reaktio se, että ryhdytään vaatimaan korkeampia rangaistuksia. Viime kesän Tulilahden jälkeen on vaadittu jopa kuolemanrangaistuksen käytäntöön ottoa. Kun asiantuntijat selvittelevät nuorisorikollisuutta, he eivät tavallisesti ole rangaistusten koventamisen kannalla, vaan etsivät syitä ilmiöön ja niiden poistamismahdollisuuksia. On mm. todettu, että niiden nuorten piirissä, jotka ovat tehneet näpistysrikoksia, mutta jotka ovat jääneet tuomitsematta, joka toinen tutkimuksen kohteina olleista on täysin parantanut tapansa ja vasta joka seitsemäs epäonnistunut. Valvonta ja ojennus ovat jo sinänsä auttaneet pois nuoruuden ajattelemattomuudesta. Nuorisorikollisuuden syinä mainitaan usein huonot kotiolot. Tämä sanonta ei kuitenkaan merkitse eikä saa merkitä aina taloudellisia vaikeuksia. Useamminkin sen on todettu merkitsevän moraalisia ja kasvatuksellisia vaikeuksia. Jopa vanhempienkin kasvatuksesta on pidetty kansainvälinen konferenssi Unescon toimesta. Eräs ruotsalainen esitelmäsihteerini kysyi, moniko isä on isä ollessaan joka ainoa ilta kokouksissa. Vitsit siitä, että lapset sanovat isää sedäksi, ovat murheellisen tosipohjaisia monessa perheessä. Perhe on niin vähän yhdessä, etteivät perheenjäsenet tunne toisiaan. Nuorisonhuoltajat ovat myös tulleet siihen tulokseen, että koti on nuoren asumispaikka ja kiusauksiin joutuneilla nuorilla on ollut kaikkein vaikein parantaa tapansa, jos he ovat joutuneet asumaan alivuokralaisina eikä omassa kodissaan. Tähän seikkaan liittyy tietysti välittömästi maaltapako, työsuhteet ja koulutus. Ammattikouluja on liian vähän, kuten täällä on jo monessa yhteydessä todettu. Pahinta on se, että tavallisen koulun ja työelämän, väliin jää tyhjä vuosi, ei olla enää koulussa mutta ei päästä vielä työhön. Tästä vuodesta on monen nuoren

kohdalla tullut elämän vaarallisin aika. Silloin ajanviettoon jäävät vain lehdet, jotka selostavat rikoksia hyvin seikkaperäisesti ja joissa on sarjakuvia, joihin täällä jo eilen eräs tervehdyksen esittänyt kutsuvieraskin puuttui. Lehtien jälkeen ovat elokuvat ja niiden laadullinen taso on usein kyseenalainen. Saksassa suoritettiin jokin aika sitten tutkimus yhden vuoden aikana esitetyistä elokuvista ja todettiin, että näissä oli yli 600 petosta, yli 300 murhaa, yli 200 miesten ja lähes 200 naisten aviorikosta, lähelle 200 omaisuusrikosta, 104 ryöstöä, tuhopolttoja ja monia muita normaaliin yhteiskuntajärjestykseen kuulumattomia opinnäytteitä. Sarjakuvien ja elokuvien jälkeen on ajanvietteenä vain katu, jossa autot ja moottoripyörät ovat suuresti lisääntyneet. Usein tulee auton tai moottoripyörän omistamisen halu niin suureksi, että kun omaa ei ole, lainataan se ja joudutaan oikeuden eteen. Valtaosa nuorten rikkomuksista liittyy tavalla tai toisella moottori-liikenteen kasvuun. Vaikeat työolot ovat ehkä kuitenkin eniten kahtena viime vuonna lisänneet nuorten rikollisten lukumäärää. On kuitenkin muistettava se, että läheskään kaikki nuoret työttömät eivät joudu rikosten tielle, niin että asiaa ei saa koskaan yleistää. Mutta meissä kaikissa ihmisissä on todettu olevan virikkeitä sekä hyvään että pahaan. Nuoret työttömät ovat katkeria, he näkevät ettei heidän parhaita ominaisuuksiaan eikä heidän työvoimaansa yhteiskunta tarvitse ja silloin katkeruus saattaa johtaa liian pitkälle. Työssä olevat nuoretkin tarvitsevat harrastuksia vapaa-aikaansa varten. Meillä on työväenliikkeessä paljon tarjottavaa nuorille ihmisille, mutta sittenkin meidän on todettava, ettemme ole saaneet kaikkia nuoria hyvien harrastusten piiriin. Siihen seikkaan on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota, yrittävä yhdessä Sos.-dem. Nuorisoliiton ja TUL:n kanssa löytää jatkuvasti uusia keinoja. Jos me äiteinä ja naisina onnistumme syiden poistamisessa, luulen että nuoret itse vastaavat tilastomeroiden alenemisella. Usein otetaan esimerkkejä Ruotsista ja sanotaan, että siellä on korkeampi elintaso ja kuitenkin kohoava nuorisorikollisuus, mutta ruotsalaiset asiantuntijat ovat sanoneet, ettei nuoriso tänä päivänä ole sen huonompaa kuin ennenkään, mutta että näiltä rikoksiin joutuneilta puuttuu jokin niistä seikoista, joihin edellä olen viitannut, ja ehyt koti puuttuu useimmalta. Senvuoksi on järjestöissämme syytä kiinnittää vakavaa huomiota nuorisorikollisuutta koskevaan alustukseen vielä tämän kokouksen jälkeenkin ja sen jokainen ponsi on sen arvoinen, että sitä voitaisiin käsitellä erikseen. Tätä asiaa on seurattava jatkuvasti, sillä työalaa tällä saralla meille kaikille riittää.

Fanny Front: Nuoren rikollisen kohdalla tulee mieleen kysymys, millainen on ollut hänen kotinsa, onko hän koskaan leikkinyt kuten muut lapset. Usein löytyy rikollisen takaa onneton ihminen, joka ei koskaan ole saanut kunnon hoitoa eikä huoltoa, jolla ei ole ollut kunnon kotia. Eräs jyvaskyläläinen lääkäri selvitteli poikakotien hoidokkien taustaa, ja totesi, että heiltä kaikilta, puuttuu normaali lapsuus. Senvuoksi meidän on pyrittävä luomaan mahdollisuudet siihen, että kaikilla lapsilla olisi hyvät kotiolut mutta myös hyvät välineet, millä he tärkeätä työtään, leikkiä, suorittavat. Leikkikalut ovat myös aikansa kuvastin. Muistan omasta lapsuudestani, että vaikkakaan ei ollut kunnon leikkikaluja, niin

tinasantamiehen aina jostain käsiinsä sai. Kun tänä aikana valloitetaan avaruutta, ovat leikkikalut sen mukaisia, eri asia on sitten, pystytäänkö ne saamaan sellaisiksi, että ne palvelevat tervettä, rakentavaa elämää. Kysymys ei ole siitä, eikä nytkin olisi saatavissa oikeita leikkikaluja, vaan siitä, että asiaan ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Toivoisin että Tulevaisuuden palstoilla annettaisiin ohjeita ja että Kotineuvontaliitto huomioisi asian kiertokirjeissään ja toiminnassaan.

P ä ä t ö s : Alustukset ja päätösehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti.

SIVIILILESKIEN JA -ORPOJEN ELÄKETURVAN JÄRJESTÄMINEN.

(Alustusvihkon sivut 91—92.)

NAISTEN AMMATTIKASVATUKSEN KEHITTÄMINEN.

(Alustusvihkon sivut 92—94.)

Vappu Heinonen: Siviilileskien ja -orpojen eläketurvan järjestämisestä koskevassa alustuksessa, sen tekijät aivan oikein mainitsevat, että Sos.-dem. Naisliiton aikaisemmissa liittokokouksissa on monta kertaa, tähän kysymykseen kiinnitetty vakavaa huomiota samoin kuin esityksessä todetaan sos.-dem. naiskansanedustajien tehneen eduskunta-alotteita, mitkä eivät kuitenkaan ole johtaneet toivottuun tulokseen. Samalla kun toteamme epäkohdat, on kuitenkin myönnettävä se positiivinen kehitys, joka on tapahtunut sosiaalisessa lainsäädännössämme ennenkaikkea heti sodan jälkeisinä vuosina. Tämän käsityksen tueksi voisi mainita, eräitä voimaantulleita lakeja, joiden merkitys sosiaalisen turvan kannalta on ollut huomattava. Niistä mainittakoon vuonna 1943 voimaantullut perhelisälaki ja samalta vuodelta laki soteleskien ja sotaorpojen työhuollosta sekä näitä seuranneet siviili-invaliidien huoltoa ja kouluutusta parantaneet lait. Samoin voisi mainita lapsilisälain, ammattiopintojen avustuslain, vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkelain ja vielä eräät asunto-oloja, terveyden-, ja sairaanhoitoa edistävät lakisääteiset parannukset. Tämä kaikki on ollut eteenpäinmenoa, joka on helpottanut siviilileskien asemaa. Uusien parannusten aikaansaamiseksi käydään tänäkin hetkenä taistelua, mm. työttömyysvakuutuksen ja työllisyyslakien aikaansaamiseksi, joihin vielä voisi lisätä sairausvakuutuslain, joka monista yrityksistä huolimatta on edelleen toteuttamatta. Puheet sosiaalisen lainsäädännön liian pitkälle kehittämistä eivät löydä vastakaikua vähävaraisissa piireissä vaikka sellaista käsitystä levitelläänkin. Mutta vaikka toteammekin edellämämainitun positiivisen kehityksen, niin epäkohdat siviilileskien ja heidän lastensa kohdalla ovat sellaisia, joiden korjaamiseksi tarvitaan yhteiskunnan toimenpiteitä. Esityksessä mainitaan, että maassamme on noin 20.000—30.000

sellaista siviiliorpoa, joiden pääasiallinen huoltaja on kuollut ja joiden toimeentulosta vastaavat vaikeissa olosuhteissa elävät leskiäidit. Jotta perheiden ei tarvitsisi turvautua varsinaiseen kuntien antamaan huoltoavustukseen, olisi näiden perheiden asia hoidettava, samoja vakiintuneita muotoja käyttäen, joita noudatetaan esim. lapsi- tai perhelisiä suoritettaessa. Leskien ja orpojen eläketurvan järjestäminen on hoidettavissa, siitä on osoituksena sotaleskien ja -orpojen huollossa saadut kokemukset ja tulokset, joihin pääsemisessä Sos.-dem. Naisliiton osuus on ollut aivan ratkaisearvoinen. Sos.-dem. Naisliitto järjesti lokakuussa 1942 koko maata käsittävän sotaleskien neuvottelukokouksen, jossa tehdyt päätökset johtivat nopeasti oman järjestön perustamiseen. Muutaman kuukauden kuluttua eduskunta hyväksyi lain, jolla turvattiin koulutusmahdollisuudet sotaleskille ja -orvoille, Siviilillessä ei ole samoja edellytyksiä kuin sotaleskillä saada asiaansa ratkaistuksi, vaikka heidän tarpeensa on aivan sama, Sos.-dem. Naisliiton olisi syytä kutsua koolle koko maata käsittävä neuvottelukokous käsittelemään tätä kysymystä. Tällä tavoin voitaisiin saada asia tarpeeksi voimakkaasti esille.

Toisen alustuksen kohdalla voidaan todeta, että tämän edustajakokouksen neljässä alustuksessa kiinnitetään huomiota naisten työoloja koskeviin kysymyksiin. Suuret ikäluokat odottavat yhteiskunnalta paljon muutakin kuin työttömyystöiden järjestämistä. Näiden suurten ikäluokkien mukana marssii esiin myös nuorten naisten ryhmä, joka jo suurin piirtein ymmärtää ammattikoulutuksen merkityksen. On jo eletty ohi sen ajan, jolloin ammattikasvatusta pidettiin tytöille tarpeettomana ja odotettiin vain sulhasen saapumista. Niiden, joille tätä autuutta ei tullut, elämä jatkui perheen armollisessa suojeluksessa tai sattumanvaraisten ja tilapäisten ansioiden varassa. Vaikka nykyajan ihminen ymmärtääkin sen, että toimeentulon turvaaminen ilman ammattitaitoa käy vaikeaksi, ei ammattitaidon hankkiminen ole kaikille mahdollista. Ammattioppiin ei pääse ja ammattikoulujen, puute on huutava. Tämä puute ei ole havaittavissa vain yleisissä ammattikouluissa vaan myös ammattiin valmistavissa kouluissa, joiden oppilaat ovat huomattavasti vanhempia. Teknilliset koulut, sairaanhoitokoulut jne. eivät vuosittain voi ottaa vastaan kuin osan pyrkijöistä. Asiaa on tutkittu valtion komiteassa ja ammatillisen liikkeen johtavissa elimissä, mutta tyydyttäviin tuloksiin ei kuitenkaan ole päästy. Kun etsitään keinoja tilanteen parantamiseksi pitäisi ottaa huomioon muissa maissa saadut kokemukset. Ruotsissa on tilannetta huomattavasti voitu helpottaa siten, että on järjestetty lyhyempiaikaista koulutusta sellaisilla aloilla, joilla varsinaisina, työttömyyskausinakin on ollut työvoiman puutetta. Tällaisia aloja on meidän maassamme terveyden- ja sairaanhoidon, kohdalla ja monia muitakin varmaan löytyy. Lyhytaikaisilla kursseilla voitaisiin parantaa tilannetta ei ainoastaan työntekijäin osalta vaan myös monissa kunnissakin saataisiin asiat järjestykseen.

Liittokokouksella on täysi syy yhtyä molempien alustusten päätösehdoituksiin.

P ä ä t ö s : Alustukset ja päätösehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti.

RETKEILYT JA ILLANVIETTO, j

Irja Salmela ilmoitti, että tiistaina klo 10 on varattu tilaisuus tutustua eduskuntataloon ja klo 13 Helsingin Ensi Kotiin. Toisen kokouspäivän iltana pidetään illanvietto TYK:n henkilökunnan ruokasalissa klo 19.30.

KOKOUKSEN LOPETTAMINEN.

Ruotsalaisten tovereiden puolesta esitti *Vera Söderström* tervehdyksen, jonka Irja Salmela tulkitsti suomeksi: Me ruotsalaiset toverit, jotka olemme saaneet olla täällä näinä päivinä teidän kanssanne, kiitämme teitä sydämellisesti. Voin vakuuttaa teille, että me kielivaikeuksista huolimatta olemme tunteneet sen lämmön ja ystävyyden, joka on tullut osaksemme joka taholta. Martta Salmela-Järviselle haluan sanoa tämän: Monet ruotsalaiset toverit ovat tunteneet sinut jo monia vuosia ja tunteneet sinun työsi monien vuosien ajalta. Olen itse tuntenut sinut yli kaksikymmentä vuotta, Olemme tavanneet Ruotsissa, Suomessa ja myös monissa paikoissa Euroopassa kongresseissa ja kokouksissa, joissa on käsitelty sekä poliittisia että kunnallisia kysymyksiä, Aina on välillä lämme vallinnut sydämelliset ja toverilliset suhteet. Voin vakuuttaa, että monet ruotsalaiset toverit minun kanssani suuresti ihailevat työtäsi. Olemme oppineet sinulta paljon, olemme oppineet tuntemaan sen kunnollisuuden, antaumuksen ja avoimielisyyden ja palavan tunteen, jota olet osoittanut, kun on ollut kysymyksessä työväenliikkeen pyrkimysten edistäminen. Ymmärrämme, että olet ottanut raskaan taakan harteillesi. Ihailemme sinua myös sen vuoksi ja toivotamme sinulle onnea ja menestystä. Me luotamme sinuun, Martta.

Martta Salmela-Järvinen: Hyvät ruotsalaiset toverit. Kiitän teitä sydämestäni siitä, että olette tulleet ja niin kiinteästi seuranneet kokoustamme. Me annamme suuren arvon sille, että skandinaaviset toverimme ymmärtävät meitä ja meidän olosuhteitamme ja niitä ristiriitoja, joihin olemme joutuneet. Me vakuutamme teille, että me olemme ja pysymme sosialidemokraatteina, vaikkakin meidän on ollut pakko muuttaa sääntöjämme niin, että ne antavat meille suuremman itsenäisyyden ja liikkumavapauden, kuin mitä aikaisemmin on vallinnut. Me lähetämme terveiset kaikille ruotsalaisille tovereille ja toivotamme menestystä Ruotsin Sos.-dem. Naisliitolle. Kiitos sinulle Vera, siitä ystävällisyydestä, jota olet minulle osoittanut samoin kuin monet muutkin ruotsalaiset toverit. Minulla on paljon ystäviä Ruotsissa ja uskon, että he eivät unohda minua. Minä en ainakaan unohda heitä.

Hyvät toverit, kokouksemme on päättymässä. Täällä on käsitelty monia alustuksia, joista jokainen olisi voinut antaa keskustelun aihetta yhdelle kongressille kahdeksi päiväksi. Tarkoituksena ei ole, että me hautaamme nämä alustukset esitysvihkon mukana pöytälaatikkoon, vaan tarkoituksena on, että ne otetaan sieltä esille ja niistä löydetään kokouksiin kiinnostavia keskustelun aiheita.

Kuusikymmentävuotiaina me alamme lähestyä aikaa, jolloin olemme tulossa täysin itsenäisiksi. Toivottavasti tämä varttunut ikä on takeena siitä, että emme käytä itsenäisyyttämme ja vapauttamme väärin. Liittomme kunnioitettava ikä asettaa yhä uusia velvotteita myös nuoremman polven hartioille, jonka on vietävä eteenpäin niitä perinteitä, jotka Sos.-dem. Naisliitto on itselleen omaksunut. Me voimme kiteyttää sosialidemokraattisen ajatustapamme sanoihin: mikään inhimillinen ei saa olla meille vierasta, meidän on myös alituisesti kamppailtava inhimillisyyden toteuttamiseksi maailmassa.

Toivotan teille, hyvät toverit, hyvää kotimatkaa ja pyydän teitä kaikkia viemään sydämelliset terveisemme kotona oleville tovereillemme ja pyydämme teitä selittämään heille, että me koetamme täällä parhaamme, mutta me myös toivomme, että sieltä linjoilta tulee vastakaikua meidän yrityksillemme.

Kokouksen puheenjohtajana toiminut *Vieno Jauhiainen*: Olemme istuneet liittomme edustajakokouksessa, joka varmasti merkitään pysyvästi historian lehdille. Olemme tehneet yksimielisiä päätöksiä ja voimme todeta, että me kaikki vedämme »suuntaan samaan, kun me käymme rakentamaan». Tässä mielessä me päättämme tämän kokouksen ja uskon, että kun me kolmen vuoden kuluttua kokoonnemme katselemaan, minkälainen keko siihen mennessä on syntynyt, voimme olla siihen tyytyväisiä, Kiitan liittotoimikunnan jäseniä ja liiton toimihenkilöitä, jotka ovat työskennelleet liittomme säilyttämisen puolesta ja jotka ovat tätä kokeusta valmistellessaan joutuneet kantamaan hyvin raskaan taakan. Viimeisten kolmen vuoden aikana ei ole ollut helppoa tehdä työtä ei liittotoimikunnassa sen paremmin kuin perusjärjestöissäkään. Uskon, että nyt pääsemme selvemmille vesille.

Kokous päättyi yhteisesti laulettuun Työläisnaisten marssiin.

Tyyne Leivo-Larsson. Aino Malkamäki. Kaisa Hiilelä.
Vieno Jauhiainen.
 Kokouksen puheenjohtajat.

Anu Karvinen. Marjatta Kangas. Irja Salmela.
 Kokouksen sihteerit. -

PÖYTÄKIRJANTARKASTAJIEN LAUSUNTO.

Olemme tarkastaneet Sos.-dem. Naisliiton XXII edustajakokouksen pöytäkirjan ja todenneet sen kokouksen menon mukaiseksi.

Helsingissä huhtikuun 22 päivänä 1960.

Elsa Joenpolvi. Helvi Raatikainen.

SOS.-DEM. NAISLIITON SÄÄNNÖT.

Merkitty yhdistysrekisteriin kesäkuun 10. päivänä 1960.

1 §.

Nimi ja kotipaikka.

Yhdistyksen nimi on Sos.-dem. Naisliitto. Liiton kotipaikka on Helsingin kaupunki ja sen toimialue käsittää koko Suomenmaan.. Epävirallisesti käytetään liiton nimestä lyhennystä SDN.

2 §.

Tarkoitus.

Liiton tarkoituksena on yhdistää sosiaalidemokraattisia naisjärjestöjä toimimaan työväenluokan naisten valtiollisten, taloudellisten ja henkisten pyrkimysten edistämiseksi, herättäen työläisnaisissa kiinnostusta itsekasvatustyöhön, niin että he tehokkaasti kykenisivät osallistumaan työväenluokan yhteiskunnalliseen toimintaan ja suorittamaan heille siinä uskotut tehtävät. Liitto työskentelee erikoisesti kaikkien niiden kysymysten selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi, jotka koskevat naisten, äitien ja lasten asemaa yhteiskunnassa.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi liitto:
suorittaa suullista ja kirjallista valistustyötä;
levittää ja kustantaa omaa äänenkannattajaa, sosialidemokratista ja muuta kirjallisuutta;
perustaa naisyhdistyksiä kaikkialle, missä siihen on mahdollisuuksia.

3 §.

Liiton kokoonpano.

Liiton muodostavat itsenäiset naisyhdistykset, jotka rekisteröityinä yhdistyksinä ovat merkityt yhdistysrekisteriin.

Ilmoittautuessaan liiton jäseneksi sitoutuvat nämä järjestöt noudattamaan liiton sääntöjä ja edustajakokouksen päätöksiä.

Liittoon yhtymisilmoitus on tehtävä kirjallisesti liiton toimikunnalle ja tulee siinä olla lyhyt selostus yhtyneen järjestön jäsenmäärästä sekä toimihenkilöiden ja liiton äänenkannattajan asiamieheksi valitun henkilön nimet.

Ilmoittautunut järjestö katsotaan liittoon yhtyneeksi sen vuosineljänneksen alusta, jonka aikana liittotoimikunta on sen jäseneksi hyväksynyt.

4 §.

Jäsenmaksut.

Kunkin yhdistyksen on suoritettava liitolle jokaiselta jäseneltään vakinaista ja ylimääräistä veroa, joiden suuruuden edustajakokous toimintakaudeksi määrää. Verot tilitetään liiton toimistoon neljännesvuosittain viimeistään touko-, elo-, marras- ja helmikuun 1 päivään mennessä näitä edeltäneiltä neljänneksiltä. Yhdistys joka laiminlyö verojensa suorittamisen aikanaan, katsotaan liitosta eronneeksi, mutta voi saavuttaa jäsenoikeutensa takaisin suorittamalla erääntyneet verot, kuitenkin korkeintaan kahden vuoden ajalta.

5 §.

Osaston erottaminen liitosta.

Yhdistys joka toimii liiton sääntöjen tai edustajakoukusten päätösten vastaisesti, voidaan liittoneuvoston päätöksellä erottaa liitosta. Liittoneuvoston päätöksestä voidaan valittaa liiton edustajakoukukseen. Valituskirjelmä on kuudenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta jätettävä liittotoimikunnalle, jonka on esitettävä kysymys lähinnä seuraavan liiton edustajakokouksen ratkaistavaksi.

6 §.

Piirijärjestöt ja aluejärjestöt.

Liiton osastojen keskeisenä yhteistoimintaelimenä kussakin vaalipiirissä toimii rekisteröity naisten piirijärjestö.

Liiton osastojen yhdyssiteeksi voidaan myös perustaa rekisteröityjä aluejärjestöjä.

Näiden toimikuntien säännöt ja toimintaohjeet hyväksyy liittotoimikunta.

7 §.

Osastojen tiedonannot liitolle.

Kunkin liittoon kuuluvan yhdistyksen tulee vuosittain, viimeistään helmikuun loppuun mennessä, lähettää liittotoimikunnalle kuluneen vuoden toiminnastaan tietoja, joita liiton toimikunta laatimansa kyselykaavakkeen mukaisesti järjestöiltä vaatii.

Selostuksessa tulee olla yhdistyksen puheenjohtajan, sihteerin ja rahastonhoitajan nimi ja osoite. Henkilövaihdoksista on heti ilmoitettava liiton toimistoon.

Yhdistykset ovat velvolliset pyydettäessä antamaan sekä liiton toimikunnalle että piirien keskuselimille muitakin tarpeellisia tietoja ja selostuksia toiminnastaan.

§•

Liiton edustajakokous.

Liiton edustajakokous, jolla on korkein päättämisvalta kaikissa liiton asioissa, kokoontuu joka kolmas vuosi huhti-marraskuussa paikkakunnalle, jonka liittotoimikunta määrää.

Edustajakokouksen tehtävänä on:

- 1) tarkastaa liiton toiminta- ja tilikertomukset ja päättää niiden perusteella vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille;
- 2) päättää niistä asioista, joita liiton toimikunta ja järjestöt sille esittävät;
- 3) valita liiton puheenjohtaja, toimikunnan jäsenet ja varajäsenet sekä tilientarkastajat, sekä
- 4) valita 14 §:ssä mainitut liittoneuvoston jäsenet.

Jos liiton toimikunta tai liittoneuvosto katsoo sen tarpeelliseksi tai jos liiton järjestöt, joiden yhteinen jäsenmäärä vastaa yhtä kolmasosaa liiton jäsenistä, sitä kirjallisesti vaativat, on ylimääräinen liiton edustajakokous kutsuttava koolle ratkaisemaan niitä asioita, joita sen kokouskutsussa on mainittu.

Kutsu varsinaiseen edustajakokoukseen on julkaistava näiden sääntöjen 12 §:ssä mainitulla tavalla vähintään viisi kuukautta ja ylimääräiseen edustajakokoukseen vähintään viisi viikkoa ennen sen pitämistä.

Esityksiä liiton edustajakokoukselle ovat oikeutettuja tekemään kaikki liiton jäsenet, lähettämällä esityksensä sen yhdistyksen johtokunnalle, johon jäsenenä kuuluvat. Siten tehdyt aloitteet on esitettävä yhdistyksen kokoukselle. Ellei kokous hyväksy tehtyä esitystä, eikä halua esittää sitä omana aloitteenaan on jäsenellä oikeus lähettää se suoraan liittotoimikunnalle, joka harkitsee, otetaanko se edustajakokoukselle laadittavaan esitysviikkoon.

Kaikki aloitteet ja esitykset liiton edustajakokoukselle on lähetettävä liiton toimikunnalle viimeistään kolme kuukautta ennen liiton edustajakokousta.

Liittotoimikunta lähettää edustajakokoukselle aiotut esitykset lausuntoineen järjestöille vähintään kuusi viikkoa ennen kokousta.

Asia, jota ei ole mainittu esitysvihkossa, ei voi tulla edustajakokouksen päätettäväksi, ellei se ole liiton toimikunnan esittämä tai ellei kokouksen päätösvaltaisten edustajain enemmistö siihen suostu. Tämä ei kuitenkaan koske asioita, joista mainitaan Yhdistyksen 14 §:ssä.

Edustajakokouksen avaa liiton puheenjohtaja ja toimituttaa kokouksen virkailijoiden vaalit.

Puhe- ja päätösvaltaisia ovat edustajakokouksessa järjestöjen valitsevat vakinaiset edustajat.

Esitys- ja puheoikeutettuja ovat liittotoimikunnan ja liittoneuvoston jäsenet, liiton toimihenkilöt ja tulevaisuuden toimittaja sekä ne henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä antaa puheoikeuden. Jokaisella edustajalla on päätöksiä tehtäessä yksi ääni. Äänen tasan mennessä voittaa se kanta, johon toimesta oleva puheenjohtaja yhtyy.

Vaalit toimitetaan umpilipuin, ellei kokous toisin päättä.

8 §.

Edustajain valitseminen.

Kukin järjestö on oikeutettu lähettämään edustajakokoukseen yhden edustajan jokaista jäsenmäärän alkavaa satalukua kohden. Laskuperusteena pidetään lähinnä edellistä, kokouskutsun julkaisemisaikana loppuunkulunutta vuosineljännestä.

Valituille edustajille järjestön puolesta annettavat valtakirjat on lähetettävä liiton toimistoon tarkastusta varten viimeistään kolme viikkoa ennen edustajakokousta.

Vakinaisten edustajien matkakustannukset suorittaa liitto maksamalla rautatielippujen hinnan toisen luokan hintojen mukaan ja linja-autolippujen hinnan. Edustajakokouskulut perii liitto järjestöiltä laskettuna suhteellisesti kunkin järjestön jäsenmäärän mukaan. Edustajakokouskulut on maksettava viimeistään kolme viikkoa ennen edustajakokousta.

Ellei edustajavaltakirja eikä edustajakokouskulut ole tämän pykälän mukaisesti suoritettu, menettää yhdistys edustusoikeutensa.

Edustajain päivärahat suorittaa edustajat lähettänyt järjestö itse.

10 §.

Liiton toimikunta.

Liiton lainmukaisena hallituksena on ja sen asioita hoitaa edustajakokouksessa valittu toimikunta, jonka muodostavat puheenjohtaja ja kuusi vakinaista sekä yhtä monta varajäsentä.

Toimikunta valitsee keskuudestaan kaksi varapuheenjohtajaa.

Toimikunta voi myöskin asettaa valiokuntia ja jaostoja valmistelemaan toimikunnan kokoukselle tehtäviä esityksiä ja huolehtimaan päätösten toimeenpanosta.

Toimikunnan tehtävänä on:

johtaa liiton toimintaa kokonaisuudessaan ja toimeenpanna edustajakokousten päätökset;

hoitaa liiton rahavaroja ja muuta omaisuutta, joista se on vastuunalainen edustajakokoukselle;

ottaa ja erottaa liiton sihteerin ja muut toimitsijat ja määrätä heidän palkkansa;

mahdollisuuksiensa ja tarpeen mukaan avustaa järjestöjä valistustyön harjoittamisessa ja muussa toiminnassa;

huolehtia liiton kustannustoiminnasta;

valvoa liiton äänenkannattajan kantaa ja toimitustapaa;

laatia vuosittain liiton toiminta- ja tilikertomukset sekä tulo- ja menoarvio, ja

täyttää kaikki ne velvollisuudet, jotka sille sääntöjen ja edustajakokousten päätösten mukaan kuuluvat.

Toimikunta kokoontuu tarpeen vaatiessa puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta ja on se päätösvaltainen puheenjohtajan tai hänen sijaisensa ja neljän jäsenen läsnä ollessa. Toimikunta päättää missä järjestyksessä se haluaa kutsua varajäse-

net kokouksiin ja samoin se voi velvoittaa liiton äänenkannattajan toimittajan ja muut liiton toimihenkilöt olemaan läsnä toimikunnan kokouksissa ja myöntää heille puheoikeuden.

11 §.

Nimenmerkitsijät.

Liiton nimen merkitsevät puheenjohtaja, sihteeri, taloudenhoitaja ja liittotoimikunnan siihen valtuuttama henkilö aina kaksi yhdessä.

12 §.

Toimikunnan tiedonannot.

Toimikunnan tiedonannot toimitetaan järjestöille liiton äänenkannattajan tai kiertokirjeitten välityksellä.

13 §.

Tilientarkastus.

Liiton tilit päätetään kalenterivuositain ja on ne esitettävä ennen maaliskuun viimeistä päivää tilintarkastajille, jotka antavat tileistä lausuntonsa huhtikuun 15 päivään mennessä. Tilintarkastajilla on oikeus muinakin aikoina tarkkailla liiton tilinpitoa ja toimintaa ja esittää siitä lausuntonsa liiton toimikunnalle sekä edustajakokouksille.

14 §.

Liittoneuvosto.

Liittoneuvostoon kuuluvat liiton puheenjohtaja ja edustajakokouksen valitsevat liiton toimikunnan vakinaiset jäsenet sekä näiden sääntöjen 6 §:ssä mainittujen piirijärjestöjen, enintään 20, edustajat, jotka valitaan liiton edustajakokouksessa varsinaisten piirikokousten nimeämistä henkilöistä, yksi vakinainen ja yksi varajäsen kustakin. Edustajien toimiaika kestää 3 vuotta eli seuraavaan edustajakokoukseen saakka. Jos edustaja muuttaa asuinpaikkaa toiseen vaalipiiriin, astuu varaedustaja hänen sijaansa. Liittoneuvoston tehtävänä on liittokokousten väliajalla neuvotella ja päättää yhdessä liittotoimikunnan kanssa asioista, jotka kiireellisinä ennen edustajakokousta on järjestettävä.

Liittoneuvosto hyväksyy myöskin liittotoimikunnan ja piirijärjestöjen toimintasuunnitelmat vaalien ym. tapausten edellä. Liittoneuvoston kutsuu toimikunta koolle sääntöjen 12 §:ssä mainitulla tavalla vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta samalla mainiten kokouksessa esille tulevat asiat.

Liittoneuvoston kokouksen avaa liiton puheenjohtaja ja toimittuu kokouksen virkailijain vaalit.

Liittoneuvoston jäsenten matkakustannukset suorittaa kukin piirijärjestö itse.

Liittoäänestys.

Jos liiton edustajakokouksen väliajalla ilmenee asioita, joita liittotoimikunta ei katso voivansa ratkaista, ja jotka ratkaisuuksa nähden vaativat koko liiton osastojen jäsenistön mielipiteen selville saamista, voi liittotoimikunta toimeenpanna liittoäänestyksen.

Liittoäänestys on myös toimeenpantava, jos vähintään 1/3 liiton osastoista sitä vaatii ja kirjallisesti esittää asian, josta äänestys olisi toimitettava.

Liittotoimikunta määrää ajan, milloin äänestys on osastoissa toimitettava, joka ei saa viipyä enempää 30 vuorokautta siitä kun esitys liittotoimikunnalle on saapunut. Äänestyksen alaiseksi asetetaan ainoastaan kaksi vastakkaista ehdotusta. Äänestysaikaa osastoissa, siitä kuin äänestys ehdot ovat osastoille saapuneet, ei saa määrätä 14 vuorokautta lyhyemmäksi ajaksi.

Äänestys toimitetaan osaston kokouksessa, ja on osaston kokouksessa mainittava äänestyksessä olevasta kysymyksestä. Äänestyskokouksessa tarkastetaan jäsenten jäsenkirjat. Ja vain ne osaston jäsenet, jotka ovat täyttäneet sääntöjen määräämät velvollisuudet, saavat ottaa osaa äänestykseen.

Äänestys toimitetaan seuraavasti:

- a) valitaan kolme ääntenlaskijaa, jotka laskevat äänet;
- b) äänestys toimitetaan suljetuilla lipuilla, joihin jäsenet merkitsevät jommankumman äänestyksen alaisesta ehdotuksesta;
- c) äänestyksen tulos ilmoitetaan heti kokouksen osanottajille;
- d) kokouksesta tehdään pöytäkirja ja pöytäkirjan otteella siten ilmoitetaan äänestyksen tulos liittotoimikunnalle.

Osastojen äänestysten tulokset liittotoimikunta laskee yhteen ja lopullisesta tuloksesta tiedottaa liiton osastoille tiedonantokirjeellä tai liiton äänenkannattajassa siten, että äänestystuloksesta käy selville jokaisen äänestykseen osaaottaneen liiton osaston äänestyksen tulos erikseen sekä äänestyksen kokonaistulos.

Jos liittoäänestyksen alaisena ollut esitystä kannattaa vähintään 2/3 äänestykseen osaaottaneista, pannaan se täytäntöön, ellei äänestystä toimeenpantaessa ole toisin määrätty ja on näin toimeenpantu päätös voimassa seuraavaan liiton edustajakokoukseen saakka.

Liiton äänenkannattaja.

Liiton äänenkannattajaa on toimitettava sosiaalidemokraattisten periaatteiden mukaisesti. Liiton järjestöjen velvollisuus on kaikin tavoin tukea lehteä ja lisätä sen levikkiä.

Varojen hankinta.

Liitto voi toimintansa tukemiseksi tai äitien ja lasten parasta tarkoittavien laitosten aikaansaamiseksi perustaa rahastoja, ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja lahjoittajan määräämiin tarkoituksiin sekä toimeenpanna arpajaisia ja rahankeräyksiä. Liitto voi myös harjoittaa kahvila-, ravintola- ja pesuliikettä sekä kustannus- ja elokuvatoimintaa. Lisäksi voi liitto toimia kotien taloudenhoitoa ja viihtyisyyttä edistävien esineiden ja tarvikkeiden kaupallisena välittäjänä.

Tarvittaessa hankkii liitto näitä toimintamuotojansa varten asianomaisen luvan.

18 §.

Sääntöjen muutokset.

Muutoksia ja lisäyksiä näihin sääntöihin voidaan tehdä ainoastaan varsinaisessa edustajakokouksessa, jos esitys siitä on tehty näiden sääntöjen 8 §:ssä mainitulla tavalla ja vähintään kaksi kolmasosaa äänestyskseen osaaottaneista edustajista niiden puolesta äänestää.

19 §.

Liiton purkaminen.

Liiton purkamisesta voidaan päättää ainoastaan varsinaisessa edustajakokouksessa, jos esitys siitä on sääntöjen määräämässä järjestyksessä tehty ja viisi kuudettaosaa äänestyskseen osaaottavista edustajista sen puolesta äänestää.

Jos liitto purkautuu tai lakkautetaan, jäävät sen varat kolmen, tarkoitusta varten valitun uskotunmiehen haltuun, käytettäväksi viimeisen kokouksen harkitsemalla tavalla uuden, samantapaisen naisten keskusjärjestön hyväksi tai muuhun työläisnaisten valistustyötä tukevaan toimintaan.

PIIRIJÄRJESTÖN SÄÄNNÖT.

1 §.

Yhdistyksen nimi on.....

2 §.

Piirin kotipaikka on.....

Piirin tarkoituksena on:

olla vaalipiirissään toimivien rekisteröityjen sos.-dem. nais-yhdistysten keskuselimenä ja sellaisena edistää yhteistyötä näiden järjestöjen ja Sos.-dem. Naisliiton kanssa.

Tässä tarkoituksessa piiri harjoittaa suullista ja kirjallista valistustyötä järjestämällä piirin alueella luento- ja puhetilaisuuksia, retkeilyjä sekä mikäli mahdollista käytännöllistä kurssitoimintaa.

4 §.

Piiriin liittymisen ehtona on, että yhdistys kuuluu Sos.-dem. Naisliittoon ja noudattaa liiton ja piirin sääntöjä ja edustaja- ja piirikokousten päätöksiä.

5 §.

Sos.-dem. naisyhdistys, joka toimii vastoin liiton tai piirin sääntöjä, erotetaan piiristä. Piiritoimikunta hyväksyy yhdistykset jäseniksi ja toimittaa myös erottamisen. Päätökseen tyytymätön voi kirjallisesti vedota seuraavaan piirikokoukseen 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

6 §.

Piirille suoritettavien maksujen suuruus määrätään vuosittain varsinaisessa piirikokouksessa.

Maksut suoritetaan vuosittain viimeistään seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Yhdistys, joka jättää piirimaksunsa suorittamatta, katsotaan eronneeksi ja menettää jäsenoikeutensa piirissä, mutta saa ne takaisin suorittamalla maksamatta olevat maksut.

7 §.

Piiriin yhtyneet järjestöt ovat velvolliset lähettämään toiminnastaan piiritoimikunnalle sen haluamat tiedot.

i §•

Piirin hallituksena on piiritoimikunta, johon kuuluu varsinaisen piirikokouksen vuodeksi kerrallaan valitsemina vähintään 6 ja enintään 10 jäsentä ja on kokous päätösvaltainen, jos 4 jäsentä ori saapuvilla.

9 §•

Piiritoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin ja muut tarpeelliset toimihenkilöt. -

10 §.

Piiritoimikunnan tehtävänä on:

1) edustaa piiriä sekä hoitaa piirin asioita sekä toimeenpanna piirikokouksen päätökset;

2) edistää sos.-dem. naisyhdistyksien perustamista ja tukea niiden toimintaa;

3) suunnitella ja järjestää valistustyötä piirin alueella kohdistuen työn erikoisesti naisten keskuuteen; edistää Sos.-dem. Naisliiton ja näiden perusjärjestöjen keskinäistä vuorovaikutusta.

H §•

Piiri voi toimintansa tukemiseksi ja äitien ja lasten parasta tarkoittavien laitosten aikaansaamiseksi muodostaa rahastoja, ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja lahjoittajan määräämiin tarkoituksiin, sekä toimeenpanna arpajaisia ja rahankeräyksiä. Piiri voi myös harjoittaa kahvila-, ravintola- ja pesuliikettä sekä elokuvatoimintaa. Tarvittaessa hankkii piiri näitä toimintamuotoja varten asianomaisen luvan.

12 §.

Piirin nimen kirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri ja joku piiritoimikunnan valtuuttama henkilö, kaksi yhdessä.

13 §.

Kokouskutsut ja muut piiritoimikunnan tiedonannot piiriin kuuluville järjestöille toimitetaan piirikokouksen hyväksymien päivälehtien tai kiertokirjeiden välityksellä.

14 §.

Piirin asioista määrää piirikokous. Varsinainen piirikokous pidetään vuosittain viimeistään toukokuussa edellisen piirikokouksen määräämässä paikassa. Kutsu varsinaiseen piirikokoukseen on julkaistava vähintään kuukautta ennen kokousta, muihin piirikokouksiin vähintään kuukautta ennen kokousta; näitten sääntöjen 13 §:ssä määrättyllä tavalla.

15 §.

Piirikokoukseen aiotut alustukset ja esitykset on yhdistysten kirjallisesti esitettävä piiritoimikunnalle vähintään 6 viikkoa ennen kokousta. Piiritoimikunta on velvollinen tiedoittamaan kokouksessa esilletulevat asiat jäsenille kokouskutsun yhteydessä.

16 §.

Kukin piiriin liittynyt naisyhdistys on oikeutettu lähettämään piirikokoukseen yhden äänivaltaisen edustajan jäsenmäärän kutakin alkavaa 50 jäsentä kohti. Jäsenmäärä lasketaan viimeisen maksutilityksen mukaan. Edustajan matkakulut ja päivärahat suorittaa edustajan lähettänyt järjestö itse.

Edustajan tulee olla varustettu yhdistyksen puheenjohtajan ja sihteerin varmentamalla valtakirjalla tai pöytäkirjanotteella joka on kaksi viikkoa ennen piirikokousta toimitettava piiritoimikunnalle.

17 §.

Piirikokouksessa on kullakin edustajalla yksi ääni. Äänestykset toimitetaan avoimesti, vaalit toimitetaan suljetuin lipuin. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni, vaaleissa ratkaisee arpa. Piiritoimikunnan jäsenillä on kokouksessa puhe- luutta ei äänioikeutta.

18 §.

Varsinaisen piirikokouksen tehtävänä on:

- 1) päättää toiminta- ja tilikertomusten sekä tilintarkastajain lausunnon perusteella vastuuvapauden myöntämisestä piiritoimikunnalle;
- 2) hyväksyä toimintasuunnitelma seuraavaa toimikautta varten;
- 3) hyväksyä tulo- ja menoarvioehdotus ja vahvistaa jäsenmaksun suuruus;
- 4) määrätä toimihenkilöiden palkkiot;
- 5) valita piiritoimikunta sekä kaksi vakinaista ja kaksi varatilintarkastajaa;
- 6) nimetä edustajaehdokkaat Sos.-dem. Naisliiton Liittoneuvostoon;
- 7) määrätä seuraavan piirikokouksen paikka, ja
- 8) keskustella ja päättää muista kokoukselle esitetyistä asioista huomioonottaen kuitenkin Yhdistyslain 14 §:n määräykset.

19 §.

Sääntöjen muutosesityksiä voidaan käsitellä varsinaisessa piirikokouksessa ja on muutosehdotuksia haluttaessa tehtävä esitys piiritoimikunnalle kolme kuukautta ennen kokousta. Piiritoimikunta on velvollinen ilmoittamaan muutosehdotukset piirikokouskutsun yhteydessä järjestöille.

Jos piirikokous muutosesityksen hyväksyy on se noudatettavaksi tullakseen Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunnan hyväksyttävä.

20 §.)

Yhdistyksen tilit päätetään kalenterivuositain ja on ne viimeistään helmikuun viimeisenä päivänä annettava tilintarkastajille, joiden on viikon kuluessa annettava niistä lausuntonsa piiritöimikunnalle.

21 §.

Jos piiri lopettaa toimintansa, joutuvat sen varat Sos.-dem. Naisliiton haltuun. Jos samanlainen piiri kahden vuoden kuluessa, lukien purkautumispäivästä, paikkakunnalle uudelleen perustetaan, on varat luovutettava tälle. Muussa tapauksessa käyttää liitto ne piirin alueella suoritettavaan valistustyöhön naisten keskuudessa.

NAISYHDISTYKSEN SÄÄNNÖT.

1 §.

Yhdistyksen nimi on.....
Yhdistyksen kotipaikka on kunta/kaupunki/
kauppala

2 §.

Yhdistys on Sos.-dem. Naisliiton osasto ja on sen tarkoituksena edistää työläisnaisten sivistyksellistä, taloudellista ja valtiollista kehitystä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi suorittaa yhdistys herätys- ja valistustyötä paikkakunnan vähävaraisten keskuudessa, edistää kirjallisuuden ja sanomalehtien levitystä, toimeenpanee kokouksia ja iltamia, ottaa osaa valtiolliseen ja kunnalliseen toimintaan sekä suorittaa niitä tehtäviä, jotka sille Sos.-dem. Naisliiton osastona sääntöjen mukaan kuuluvat.

3 §.

Yhdistyksen jäseneksi pääsee jokainen Suomen kansalainen, joka hyväksyy Sos.-dem. Naisliiton ohjelman ja menettelytavat ja jonka yhdistyksen johtokunta hyväksyy. Jäsen, joka ei ole kuullut yhdistykseen vähintään kolme kuukautta ja suorittanut siltä ajalta täyttä jäsenmaksua, ei voi ottaa osaa äänestyksiin eikä tulla valituksi luottamustoimiin. Jäsenen tai jäsenet, jotka toimivat vastoin yhdistyksen tarkoitusta tai muuten vahingoittavat yhdistystä, voi yhdistyksen kokous yhdistyksestä erottaa, pyydettyään sitä ennen erotettavalta selitystä asiasta.

4 §.

Yhdistyksen jäsenistä on pidettävä luetteloa, johon merkitään jäsenen täydellinen nimi, syntymäaika ja -paikka, ammatti tai toimi, yhdistykseen liittymisaika sekä suoritettut maksut.

5 §.

Liittyessään yhdistykseen maksaa jokainen jäsen yhdistyksen määräämän sisäänkirjoitusmaksun.

Vuosineljänneksittäin suorittaa jokainen yhdistyksen jäsen jäsenmaksun, jonka suuruuden yhdistyksen joulukuussa pidettävä varsinainen kuukausikokous johtokunnan esityksestä määrää seuraavaksi kalenterivuodeksi niin suureksi, että siihen sisältyvät

paitsi yhdistykselle tulevat myös niille keskusjärjestöille, joihin yhdistys kuuluu, menevät jäsen- ym. maksut.

Jos yhdistyksen jäsen on työttömänä tai työkyvyttömänä vähintään kolme kuukautta, voidaan hänet työttömyys- tai työkyvyttömyysajalta vapauttaa maksuista. Jäsen, joka täyttäessään **60** vuotta on suorittanut liitolle jäsenmaksua vähintään 25 vuoden ajan, vapautetaan kokonaan maksuista. Maksuista vapauttamisesta päättää yhdistyksen kokous.

Keskusjärjestöille menevien maksujen suuruus ja suoritustapa määrätään siten kuin niiden säännöissä on sanottu.

Yhdistyksen jäsenmaksut kannetaan vuosineljänneksittäin. Jäsen, jolla on vuosineljänneksen jäsenmaksut suorittamatta on menettänyt sääntöjen mukaiset jäsenoikeutensa siksi kunnes on suorittanut maksamatta jääneet erät, ja voidaan hänet jäsenyydestä erottaa.

Yhdistyksestä voi jäsen erota ilmoittamalla siitä kirjallisesti johtokunnalle tai sen puheenjohtajalle taikka suullisesti yhdistyksen kokouksen pöytäkirjaan.

Jäsenmaksut on suoritettava siihen asti kun jäsen eroaa tai erotetaan yhdistyksestä.

6 §.

Yhdistyksen asioita hallituksena hoitaa johtokunta, johon kuuluu kahdeksi vuodeksi kerrallaan valittuna vakinaista ja varajäsentä. Näistä eroaa vuosittain puolet vakinaisista ja puolet varajäsenistä. Eroaminen tapahtuu ensikerralla arvalla ja sitten vuoron jälkeen. (Jäsenten lukumäärä tulee olla kahdella jaollinen).

Johtokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin, rahastonhoitajan ja tarpeen vaatiessa jäsenmaksujen kantajan.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessa varapuheenjohtajan tai kahden jäsenen kutsusta ainakin **6** kertaa vuodessa ja on päätösvaltainen, kun yli puolet sen jäsenistä on saapuvilla.

7 §.

Vuosikokouksen jälkeen pidettävässä ensimmäisessä johtokunnan kokouksessa tarkastetaan yhdistyksen rekisteröimisasiakirjat ja kaikki sopimukset, kuten kauppakirjat, vuokrasopimukset, palovakuutusasiakirjat ym. ja tehdään pöytäkirjaan merkintä siitä, missä niitä säilytetään, sekä päätetään toimenpiteistä, joihin tarkastus antaa aihetta. Yhdistyksen taloudellisen toiminnan hoitamista varten yhdistys liittyy Työväenyhdistysten Keskusliitto (TK) r.y:n jäseneksi ja sitoutuu hankkimaan lausunnon tältä suunnitellessaan huomattavia kiinteistön ja kiinteistöjen rakentamis-, uusimis- tai laajennustöitä tahi aikooessaan perustaa säännöllistä toimintaa harjoittavan ravintola- tai elokuvaliikkeen taikka aikooessaan järjestää arpajaisia.

Liiketoiminnassaan yhdistys ottaa vastaan keskusliiton neuvoja ja ohjeita ja hankkii keskusliiton kautta tarvikkeita.

Yhdistyksen nimen kirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri yhdessä tai jommankumman ollessa estettynä, toinen heistä toimikunnan siihen valtuuttaman henkilön[^] kanssa.

Yhdistys voi toimintansa edistämiseksi tarpeen mukaan keskuudestaan valita joko pysyviä tai tilapäisiä toimi- ja valiokuntia, joille johtokunta tarvittaessa vahvistaa ohjesäännöt.

10 §.

Yhdistys on oikeutettu harjoittamaan kahvila-, ruokala- ja elokuvaliikettä, saatuaan siihen asianomaisen luvan.

11 §.

Johtokunnan valitsemista toimihenkilöistä:

1. Puheenjohtaja:

- a) kutsuu kokoon johtokunnan kokoukset, toimii niissä puheenjohtajana ja asioiden esittelijänä;
- b) allekirjoittaa yhdessä sihteerin kanssa pöytäkirjat; ja
- c) valvoo, että yhdistyksen muut toimihenkilöt täyttävät tehtävänsä ja että yhdistyksen sekä johtokunnan tekemät päätökset pannaan täytäntöön.

2. Sihteeri:

- a) pitää pöytäkirjaa yhdistyksen ja johtokunnan kokouksissa ja yhdessä puheenjohtajan kanssa allekirjoittaa ne;
- b) hoitaa yhdistyksen kirjeenvaihdon ja allekirjoittaa lähetettävät kirjeet;
- c) laatii yhdistyksen ja johtokunnan vuosikertomukset johtokunnan antamien ohjeiden mukaan; sekä
- d) suorittaa muut kirjalliset tehtävät, jotka yhdistys tai johtokunta määrää.

3. Rahastonhoitaja:

- a) kantaa kaikki yhdistyksen rahatulot ja maksaa kaikki yhdistyksen menot ja merkitsee ne tilikirjaan johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaan sekä hoitaa yhdistyksen muun omaisuuden;
- b) antaa vuosineljänneksittäin selonteon johtokunnalle yhdistyksen tuloista ja menoista sekä jähalliseista asemasta; sekä
- c) päättää tilit kalenterivuositain ja jättää ne tilintarkastajille näissä säännöissä määrättyä aikana.

4. Jäsenmaksujen kantaja:

- a), jäsenmaksujen kantajan tulee olla tavattavissa paikassa ja aikana, mitkä johtokunta määrää, ottaa vastaan kaikki jäsenmaksut ja merkitä ne sekä jäsenen jäsenkirjaan että jäsenluetteloon. Jäseniltä, jotka eivät tule suorittamaan jäsenmaksujaan, peritään ne jäsenen kotoa;

- b) hoitaa yhdistyksen jäsenluettelon merkitsemällä siihen tarkasti sen, mitä näiden sääntöjen 4 §:ssä määrätään, samoin myös, kutka jäsenet ovat eronneet ja erotetut, ja
- c) tilittää kantamansa jäsenmaksut vuosineljänneksittäin rahastonhoitajalle.

12 §.

Yhdistyksen tilit päätetään kalenterivuositain ja on ne sekä niiden ohella pöytä- ym. asiakirjat jätettävä yhdistyksen valitsemille tilintarkastajille ennen helmikuun 1 päivää tilivuoden päätyttyä.

Tilintarkastajien tulee viimeistään helmikuun 10 päivään mennessä suorittaa tilien tarkastus ja antaa niistä kirjallinen lausuntonsa johtokunnalle.

13 §.

Yhdistys kokoontuu vähintään kuusi kertaa vuodessa vakinaiseen kuukausikokoukseen.

Yhdistyksen joulukuussa pidettävässä vakinaisessa kuukausikokouksessa määrätään yhdistykselle seuraavana kalenterivuonna kannettavan sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksun suuruus siten kuin 5 §:ssä on sanottu. Ylimääräisiä kokouksia pidetään niin usein kuin johtokunta pitää tarpeellisenä tai kun vähintään kymmenesosa yhdistyksen jäsenistä sitä johtokunnalta kirjallisesti pyytää erityisesti ilmoitettua asiaa varten.

Kokouksessa tehty pöytäkirja luetaan ja vahvistetaan seuraavassa kokouksessa, mutta voidaan kiireellisissä asioissa päätös ja pöytäkirja siltä osaltaan tarkastaa heti samassa kokouksessa tahi valita pöytäkirjan tarkastajat.

14 §.

Yhdistyksen vuosikokous pidetään helmikuussa johtokunnan määräämänä päivänä ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

1. esitetään yhdistyksen toiminta- ja tilikertomukset sekä tilintarkastajien lausunto;
2. päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle edelliseltä tili- ja toimintakaudelta;
3. valitaan johtokuntaan jäsenet erovuorossa olevien tilalle;
4. valitaan tilintarkastajat kaksi vakinaista ja kaksi varalle;
5. käsitellään muita johtokunnan esittämiä asioita.

15 §.

Kokoukset ilmoitetaan yhdistyksen ilmoitustauluun tahi kokoushuoneen seinään kiinnitetyllä ilmoituksella tai, jos yhdistys niin päättää, kiertokirjeellä tai sanomalehdessä. Vuosikokouksesta on ilmoitettava vähintään kaksi viikkoa ennen, kuukausi- ja ylimääräisistä kokouksista vähintään kahta päivää ennen kokousta. Muut tiedonannot yhdistyksen jäsenille toimitetaan samalla tavoin.

Kokouskutsussa on mainittava tärkeimmät kokouksessa esilletulevista asioista.

II §.

Ehdotuksia näiden sääntöjen muuttamisesta voidaan käsitellä ainoastaan vuosikokouksessa ja on sellaiset ehdotukset jätettävä johtokunnalle viimeistään tammikuun 15 päivänä.

Johtokunnan velvollisuus on saattaa näin tehdyt ehdotukset oman lausuntonsa ohella yhdistyksen jäsenten tietoon 15 §:ssä määrättyllä tavalla viimeistään kaksi viikkoa ennen vuosikokousta.

Tullakseen voimaan on sääntöjen muutosehdotuksen puolesta annettava 3/4 äänestykseen osaaottaneiden yhdistyksen jäsenten äänistä ja on se noudatettavaksi tullakseen Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunnan hyväksyttävä, ennenkuin se yhdistysrekisteriin merkitään.

Ehdotuksia yhdistyksen toiminnan lopettamisesta voidaan käsitellä yhdistyksen kokouksessa, josta on ilmoitettu yhdistyksen jäsenille vähintään kaksi viikkoa ennen ja on ehdotuksista nimenomaan kokouskutsussa mainittava. Toiminnan lopettamisesta on päätös tehtävä 3/4 määräenemmistöllä annetuista äänistä ja on asiasta hankittava ennen päätöksen tekoa Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunnan lausunto.

17 §.

Jos yhdistys toimii Sos.-dem. Naisliiton tarkoituksia vastaan tai muuten loukkaa näissä säännöissä määrättyjä Naisliiton oikeuksia ja etuja, voi liittotoimikunta ryhtyä toimenpiteisiin yhdistysten jäsenten erottamiseksi yhdistyksestä tai yhdistyksen erottamiseksi Sos.-dem. Naisliitosta, menettelemällä siinä, kuten näissä säännöissä on edellytetty.

18 §.

Jos yhdistys päättää lopettaa toimintansa tai määrätään lakkautettavaksi, joutuu sen omaisuus Sos.-dem. Naisliiton haltuun, kuitenkin ehdolla, että jos paikkakunnalle kahden vuoden kuluessa tämän yhdistyksen purkamis- tai lakkauttuspäätöksestä lukien perustetaan uusi samanlainen yhdistys, on varat ilman korkoja sille luovutettava.

Jos yhdistyksen jäsenluku on vähentynyt alle viiden, on johtokunnan kutsuttava kokoon yhdistyksen kokous päättämään toiminnan lopettamisesta ja pesänselvittäjien asettamisesta.

Jos yhdistyksellä on talo tai kiinteää omaisuutta, ei pesänselvittäjä saa ryhtyä muuttamaan sitä rahaksi, ennenkuin liittotoimikunta on antanut lausuntonsa.

Purkautumispäätöksestä on yhdistyksen puheenjohtajan tehtävä ilmoitus yhdistysrekisteriin ja Sos.-dem. Naisliittoon.

19 §.

Niissä asioissa, joista ei näissä säännöissä ole määräystä, noudetaan yhdistyslakia.